

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

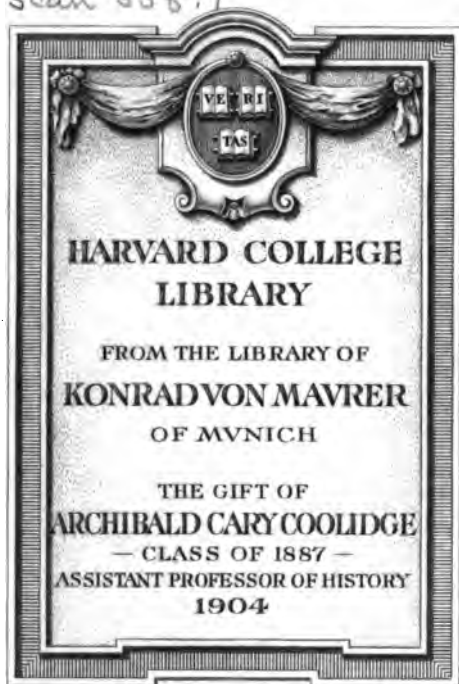
Vi ber dig även att:

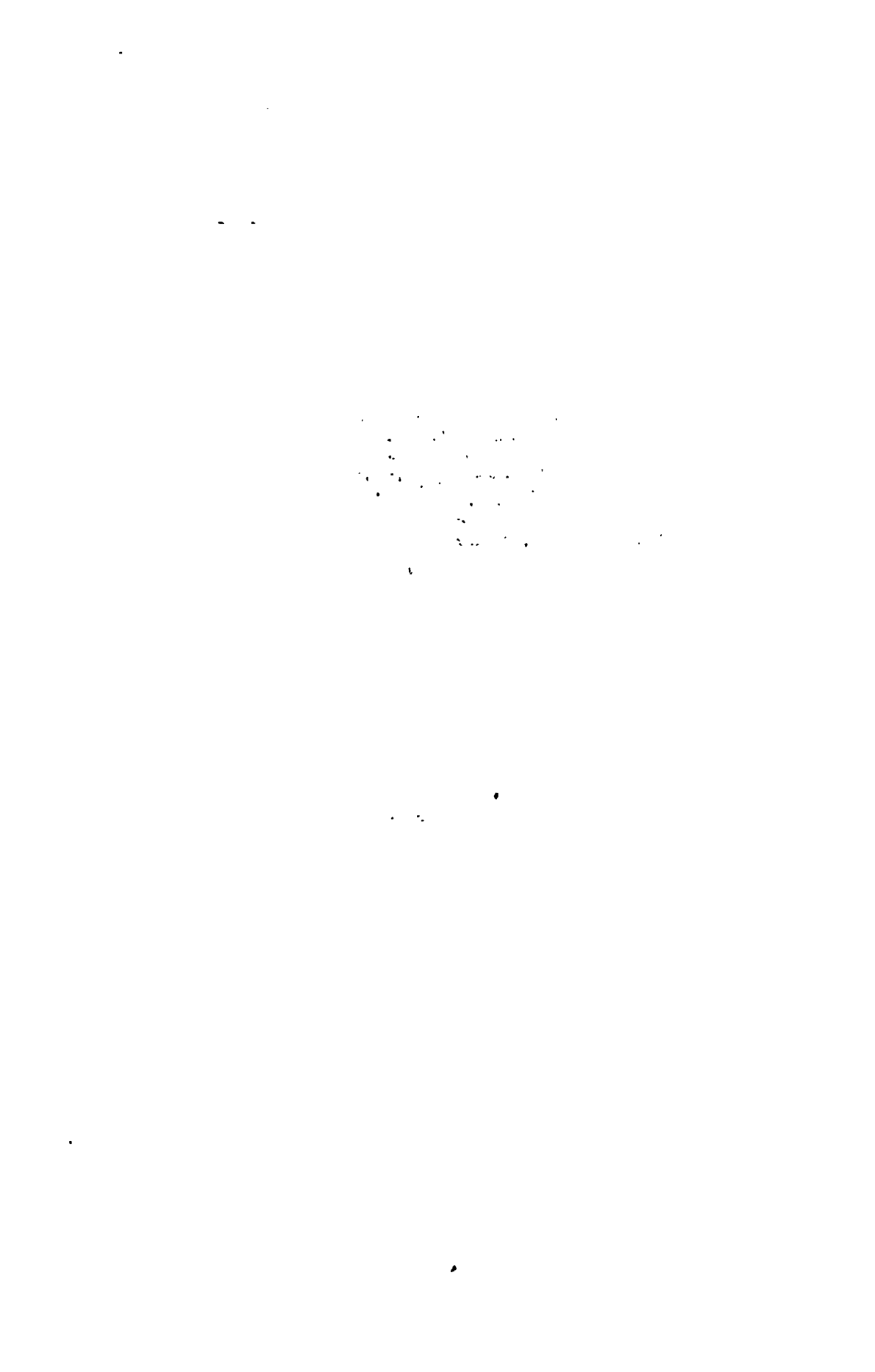
- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk <http://books.google.com/>

p8can 338.1

SKRIFTER UTGIFNA AF SVENSKA LITERATURSÄLLSKAPET

SAMLAREN

TIDSKRIFT.

UTGIFVEN AF SVENSKA LITERATURSÄLLSKAPETS ARBETSUTSKOTT

TIONDE ÅRGÅNGEN 1889.

Innehåll:

Redogörelse för svenska Literatursällskapets årsmöte.	
Antoine de Beaulieu	Af C. Silfverstolpe.
Bref från Leopold till J. Axelsson Lindblom (slut) . .	Af E. Lewenhaupt.
Ur Svenska Teaterns häfder	Af C. S—e.
Johan Heysig Ridderstjerna I.	Af E. Lewenhaupt.
Smärre meddelanden.	
Lyckadt skämt.	Af C. S—e.
Till Georg Sjernhjelm's biografi	Af A. Hammarskjöld.
Svensk literaturhistorisk bibliografi IX. 1888	Af E. H. Lind.
Register öfver Samlaren, årg. I—X (1880—1889) . .	
Förteckning öfver sällskapets medlemmar 1889 . . .	

UPSALA 1889
AKADEMISKA BOKTRYCKERIET
EDV. BERLING.

SAMLAREN

TIDSKRIFT

UTGIFVEN

AF

SVENSKA LITERATURSÄLLSKAPETS ARBETSUTSKOTT.

TIONDE ÅRGÅNGEN.

1889.

UPSALA 1889.

AKADEMISKA BOKTRYCKERIET

EDV. BERLING.

P S can 338.1

Harvard College Library
Von Maurer Collection
Gift of A. C. Coolidge
Jan. 12, 1964

65

Innehåll.

	Sid.
Redogörelse för Svenska Literatursällskapets årsmöte	1.
Antoine de Beaulieu. Af CARL SILFVERSTOLPE	5.
Bref från Leopold till J. Axelsson Lindblom (slut). Af E. LEWENHAUPT	31.
Ur Svenska Teaterns häfder. Af C. S—E	53.
Johan Heysig-Ridderstjerna. I. Af E. LEWENHAUPT	59.
Smärre meddelanden:	
Lyckadt skämt. Af C. S—E	106.
Till Georg Stjernhjelm's biografi. Af A. HAMMARSKIÖLD . .	110.
Svensk literaturhistorisk bibliografi. IX. 1888. Af E. H. LIND.	
Register öfver Samlaren, årg. I—X (1880—1889).	
Förteckning öfver sällskapets medlemmar 1889.	

Härjemte medfölja såsom särskildt bihang för 1889:
Svensk bibliografi 1481—1600. Af G. E. KLEMMING. I. (1481—1501).
1500- och 1600-talens Visböcker. III. Barbro Banérs Visbok.
Skrifter från Reformationstiden. I.

Redogörelse för Svenska Literatursällskapets årsmöte.

Den 31 Januari 1889 sammanträdde Svenska Literatursällskapet i Upsala till sitt nionde allmänna årsmöte, hvarvid af sekreteraren upplästes följande

Årsberättelse för arbetsåret 1888.

Under det förflutna året har till Sällskapets medlemmar utdelats »Samlaren IX»; »Samlade Dramer af J. Messenius» h. 4 samt »Bref rörande Nya Skolans historia» h. 3.

Till »Samlaren» hafva bidrag lemnats af Öfverbibliotekarien G. E. Klemming, Bibliotekarien R. Bergström, Bibliotekarien H. Wieselgren, Professor C. R. Nyblom, Kammarherre C. Silfverstolpe, Biblioteksamanuensen V. Vasenius, Licentiaten G. Frunck, Docenten H. Schück, Doktor O. Levertin och Biblioteksamanuensen E. Lewenhaupt.

Bilagorna hafva fortfarande redigerats af Docenten H. Schück och Licentiaten G. Frunck.

Årsavgifter hafva erlagts till ett antal af 359.

Arbetsutskottet har under året haft 2 sammanträden.

Upsala den 31 Januari 1889.

Eugène Lewenhaupt.

Därefter föredrogs följande

Revisions-Berättelse

öfver det Svenska Literatursällskapets räkenskaper år 1888.

Sällskapets inkomster under året hafva varit:

Saldo från föregående år	2,273: 07.
Årsafgifter af 339 medlemmar	1,695: 00.
Svenska Akademien för 20 exemplar	100: 00.
Årsafgifter för föregående år 20 st.	100: 00.
Sålt af lagret	72: 65.
Räntevinst	74: 48.
Debiterade frakter	91: 55.
Summa Kronor	4,406: 75.

Sällskapets utgifter under året hafva varit:

Författare-honorar	333: 47.
Boktryckare-räkning	1,260: 85.
Bokbindare-räkning	51: 70.
Distribution (inberäknadt porto och frakter)	196: 62.
Annonsering	10: 30.
Saldo behållning i Sparbanken	1,959: 31.
» » i Uplands Enskilda bank	591: 12.
» » i Kassen	3: 38.
Summa Kronor	2,553: 81.
Summa Kronor	4,406: 75.

Räkenskaperna utvisa således en behållning af 2,553: 81.

Från Finland har redovisning ännu icke ingått.

Revisorerna föreslå, att af den befintliga behållningen 2,000 kr. må betraktas som grundfond.

Räkenskaperna voro samvetsgrant förda, och är det revisorerna ett nöje att föreslå, att sällskapet tacksamt beviljar skattmästaren full ansvarsfrihet för det gångna året.

Upsala den 25 Januari 1889.

Robert Almqvist.

P. A. Geijer.

Sedan full ansvarsfrihet blifvit skattmästaren beviljad, antogs revisorernas förslag, att af behållningen 2,000 kronor skulle afsättas som grundfond och uppdrogs åt ordföranden, skattmästaren och sekreteraren att ombesörja dess säkra och förmånliga placering.

Sekreteraren redogjorde därefter för det inventarium öfver sällskapets lager af tryckalster, som enligt ett å förra årsmötet fattadt beslut blifvit uppgjordt, samt för arbetsutskottets på grund häraf framställda förslag, att sällskapet skulle för sin räkning tills vidare behålla förutom allt annat af sitt lager 75 ex. af »Samlaren», »Dagboksanteckningar af J. G. Oxenstjerna» och »C. G. Tessins skrifter», hvaremot de återstående ex. af dessa publikationer skulle till Upsala Universitetsbibliotek öfverlemnas. Detta förslag blef af sällskapet antaget.

Vid den i stadgarne föreskrifna utlottningen afgick Grefve *E. Lewenhaupt* ur arbetsutskottet, dit han åter invaldes.

Till revisorer valdes Lektor *S. Boëthius* och e. o. Biblioteksamanuensen *R. Almqvist* med Akad. Adjunkten *P. A. Geijer* och Fil. Kandidat *B. Risberg* till suppleanter.

Härefter höll Docenten *E. Meijer* ett föredrag om »*En svensk adelsdam på 1600-talet*», behandlande Beata Rosenhanes lif och författareskap.

Vid Arbetsutskottets samma dag hållna sammanträde omvaldes Professor *C. R. Nyblom* till Ordförande, Biblioteksamanuensen Grefve *E. Lewenhaupt* till Sekreterare och Biblioteksamanuensen D:r *Aksel Andersson* till Skattmästare.

Utskottets öfrige medlemmar äro Vice Bibliotekarien *L. Bygdén*, Professor *A. Noreen* och Docenten *H. Schück*.

E. L.

Antoine de Beaulieu

Hof- och Ballett-mästare hos drottning Kristina.

Huru stora fordringar än krigsguden stälde på det uppväxande släktet under 17:de århundradet, förstod dock äfven Terpsichore att göra sina anspråk gällande, och den förnäma ungdomens uppfostran har väl knappt någonsin blifvit mera egnad åt hennes konst än just då. Hvilken vigt man lade på kroppens ans och hållning framgår bland annat af ett yttrande, som Axel Oxenstierna fälde i rådkammaren d. 20 Juli 1636. »Man kunde» — sade han — »och medh Ridderskapet taala om Riddarhuset att dedt väll bygges, medell komma dertill, huaraff kunde hollas *Beridare*, *Dantzare* och *Fächtare*, att eens barn kunde exerceras . . . och intet draga utb före än dee äre wällfunderade»; i kungl. propositionen till Kollegierna och Ridderskapet 1636 upptogs frågan, i det att andra punkten innehöll en framställning om att »här i Stockholm måtte anrättas nödige adelige exercitier med allahanda ridderlige speel och öffningar, såsom vore en Fechtschola, en Ridschola och en Dantzeschola». Frågan sammanställdes med förslag om medels anskaffande till Riddarhusets byggnad och fullbordan. Kollegierna och Ridderskapet svarade, att de önskade det »dertill någre gode medel finnes motte, effter dhe pröfva at sådant länder heela vårt Stånd till wälferd». Den höfviska danskonsten synes dock i Sverige hafva legat nere vid slutet af Gustaf II Adolfs och början af Kristinas tid, åtminstone i utländingarnes tycke. När derföre kardinal Richelieus sändebud baron d'Avangour 1635 besökte vårt land, kom frågan på tal med enkedrottningen, och enligt uppdrag af henne inkallade han till Sverige en fransk adels-

man, ANTOINE DE BEAULIEU ¹⁾, som då vistades i England och som gjort sig väl känd såsom konstutöfvare af detta slag. Han anlände hit följande år; på riksdagen 1638, då det åter blef fråga »om dantzmestare, beridare etc. och andra officier, som skulle vara vid Ridderhusett», resolverades att »effter Hennes K. M:t uthan dess till sijn kongelige respect och hofholdning moste försörja och holla sådana karlar, ungdommen, som vidh hofvet versera, under dehres exercitier sig måge exercera för en billig giord ordning». Beaulieus första göromål blef ock att gifva undervisning »i snart sagdt alla förnäma hus», och då han en gång efter mångårig vistelse härstädes kastade en blick tillbaka på sin verksamhet, tillade han sig sjelf förtjensten att hafva hyfsat hela hofvet (»d'avoir poli toute la cour»). Utan att vilja förringa hans meriter i detta afseende, äro vi dock ovisse huruvida ensamt de skulle hafva varit mäktige nog att föra hans namn till en efterverld, allt för aflägsen för att få skåda frukterna af dem. Men andra omständigheter hafva der- till bidragit.

Efter några års vistelse i Sverige gjorde Beaulieu 1641 ett besök i sitt fädernesland, och som han derfor erhöll statsmedel, synes det antagligt att han mottagit något uppdrag, som stod i samband med hans tjenst. Det är bekant, att Beaulieu af sin samtid betecknats såsom den egentlige anordnaren af drottning Kristinas ryktbara balletter, som under hans regie utvecklade sig till dramatiska divertissement efter franskt mönster. I det första ballett-divertissement, som påträffas bland vår dramatiska litteratur och som pfaltzgrefvinnan Katarina 1638 lät uppföra för den åt hennes vård anförtrödda unga drottningen, nämligen »Le ballet des Plaisirs de la vie des Enfants sans Soucy», uppträdde Beaulieu såsom »Le Joueur»; de öfriga rollerna innehades af prins Karl Gustaf, greve Magnus de la Gardie och andra förnäma personer, tillhörande hofkretsen, hvilka alla blifvit undervisade af Beaulieu, som sålunda kunde betrakta denna föreställning såsom en uppvis-

1) Hans namn förekommer i samtida handlingar under en mängd vexlande former, såsom Bolieaux, Baulieux, Bouilly, Deboulieu o. s. v.

ning af hvad han mäktat åstadkomma. Några år derefter, d. 30 Nov. 1642, då pfaltzgreffen Johan Kasimirs dotters, Kristinas, för-målning med markgreffen Fredrik af Baden-Durlach firades, uppfördes på slottets teater »Le Ballet du cours du monde¹⁾». Att äfven denna anordnats af Beaulieu, veta vi, enär han några dagar förut från Kammar-Kollegium reqvirerade 1040 daler s. m. utom de 300, som förut för denna ballett blifvit utbetalda. Då han tidigt en morgon infann sig på slottet hos räntmästaren Ludvig Fritz för att erbålla penningarna, svarade denne, att han vakat hela natten i anledning af att eld utbrutit på slottet, och då ingen fans, som kunde lemna Beaulieu penningarna, bad räntmästaren honom återkomma följande dag, men ballettmästaren »morrade och kallade räntmästaren en svensk hund, samt anföll honom med sin käpp, som den andre parerade med en eldgaffel». På regeringens yrkande förliktes omsider de båda mästarena.

Den s. k. »Stora Balletten», som avslutar nyssnämnda divertissement, länkar detta tillsammans med de Stjernhjelska balletterna, der denna aldrig saknas, och ger oss sålunda en antydan om släktskapen mellan dessa och dem, hvilka på ett eller annat sätt genom Beaulieu infördes från Frankrike till Sverige. I Frankrike utgjorde vid denna tid balletter hofvets älsklings-nöje, hvaråt både Ludvig XIII och Ludvig XIV offrade betydliga summor. Den förre författade till och med sjelf texter till dem. De strängare regler, som nu började tillämpas på det egentliga dramat, skilde detta allt mera från balletterna, i hvilka den sceniska lyxen så mycket rikare utvecklades. Från Italien kommo »arkitekter och mecanici» till Paris, der de i Tuillerierna inredde en särskild lokal, »La Salle à Machines», hvarest balletterna uppfördes. Hofvet i Stockholm följde, såsom vi skola se, detta exempel.

Det var i rätta stunden GEORG STJERNHJELM från sina tjenstebefattningar i Livland återvände till Stockholm 1642. Smaken

1) Under föreställningen nedramlade musik-läktaren. Musikanterne voro klädda i kostymer af taft, hälften bleu-mourant, hälften citronfärg. Dessa nyanser återgäfvo helt visst de svenska färgerna.

för den fremmande vitterhetsart, som nyss gjort sitt inträde vid svenska hofvet, hade just då hunnit alstra längtan efter, och vi kunna säga behovet af att få densamma införd i Sveriges egen litteratur. För sjelfva hofvet och de bildade kretsarna voro väl ballett-texterna på franska och tyska språket njutbara, men till dessa lustbarheter lemnades äfven allmänheten tillträde. Så omtalas t. ex. att då 1652 på drottningens födelsedag Urbain Chevreaus ballett »Les Liberalites des Dieux» uppfördes, tillströmmade så mycket folk, att »trängseln blef större än vid kröningen» och att de kungliga personerna med största möda sluppo in i salen, och då sedermera nöjena någon tid försummats och drottningen, enligt Messeniska libellen, frågade sin kammartjenare Johan Holm hvad folket i staden hade att säga, svarade denne, att »man fann tiden tråkig, sedan drottningen ej mera dansade några balletter». — Folket hade börjat ropa på skådespel.

Den unga drottning, som snart skulle bestiga Sveriges tron, var utkorad till vetenskapernas och vitterhetens beskyddariinna. Det var så naturligt, att Kristinas tidehvarf, ännu belyst af hennes faders minne, skulle komma att bilda epok i våra vittra häfder. De franska balletterna, huru intresselösa de sjelfva än kunna synas, egde ett obestridligt inflytande på den nya svenska vitterhetens daning, och låter man Stjernhjelm behålla sitt namn »den svenska vitterhetens fader», så må ock en stråle deraf draga fram den franske ballettmästarens ur glömskans mörker. I festlig dans var det, som sånggudinnorna, »nu först lärande dichta och spela på svenska», trädde upp på den svenska parnassen.

Under de första åren synes Beaulieu hafva ensam anordnat och inöfvat balletterna. Den kunskap härom han i sitt hemland inhemtat, var till en början tillräcklig; hans smak beundrades och belönades och hans kännedom om hit hörande litteratur kom Stjernhjelm väl till pass, då denne erhöill uppdrag att bearbeta eller författa de svenska texterna, dem Beaulieu sedan skulle sätta i scen. Men fordringarna växte. Likasom i de trenne förnämsta Stjernhjelmiska balletterna, *Then fångne Cupido*, *Freds-af* och

Parnassus Triumphans, texten utvecklade sig från orimmade till delvis och slutligen fullständigt rimmade versslag, så hade äfven uppsättningen blifvit allt konstrikare och scenerierna allt praktfullare tills det slutligen kräfdes ett ganska storartadt maskineri. Derföre inkallades 1649 från Italien »architecteuren» ANTONIO BRUNATI, som vistats några år vid hofvet i Paris och som ombygde slottets ballettsal till en »Salle à Machines.»

Under tiden uppträdde äfven skådespelare-trupper i hufvudstaden. Den förnämsta af dem stod under ledning af *Christian Thum* eller *Theun* och hade hitkommit under Gustaf II Adolfs tid, samt är att anse såsom en stående trupp med årligt understöd af staten¹⁾. Af mera tillfälligt art var den holländska, hvars direktör

1) Då närmare upplysningar om den tidens teater-förhållanden saknas, torde det tillåtas oss att här lemna en förteckning på de förnämsta »requisitas», som af regeringen utlemnades till Thums dramatiska prestationer.

D. 28 April 1637:

En gammal gyllenduks dyna fodrat medh hårferga samet.

3 dynor af svart samet medh hvijte rändher.

3 dynor medh rödhe sametzblommor och gyllenbotn.

1 gammal gyllenduks dyna medh rödhe sammetzblommer, fodrat med gammalt atlask.

6 mascherade-kläder af blått atlask med oächte guldsnören besatte.

3 små rödhe sammetskiortlar medh 3 strek oächta guldsnören.

Ett förlåt af hvitt atlask, 12 våder bredt, 2 1/2 alnar längdt, bessatt medh guldsnören, 47 1/2 aln.

1 par gamle utekurne byxor af hårfergadt atlask.

10 st. larffuer.

2 gamle fiederbuskar.

1 räfskinsfell medh rödt klädhe, 4 alnar längh.

1 looskinsfell uthan klädhe, 2 alnar.

1 bade-paulun af sijden-ligatur medh allehanda slagz franzer opå och fodrat medh grönt cronetafft; dertill en döör 2 1/2 alnar längh, fodrat med grön och svart dwelæk.

1 badhekappa af askeferga och rödt cronetafft medh smale frantsar, uthi 3 stycke.

Smale guldsnören, något slijtne.

Gamble brede guldsnören.

D. 30 April 1637: efterschrefne partseler, hvarutaf Christian Taumb skal låta förfärdiga sådane kläder, som uthi Comedier och andre skådespeel för H. K. M:t vår aldranådigste utkorede drottningh och arffurstinna brukas kunna:

3 st. rödhe sölfstickade hatteband.

18 st. silkesband med klinkant.

sannolikt var *Trial Parkaw*, äfvensom en engelsk trupp, af hvars medlemmar vi endast känna *Joris Jollifoot* eller Jollifus, som 1649 af enkedrottningen erhöill 100 rdr för en af honom uppförd komedi samt 7 rdr »för teaterns uppbyggande». Utan tvifvel uppfördes komedierna i samma rum å slottet, som användes till ballettsal och

Blått, rött och goblt carentaftt.

Brandgult indianisk damask.

Samet, blått, gult, violet, lifferg, grönt, isabell, grått, rött.

10 dussin sölkesremmar.

Lerifft.

Gammalt gult atlass.

Gammalt brandgult atlass.

Gammalt violenbrunt samet.

Gammalt isprängdt taftt.

Ett parisole af blått atlass.

Gammalt rött atlass.

Gammalt gult corntaftt.

1 gammal messhake af h. damask, $\frac{1}{2}$ våden på ryggstycket borta.

6 maskeradz-tröijor af colör lekatur.

3 lereffts-klädningar, tröjor och byxor.

1 quinfolckz-kiortel af rött makeir.

2 rödhe sammetz-jackor, snören afsprätte.

6 st. hvita atlass-tröijor med et strek sölffgaluner uthan knapper.

1 par byxor af fñjt rött kläde.

1 lackquej flar af fñjt rött kläde, med två strek sölfsnörer.

1 läder-köller med svart samet brämat.

3 st. höge filthatter.

1 spansk kappa af rött piuk, fullbrämat med yllen snören.

1 kortel med ermar med rött och blått piuk.

20 st. hatte-fjedrar.

2 st. parsianische röde gyllendukz-kiortler.

1 gammel grøn oächte gyllendukz-kiortell.

2 st. nya rödhe dammaske-skörten med trij strek sölfsnören.

D. 31 Maj 1637:

100 alnar groft lerefft.

1 st. dvälk.

6 dussin halfgula och svarta silkesknappar.

4 $\frac{1}{2}$ aln guldknytningh.

4 dussin guldknappar.

17 alnar sölff-påssmenten, vägha 22 lodh.

132 alnar oächta sölfsnören, väga 1 pund, 2 lodh.

Halft dussin hanskar.

D. 29 Jan. 1638:

18 alnar lybessgråt till een munkekappa och et pabr bondeklädhningar.

8 stycker af de gamble slags hattar.

som var beläget i slottets östra öfversta våning, med 5 fönster åt strömmen och 4 åt stora borggården. Väggarna voro prydda med »4 jagter och 13 tapeter» (gobeliner); utanföre låg ett mindre rum med två fönster åt strömmen, som kallades komedikammaren, der 5 tapeter voro upphängda. Utom den i föregående not nämnda ridå af hvit atlas, som var försedd med guld- och silfversnören, fans äfven en annan »förlåt» af gult och blått lärft. Af dekorationer nämnas »1 swensch landtafla på hwitt atlasch» samt »1 landtafla på papper fodrat med obleekt lärft»¹⁾. För ballettsalen var en särskild vaktmästare anställd²⁾.

D. 3 Nov. 1640:

6 alnar grått piuk.

24 alnar blekt lerfft.

6 lod silke.

8 dussin små guldknappar.

D. 15 Jan. 1644:

10 alnar gement leröft.

10 alnar lybegskt grådt.

Cupidinis bogha och pijl med dess vinger.

1) Inventarie-förteckningar i Riksarkivet, saml. »Svenska Hofvet.» — I sitt hus på Södermalm hade Thum inredt en teater, der han spelade för allmänheten.

2) Vid k. Karl X Gustafs förmålning 1654 uppfördes å denna sal en af Brunati författad »Festa Theatrales». Öfver teatern finnes en af »språkmästaren» Jacopo dal Pozzo författad beskrifning; enligt denna rymde salen tvenne amfiteatrar, den ena för adeln, den andra för borgerskapet; proscenium var måladt i marmor, med kornisch, fris och arkitrav, uppburna af fyra doriska pelare. I frisen voro skulpterade skiftesvis konungens och drottningens namn, omgifna af lager, och mellan dem koger, pilar och bågar. Pilastrarna voro kannellerade; emellan dem, som stodo på högra sidan, sågs en nisch med en dertill passande piedestal, på hvilken stod Hymens gud, klädd som Mars för att förebilda »Goternes konungs martialiska hjerta». Han böjde sig majestätiskt mot en Cupido, ur hvars koger han drog en kärleks-pil, »liksom om han antoge kärlekens utmaning». På piedestalen sågos utskurna inom en krans af lager och oliv två dufvor under en kunglig krona »såsom de der med näbbarnas förening betecknade den äkta kärlekens triumf.» Mellan pilastrarna på venstra sidan var likaledes en nisch, der gudinnan Pronuba eller Juno stod, framräckande en ring med bögra handen; i den venstra höll hon en gördel, »qvinlighetens vapen». Framför henne gick en amorin med bröllopsfacklan; på hennes piedestal sågs i en krans af rosor och liljor en hand, som åt en annan räckte en rodnande ros under kunglig krona »till symbol af brudens kyska kärlek».

Utom den förut okända klangen i det Stjernhjelmiska språket och prakten i Beaulieus och Brunatis sceniska anordningar bidrog i hög grad den förträffliga musiken att göra dessa dramatiska fester lockande. Hofkapellet, hvilket, såsom till största delen sammansatt af tyskar under Anders Dübens anförande, stundom kallades »de tyska musikanterne», berömdes af sin samtid, men öfverträffades af de »fransyske fiolisterna» samt ännu mera af det italienska kapell, som drottningen lät införskrifva.

Då drottning Kristinas historia kommer på tal, är det vanligt, att man får höra berättas om huru hon slösat stora summor på sina balletter och öfriga lustbarheter. Dessa berättelser hafva gammal häfd och upprepas af den ene historieskrifvaren efter den andre, utan att någon har till stöd åberopat räkenskapernas auktoritet. Man kan stundom följa ryktets framsteg. Då »Parnassus Triumphans» i Januari 1651 uppförts, spred sig en berättelse om att densamma kostat 30,000 rdr; samtidigt härmed författade Arnold Messenius sin bekanta skrift, hvars kärna utgjorde det bittraste klander mot drottningen, hufvudsakligen i anledning af hennes slöseri, som författaren sökte bevisa genom anförande af ett samtal hon skulle hafva haft med Beaulieu, då hon frågat honom hvad en ballett kunde kosta. Han svarade: 30,000 plåtar, samt en annan gång: 20,000 rdr. Drottningen berättades då hafva utropat: icke mer! samt lofvat att anskaffa penningar dertill. Den enda källa för berättelsen är denna libell, hvilken med sin upproriska tendens, som bekant är, förde så väl författaren som hans fader till afrättsplatsen. Libellen förstördes, och den enda kännedom om ifrågasvarande del af dess innehåll vi ega är hemtad ur Chanuts memoirer. Då Fryxell sedermera skref sin historia och kom till detta kapitel, gaf han ökad stöd åt berättelsen härom, i det han inledde densamma med orden: »*Man beräknade att den omtalade balletten kostade 30,000 ecus*». Ljunggren återupprepar samma historia, hvilken synes honom så mycket sannolikare, då man vet, att »i samma ballett 100 personer uppträdde och att om äfven samma person spelat flera roller, så har han dock för hvarje roll behöft

en särskilt kostym, i de flesta fall dyrbar och lysande¹⁾»; härvid tages dock icke i beräkning att de personer, som deltog i denna »till drottning Kristinas ära» anställda ballett, tillhörde hofvets förnämsta kretsar; några af dem, såsom prins Karl Gustaf och greve De la Gardie läto sjelfve anställa likartade lustbarheter, som täflade med drottningens i prakt och storståtlighet, och torde icke hafva af drottningens hand mottagit penningar till sina eller sitt följes dräfter.

Våra forskningar i räkenskaperna för denna tid hafva väl icke lemnat oss några fullständiga siffer-uppgifter rörande balletterna. Dels hafva vi icke påträffat några verifikationer för de sannolikt från Nürnberg införskrifna sceniska apparaterna, dels kan man icke afgöra huru stor del af de i räkenskaperna upptagna omkostnaderna för »panquetter» bör hänföras till balletternas konto. Men hvad apparaterna angår, är det visst, att de likasom ock kostymerna, blefvo många gånger använda; vi erindra endast om huru ofta berget Parnassus uppträder; och hvad »panquetterna» åter beträffar, torde de väl få anses oskiljaktiga från hvarje hofstat, och de uppgifter, som om dem nedan meddelas, häntyda icke på något större slöseri. Vi sammanställa här de i Räntekammarböckerna och Hofstatens Hufvudböcker befintliga utgifts-poster, som kunna hänföras till drottning Kristinas lustbarheter under de 10 år hon innehade tronen.

1) Svenska Dramat . . . sid. 418.

Af Hennes K. Maj:s Hofbönings-stat.

	1645	1646	1647	1648	1649	1650	1651	1652	1653	1654
Dansmästaren De Beaulieu	900	—	—	—	—	1,200 ¹⁾	—	—	—	—
Dansmästaren Jacques De Sonnes, (Des Ausnes) .	—	—	—	—	—	900	1,200	1,200	900	900
Komedianten Christian Thum	450	400	400	400	400	400	400	400	—	—
Arkitektören Anthonius Brunnati	—	—	—	—	900	900	900	900	900	—
Musikanter och Instrumentister	5,320	6,645	6,785	6,685	5,635	7,902	12,535	12,535	12,220	7,412
Fransyske foliater	—	—	3,600	4,200	6,100	11,950	4,250	2,900	1,865	—
Italienska musikanter	—	—	—	—	—	—	—	—	10,545	10,221
<i>Extra ordinarie expenser</i>										
Till Hennes K. Maj:s födelsedag	2,041	—	—	—	2,776	—	2,641	—	—	—
H. K. Maj:s Konungsspel och Vårskapet	—	—	—	—	—	—	1,090	—	—	—
Åtskilliga bröllopers och banketers konto	—	—	—	—	—	—	—	7,528	5,965	2,525

1) Beaulieu uppfördes fr. 1651 på separate räkning; han var då hofmästare.

Dessa, de hufvudsakligaste summorna, torde visa, att drottning Kristinas smak för lustbarheter, hvilken ingalunda blef utan inflytande på Stjernhjelm's ombildning af svenska språket och vitterheten, icke undergräfvade statens finanser så som man föreställt sig. Vi få nedan tillfälle att lemna några upplysningar om hvar och en större fest af detta slag vid Kristinas hof; det skall då visa sig att deras antal var ganska ringa. Hufvudsakligen var det drottningens födelsedag, som högtidlighölls. Äfven bör man taga i betraktande, att de egentligen dramatiska föreställningarna, som gäfvo af Thums trupp och för hvilka han erhöi det måttliga årsanslaget af 400 daler, endast sällan skänkte hofvet någon förströelse. Ur en sund ekonomis synpunkt kan väl sägas, att äfven de nämnda summorna voro för stora — ity att de ej kunde regelbundet betalas, men för de kringirrande komedianterne och musikanterne var detta ej något exemplöst. Fordringarna balanserades öfver från det ena året till det andra. Sålunda hade hofkapellet 1651 en lönefordran af 6,732 d. s. m.; denna växte 1652 till 10,735 och 1653 till 20,990 d. s. m. samt utgjorde 1654, då drottningen lemnade landet, 18,103 d. s. m. I ett bref från Kristina Alexandra till k. Karl XI, dateradt Nyköping d. 12 Jan. 1661, anbefaller hon Beaulieu hos konungen, sägande »en anseelig summa återstå på hans lön», och kort efter drottningens afresa inlemnade Brunati till k. Karl X Gustaf en supplik, hvari han berättade sig hafva i fem års tid uppvaktat så väl konungen som drottningen med åtskilliga balletter och komedier »aber nicht ein Rundstück weder extraordinarie noch von meinem mir versprochenen Salario erhalten». — Att tillgångar saknades till att betala dessa jemförelsevis mindre summor, torde ock göra uppgifterna om ett slöseri med vida större summor för samma slags ändamål synnerligen misstänkta.

Det var från och med år 1643 som Stjernhjelm uppträdde såsom hofskald. Man har gissat att det varit han, som skrifvit den svenska texten: »Ballet om thenna tijdzens fantasier», hvilken upp-

fördes på franska och svenska d. 8 Dec., drottningens födelsedag, nämnda år. Hvad man med visshet vet, är att han till samma dag författat sin »Heroiska Fägningsång», som året derpå efterföljdes af »Heroisk Jubelsång». I Oktober 1644 utanordnades åt honom 200 d. s. m. Möjligen står detta i samband med hans författareskap. I November var Beaulieu sysselsatt med förberedelser till ett nytt arbete; han erhöll då 600 d. s. m.¹⁾ »att inköpa åtskillige partzeler til Ballettens behof, som innan kort här opå Slottet hålles skal» — samt ytterligare i Dec. 800 d. Samtidigt härmed gafs under-ståthållaren Gabriel Gyllenanckar i uppdrag att för 300 d. »inköpa åtskillige partzeler til Ballet-sahlen och elliast at afbetahla arbetzfålket, som där arbetat hafva». Balletten »Om heela Wärdenes frögd» uppfördes nyårsdagen 1645 till firande af drottningens tillträde till regeringen. Som man ej har många att välja på, har man gissat att Stjernhjelms författat äfven denna text.

Af de två balletter, som uppfördes 1646, synes Beaulieu endast hafva haft befattning med den ena, »Les Effects de l'Amour», till hvilken han förskjutit 300 d., som småningom afbetalades. Sjelf spelade han der »Le Melancolique»; öfrige uppträdande voro prins Karl Gustaf, Svante Banér, Gustaf Soop, Otto Taube m. fl. Den andra balletten »L'Amour Constant» gafs vid landtgrefven Fredriks af Hessen bröllop med pfaltzgrefvinnan Eleonora, och anordnades sannolikt af landtgrefvens dansmästare Daniel, som af hofvet uppbär 200 d.

Från 1647 känna vi ej några balletter. Man var då sysselsatt med att »bebyggja och förfärdiga Ballett-sahlen», hvartill anslagits 928 d. Äfven följande år, 1648, var det tyst och stilla²⁾. Slutscenerna i trettioåriga kriget togo uppmärksamheten i anspråk. Efter eröfringen af Prag skref Beaulieu till sin gynnare Magnus Gabriel De la Gardie ett lyckönskingsbref, hvori han skil-

1) Myntslaget omvexlar i räkenskaperna; vi hafva reducerat allt till daler silfvermynt; 1 d. s. m. = 2½ d. k. m. = ¾ rdr.

2) Studenter från Upsala spelade på hösten inför båda drottningarna »Senecæ Tragedia om then rasande Hercules».

drar huru underrättelserna om dennes tappra och ärorika bragder kommit hans vänner att »bäfvä af glädje och hans fiender att spricka af afund». Han tillägger, att drottningen blifvit förtjust öfver att han gifvit sine afundsmän denna anledning att harmas och tystat munnen på sina belackare. Då han i slutet af sitt bref yttrar längtan att inom kort få återse De la Gardie, framlyser en förhoppning om att med honom de glada festernas tid skulle återkomma.

Under början af 1649 pågingo ännu arbetena med ballettsalens inredande. Målningen utfördes af *Henrik Möller*, som derför erhöll 50 d., och till italienaren *Antonius Brunati*, som nyss anländt till Sverige, utanordnades »till ballett-sablens förbyggningh» 227 d. samt dessutom 40 d. till inköp af requisita. Äfven Beaulieu inköpte persedlar för samma summa; det var balletten »*Les Passions Victorienses et vaincues*», som då skulle uppföras. I dess första entrée uppträdde Beaulieu tillsammans med pfaltzgreffen af Sultzbach och 4 af hofvets herrar såsom »*six chevaliers representans les Horaces et Curiaces, qui temoignaient avoir la mesme passion de vaincre l'un l'autre en dansant qu'en ont eu ces Romains et Albanois pour la gloire de leur Patrie*».

Kostsammare blefvo Stjernhjelm's stora balletter »Then Fångne Cupido» och »Fredz-af». Långt innan de uppfördes, hade ryktet om dem blifvit kringspridt. B. Baaz-Ekehielm skildrar i bref till pfaltzgreffen Johan Kasimir, d. 27 Okt., huru det »dagligen bygges på Rijkzsalen för balletten, som säjjes innan några daghar vinna sin framgångh», och då drottningen icke bevistade rikskanslerens frus begrafning, som försiggick i samma dagar, låter J. Ekeblad i bref till sin broder påskina, att förnämsta orsaken dertill varit drottningens ifver »att hasta på balletten för den franske ambassadörens skuld, hvilken ville resa förr än vattnet frös, men ville gerna se balletten förut»¹⁾. Den 1 Nov. blef »Then Fångne Cupido» på svenska uppförd i enkedrottningens närvaro. Föreställ-

1) Detta afser Frankrikes sändebud till Polen comte de Brégy, som på återresan uppehöll sig någon tid vid svenska hofvet.

ningen synes hafva egt rum i den vanliga salen och slagit an på enkedrottningen, som några veckor derefter skänkte Beaulieu full besittningsrätt till 2 gårdar Barkarby, som lydt under hennes »hus» Drottningholm; då nämnda kungsgård 1652 kommit i prins Karl Gustafs ego, anhöll Beaulieu hos honom om bekräftelse på gåfvan, bedjande honom »de vouloir remettre dans sa memoire les anciens et fidels services que je luy ay rendus et a toute son illustre maison». — På rikssalen uppfördes samma ballett den 11 Nov. likaledes i närvaro af enkedrottningen och »en otalig hop folk». För 950 d. hade Beaulieu inköpt åtskilliga saker till denna ballett äfvensom för några daler messingstråd. Knappt hade denna ballett blifvit dansad, förrän Beaulieu och Brunati till drottningens födelsedag d. 8 Dec. förberedde uppförandet af »Fredz-aff.» Mattor, »gyllen-moal» och andra persedlar inköptes för 800 d. I samma månad utanordnades till Stjernhjulm 1,200 d.

I Jan. 1650 utanordnades penningar till Brunati för »en comœdia, som nu här på slottet hållas skal», hvarmed torde åsyftas »Les Bontades ou Proverbes». Bl. a. åtgingo 200 œ bomolja, 30 alnar lärft, 10 böcker gråpapper och 20 st. tjock papp; till kostymer m. m. utbetalades 432 d.

Vid denna tid erhöill Beaulieu en ny befattning, ehuru han fortfarande emellanåt uppträdde på scenen. Kort före sin kröning utfärdade drottningen nämligen fullmakt för sin »trotienare och här till varandhe dantzmästare, edel och välbyrdigh Anthonius Beaulieu att vara maistre d'hotel». I den för honom utfärdade instruktionen framställas bl. a. ceremonierna vid de kungliga måltiderna, och dess 7 § föreskref att »monsieur de Beaulieu skall opsicht hafua medh K. Maj:ts musicanter, at musicen må wehl angå och hvar och en sin tjänst effter som deras skyldigheet fordrar, tidigdt och wel opachta, dock icke præjudicerandes capellmästaren i någon måtto». Såsom ballettmästare efterträddes han af Jacques de Sonues eller des Ausnes. Utan tvifvel hade han dock hedern af den mycket omtyckta ballett, som under namn af »Le boeuf rotti» uppfördes på drottningens födelsedag på teatern i

»Stora Salen». »Där blef en stekt ox (af papp) framlagd liksom skedde på torget vid kröningen, hvartill allehanda folk komma att skära utaf; var helt vackert att se. Klockan var 7 om morgonen när drottningen drog dädan»¹⁾).

Vi lemna nu för en stund Beaulieu för att tala litet om lustbarheterna vid hofvet, sedan hans roll hufvudsakligen blifvit förlagd till det kungliga köks-etablissemantet.

Från festerna vid drottningens kröning äro ej mindre än 4 kartel kända: hertig Karl Gustafs, »Lycksalighetenes Ähre-pracht»; G. Wachtmeisters, »Virtutes repertæ»; Magnus Gabriel De la Gardies, »Amazonernas kartel», samt G. Leijonhufvuds, »Morernes kartel»; de båda förstnämnda författades af Stjernhjelms.

Då vi ega i behåll en afbildning af »Lycksalighetenes Ähre-pracht», som troget återgifver typer från detta slags halfdramatiska fester, vilja vi här efter densamma skildra detta lysande festtåg. Den samtida målade taffan, 4 meter lång, har ej förut varit föremål för beskrifning; den tillhör K. Biblioteket och stämmer väl öfverens med kartelets tryckta text. Chanut uppgifver i sina memoarer, att hertigen låtit från Nürnberg införskrifva »machinerna» och att kostymerna förvånade hela hofvet, som aldrig förut skådat något så praktfullt.

I spetsen för tåget redo 1 pukslagare och 8 trumpetare på två led, iklädda antika dräkter i blått och guld, med rödgula och blåa fjäderbuskar i hjälmarna. Dessa nämnas ej särskildt i texten.

Derefter följde trenne riddare, likaledes i antik dräkt. Dessa textens »Martis gesäller» *Philopater*, *Democrates* och *Theander*, redo på ett led, förande lansar, å hvilka flaggor med sinnbilder voro fästade. Å de stålblå sköldarna lästes hvarje riddares devis: Pro patria, Pro libertate och Pro religione.

1) Ekeblads bref.

Örlig och *Mars*, hvilka i texten nämnas främst; den förre, till fots, bar på en stång en rustning; den senare var till häst; hans dräkt prunkade i blått, rött och guld och på hans sköld syntes ett jätte-hufvud. Efter honom följde *tre danserskor* i ljusgröna, guldbroderade tunikor och ljusgrå uppskörtade kjortlar; de spelade luta, harpa och fiol.

Venus i en char, hvars främre del förestälde en kolossal grip med utsträckt röd tunga; på hans hufvud stod *Amor* spännande sin båge. Gudinnan förde i högra handen ett brinnande hjerta och i den venstra en spira. På vagns-kanten bakom henne låg ett blått klot, hvaruppå *Lyckans gudinna* stod, med en slöja öfver medjan, för öfrigt naken; öfver sitt guldockiga hufvud svängde hon en fana. Vagnen var målad i hvitt och guld, med blåa hjul. Texten skildrar denna grupp sålunda: »I andra inträde föreställes *Amor*, ther *Cupido* jämpte *Venus* uthi een triumfvagn, som uthan all annor anspänsl föres af *Lyckan*, vil afvända the unge hiertan ifrån *Martis* raserij til älskogs liuflige vällust». Sannolikt sattes hjulen i gång af någon i drakhufvudet dold person.

Med *Philander* och *Dorisel*, »*Eudemons* gesällern», som jemte denne utfärdat festens kartel, började tredje afdelningen. Iklädda blå och gyllene dräkter redo de på hvita hästar; i stället för fjäderbuskar hade de blomsterqvastar på hjälmarna; de förde lansar; efter dem gingo 4 deras följeslagare med palmer i händerna och lagerkransar kring hufvudet.

Eudemon, liknande de förre, förde en pil i sin högra hand och på venstra armen en blå sköld, på hvilken lästes i guld: *Christina*.

Så följde *Lycksaligheten*; hon fördes i en rikt utsirad vagn, målad i hvitt med praktfulla förgyllningar; den drogs af 4 bevingade hästar, vid vilkas sida gingo tvenne nymfer. Tömmarna fördes af *Freden*, som i stället för piska höll en palm i handen, och hade sin plats på en samling troféer. Framför *Lycksaligheten*, som bar gyllene krona och höll en *Merkurii*-staf i handen, sutto 4 nymfer och 2 barn omkring en hög pelare, på hvars spets

brann ett hjerta, och på hvars midt var fästad en sköld, innehållande en hand med trenne pilar. Vid hennes venstra sida satt *Endräkten*. Texten kallar denna grupp: »Lycksaligheten, infarande uthi een prächtig triumf-vagn, regerat af Freden och omfattadt af Eendrächten sampt andre bjsittande dygder, fyre nymfer och fyre barn, som representera Charitatem».

I fjerde inträdet framställes berget *Parnassus*; öfverst stod *Apollo* med två stora gyllene trumpeter; kring bergets fot hade muserna grupperat sig »siungandes och spelandes på allehanda slags instrument».

Slut-inträdet utgjordes af 8 sadlade handhästar, förda af 4 krigare och 4 palmbärande nymfer; efter dem följde 20 lansväpnade krigare till häst, 5 i ledet, alla lika klädde i rött, blått och guld, med blåa sköldar omgifna af en gyllene ring.

Fest-tåget drog ut i staden och upp till Hötorget samt in på Rännarebanan. Det stadnade midt för läktaren, på hvars öfra afdelning drottningen med sin uppvaktning tagit plats; på den nedra befann sig pfaltzgrefven Johan Kasimir med svit. En hvar af deltagarne framsade der sin roll. Derpå inkommo genom södra porten de riddare, som skulle täfla, företrädde af sin egen musikkår; vid norra porten voro pukslagarne och trumpetarne, som ridit i spetsen för tåget, uppstälde. Derefter vidtog ringrännningen; festen, som börjat på morgonen, räckte ända till mörkrets inbrott.

Nyårsdagen 1651 uppfördes den ryktbara balletten »Parnassus Triumphans» »then stormächtigste Swea Drottning Christinæ till ähra ochienst uthi Hög-Förnämme Princers och Princessers, Herrers och Fruers bijwist, i Store Spel-Sahlen på Stockholms Slott, till en frögdefull Ny-åhrs ingång». Detta var sista gången Stjernhjelms strängade sin lyra till drottning Kristinas lof. Såsom ett af skälen till hans missnöje med lifvet i hofvets närhet nämner Hammar-sköld »det okloka slöseri drottningen dref med kronans medel». Vi veta ej hvarifrån han hemtat denna uppgift. Allt nog —

Stjernhjelm öfvergaf Kristinas hof och for tillbaka till Livland, hvarifrån han ej återkom förr än drottningen lemnat landet.

De första ballett-texter, som blifvit i Sverige uppförda, voro, såsom vi hafva sett, författade på franska språket och härleda sig från tiden närmast efter Beaulieus anställning vid svenska hofvet. Troligt är, att han fört några af dem med sig, hvilket icke hindrar, att de sedan kunnat för något visst tillfälle bearbetas och lämpas efter festens ändamål. Om en dylik införsel från utlandet vittna ock begynnelseverserna i »La Masquarade des Vaudevilles», uppförd 1653 (?). De franske och italienske sångarena sjöngo der:

»Que personne
Ne s'étonne
De nous voir quitter Paris!
C'est pour divertir Christine,
Cête Princesse divine,
Que nous l'avons entrepris.

Notre bande
Est assez grande,
Nous amenons avec nous
Les plus fameux Vaudevilles
Qui dispos et bien agiles
S'en vont danser devant Vous.»

Namngifne författare äro *Urbain Chevreau*, *Monthuchet*, *Brunati* samt *Helie Poirier*. Den sistnämde har författat »Le vaincu de Diane», motsvarande Stjernhjelm's »Then Fångne Cupido», »La naissance de la Paix», = Stjernhjelm's »Fredz-aff.» Äfven »Parnassus Triumphans» har sin motsvarande franska text »Le Parnasse Triumphant»,

Vilja vi undersöka förhållandet mellan de Stjernhjelm'ska texterna och de franska ¹⁾, torde först böra anföras tvenne äldre yttranden i detta ämne. Atterbom säger, att Stjernhjelm »utgaf balletterna, enligt drottningens önskan, äfven på franska och tyska»; Klemming åter säger, att »då detta för landet alldeles nya och

1) De tyska kunna vi lemna åsido och anmärka endast, att på dem kan med fullt fog tillämpas hvad vi säga om Stjernhjelm's »Then Fångne Cupido».

fremmande vitterhetsslag utan allt tvifvel infördes af Fransmännen vid Christinas hof, desse äfven uppfunno och skrefvo texterna, hvilka sedan lemnades till bearbetning på svenska åt någon vitter man (Stjernhjelm?)» Den senare åsigten ligger sanningen närmast.

Såsom vi ofvan nämnt, är »Then Fångne Cupido» skrifven på orimmad vers; Poiriers »Le vaincu de Diane» åter allt igenom rimmad. Scenerna 8—12 äro ej tryckta i den franska texten; huruvida Stjernhjelm behandlat dem annorlunda än såsom öfversättare, kunna vi således ej afgöra, ehuru troligt är, att han äfven i dem haft en fransk text att tillgå. I alla händelser äro dessa scener äfven i franska texten utförligt beskrifna. Stjernhjelm's arbete har i afseende på denna ballett varit hufvudsakligen om ej uteslutande öfversättarens. Jemför man de båda texterna skall man snart i den svenska varsna osjelfständighetens boja. Vi anförä första versen:

Cupido:

Sous mon sceptre la terre et l'onde
Et le ciel même sont compris.
Je suis l'âme des beaux esprits,
Roi des Dieux et des Rois du monde;
Se trouvera-t-il ici bäs
Quelcun qui ne m'adore pas?

Min spijras macht och välde
Sig sträcker öfver heele
Thet store runda. Jorden
Och hafvet, sielfve himmeln
Erkänne mig sin herre.
The store Gudars konung
Och alle kungars konung
Alt bögie sig och ährar
Min thron och dyre crona.
Mig undrar om här finnes
Een eenig man ell' qvinna,
Som mig eij mond tilbedia.

Vi torde icke behöfva anförä mera för att visa, att all tvist mellan våra äldre litteratur-historici, huruvida det snillrika i denna

balletts komposition (särskildt i afseende på Cupidos »vansinnighetsscenen») kan föranleda till en jemförelse mellan Stjernhjelms och Shakespeares, varit obehöfelig ¹⁾.

Vända vi oss till »Parnassus Triumphans»²⁾, se vi förhållandet gestalta sig något annorlunda. Den franska texten innehåller först en *exposé* af de särskilda scenerna, upptagande hvarje förändring och hvarje persons inträde. Derefter komma de franska kupletterna i motsvarande följd. Vi hafva sålunda der uppräknningen till det hela. Författarne af de svenska och tyska texterna hafva rättat sig efter densamma, men inlagt sina verser omedelbart efter hvarje scenanvisning. Det synes gifvet, att planen blifvit uppgjord af de utländingar, som haft bestyr med de sceniska anordningarna, hvarvid desse utan tvifvel begagnat sig af utländska (franska) mönster, som af dem kunnat mer eller mindre förändras. Brunati var ju sjelf, såsom ofvan visades, författare. Efter de sålunda gifna anvisningarna hafva texterna *författats* af särskilda personer, hvaraf följt att ingen text kan anses för öfversättning; alla äro författade oberoende af hvarandra, men beroende af en för dem alla gemensam plan. Troligt är att den franska, af flera skäl, blifvit först fullbordad.

Några prof må anföras:

I fjerde scenen uppträda Mercurius och Minerva.

Mercur.

Je suis ce messenger fidelle
De ce Dieu qui fait tant de bruit
J'ai völlé le jour et la nuit
Pour lui faire scavoir une bonne nouvelle,
J'ai si bien reussi par ma subtilité
Que pour lui j'ai vaincu la plus fiere beauté.

1) Nämnda scen skildras sålunda i franska originalet: »Lors que Cupidon n'a plus ce portrait (de Diane), il devient insensé et par ses extravagantes folies il represent les excès auxquels on est emporté par l'amour lors qu'il n'a pas la vertu pour guide»

2) »La naissance de la Paix» hafva vi ej varit i tillfälle att se; den torde ej heller vara af vikt för vårt ändamål; äfven den var *författad* af Poirier. (Jemf. Klemming: Sveriges Dram. Litt. 34).

Minerve.

Je suis cette Minerve en tous lieux reverée
 Dont le divin Esprit penetre dans les cieux,
 Si parmi les mortels l'on me voit adorée
 C'est que j'ai des Autels dans le Temple des Dieux
 Je charme tous les sens par les fleurs de bien dire
 En conservant par la le droit de mon Empire.

Mercurius.

Jag har fikt och fångtat, ränt och fångt och flugit,
 Jag har sökt och sport och rönt somt sant, somt lugit,
 I verlden op och neer
 Men märker meer och meer
 At intet har någn evig ähra,
 Föruthan dygd alleen och lära.

Minerva.

Min fader var then högste guden Jupiter
 Uthur hans kloke hierna jag ensprungen är
 Min idrot är med vijsdom göra lärdom rijk
 Then lärd är och ther hos är vijs, är gudom lik;
 Men then, som intet vijsdom har och är dock lärd,
 Han är som barn, som har i handen ett bart svärd.

Vi skola icke trötta våra läsare med flera citat; vi anmärka endast att Stjernhjelm's sjelfständiga behandling af det gifna ämnet framträder i hvar enda scen. »Parnassus Triumphans» är ett af Stjernhjelm's förnämsta verk.

Om sålunda icke alla Stjernhjelm's balletter kunna tillerkännas originalitet, förlorar hans ära dock icke synnerligen mycket derpå. Hans snillrikhet och i fullaste mening originella behandling af språket kvarstå i oförminskad glans; man torde kunna säga att de nått sin höjdpunkt just uti balletterna. Så som Stjernhjelm der formade det svenska språket och tvang det in i nya former, i hvilka, huru ovanliga och konstmässiga de än voro, det dock rörde sig behagfullt och ledigt, men på samma gång kraftfullt och regelrätt, — så hade det aldrig förr ljudit. Den diktart här är i fråga har väl i och för sig icke mycket tilldragande, men så mycket mera kraftfullheten, den äkta svenskheten i de Stjernhjelm'ska verserna.

Vi hafva ofvan sagt, att det var med »Parnassus Triumphans» som Stjernhjelm sista gången framträdde på scenen inför drottning Kristina. Detsamma var förhållandet med Beaulieu. Hans sista, kända roll var i nämnda ballett »een poete castillan, som genom elände och armod är blifven melancholisk, at han är rädd för sin egen skugga». Det var en sällsam ödets lek, att de sista verser Beaulieu från hofteatern framsade, skulle få den fullaste tillämpning på honom sjelf:

»Altid tanckfull, bleek och mager,
Slarfvig, hungrig, tunn och hager,
Måst jag skrymslas hvar jag faar,
Sälsam i mit taal och svaar.

Versar vill jag hvar man dicta,
Menar mig ther med at rijhta,
Får dock inthet än stortack,
Är i hvars mans spott och hack.

Ähr thet under, jag är blyger,
Buckar, bugar och mig smyger?
Pängen heter een gå fram,
Nakot gå är een stor skam.

Rijksdom finner alstäds nöije,
Fattigdom gör een till löije.
Phoebe, har tu een patron,
Satt blifr tu på gyllen thron.

Lärd ästu och kallas eedel,
Om tu äst een man af meedel;
Har tu inge, veet tijn lag,
Narr blifr tu så väl som jag.

Det är att förmoda, det en så lysande teatertrupp som drottning Kristinas hofcirkel ej insnärjde sin direktör i intrigernas nät, men hofmästareskapet medförde för honom så mycket större vederböda. Än klagade Beaulieu för De la Gardie att kockarne bemötte honom på ett oförsynt sätt då han ville bestraffa deras snatterier, än frantog honom en »silfverknekt» hans egen staf, som han bar till tecken af sin värdighet, och pryglade honom dermed tills han knappt kunde gå, o. s. v. Värre blef det sedan drott-

ningen lemnat landet. »Den kastilianske poeten» tillbragte sina sista år i nöd och elände. Såsom »dansmästare» uppbar han ännu en gång, 1663, 600 daler. Detta var dock sannolikt endast en afbetalning på hans fordran från förra tider. Ej långt derefter synes han hafva afidit. Hans barn anhöllo hos De la Gardie om hjälp till hans begrafning, enär de medel kronan dertill lemnat ej voro tillräckliga. Ännu 1675 egde de fordringar hos kronan. Kammar-Kollegium gaf dem då försäkran att utfå återstående 470 d. svårt silfvermynt — framdeles.

Någon stor roll har väl Beaulieu spelat lika litet utanför scenen som på densamma; många samverkande omständigheter hafva dock bidragit till att bevara den franske ballettmästarens namn och göra det förtjent att nännas då talet faller på odlingen och sederna vid drottning Kristinas hof.

Det var »Parnassus Triumphans», som sades hafva kostat »30,000 ecus». Scenerierna voro lysande, men mycket af hvad som erfordrades till denna ballett hade utan tvifvel förut varit använt, t. ex. berget Parnassus. Detta var, såsom nämdt är, en ganska vanlig beståndsdel i den tidens festligheter. I danska balletter från Kristian IV:s och Fredrik III:s tid nämnes det ofta; vi hafva ofvan sett det förekomma i hertig Karl Gustafs kartel 1649 och i en ballett från 1653, »Mars introduisant les Chevaliers du Combat de Barriere» uppträdde »les Muses dans une Machine, qui represente le Parnasse». Till sjelfva ballettsalens förfärdigande förskotterade De la Gardie 660 d.; 80 d. användes till belysningen; dessutom erhöill Beaulieu 600 d. och en leverantör 150 d. Balletten uppfördes trenne gånger med en veckas mellanrum.

På Kristinas födelsedag 1652 uppfördes Urbain Chevreaus »Les Liberalitez des Dieux». Ekeblad skildrar i ett af sina bref huruledes »Gasten, Necken och Tomtegubben voro der helt artigt föreställda, Gasten af en lång svart karl, väl dubbelt så lång som Polifernes i grefve Magnus' tåg i kröningen; Necken var fyrmunnad samt med en lång kattrumpa; Tomtegubben var en öfver måttan liten menniska. Der sågs näppeligen mer än hatten och fötterna.

De klagade att drottningen förjagat dem ur Sverige till Lappland, der de i stort armod lefva måste.»

Vid denna tid anlände öfver Danmark 20 italienske musikanter och sångare, bland hvilka voro några komedianter; sannolikt bestod detta sällskap af improvisatörer, som uppförde italienska folk-komedier. Deras musik lofordades mycket och drottningen åhörde dem gerna. Möjligt är väl ock, att desse från Italien hitkomne fremlingar inför henneingo utföra katolsk kyrkomusik. Att början af år 1653, sålunda tiden närmast efter deras ankomst till Sverige, varit en brytningstid för Kristina, är otvifvelaktigt och gaf sig tillkänna i hennes vid denna tid serdeles ombytliga lynne. Än lät hon uppföra balletter och komedier, som slutade först på morgonen, än föll hon i melankoli och visade sig ej offentligen, utan inneslöt sig med några få personer. Slutligen, på hösten sistnämnda år, utbröt pest i hufvudstaden och gjorde slut på de »offentliga njena.»

Festerna vid drottning Kristinas hof hade icke varit endast förströelser för dagen. De hafva ofta klandrats, men de blefvo, såsom vi antydt, ingalunda utan inflytelse på vårt lands vittra odling.

Innan vi afsluta dessa anteckningar vilja vi förtälja ännu en historia, hvari Beaulieu spelat hufvudrollen.

Då drottning Kristina lemnat Sverige och på sin färd till Rom anlände till Louvain, smickrade henne en jesuit med förespeglingar om att hon en gång skulle komma att intaga en plats vid sidan af den hel. Birgitta. Såsom helgon lär väl detta näppeligen komma att ske, huru och när än historiens slutdom om henne må falla, men att hennes och Birgittas namn här ställas sida vid sida med hvarandra, det har Beaulieu, ballettmästaren, vållat.

Då Kristina (troligtvis på sommaren 1645, möjligen förut) besökte Vadstena, åtföljdes hon af en talrik svite och bl. a. äfven af Beaulieu. I kyrkan förevisades »Birgittas relik», hvilka hos Beaulieu såsom katolik framkallade en vördnad, som snart öfvergick till begär att bortröfva dem ur protestanternes händer. Sedan alla andra lemnat kyrkan tog han, enligt sina egna ord, »du dit

coffre de madame Sainte Brigide son chef et aussi son sillice, qui etait en un paquet a coté de son corps et les ayant mis dans un mouchoir blanc me retirai en mon logis en faisant reflection sur ce que je venait de faire». När han då besinnade, att han var den ende närvarande katolik, och att sålunda misstankarna för rånet i första rummet borde drabba honom, blef han orolig. Vid återkomsten till Stockholm tog han derföre sin tillflykt till franske gesandten De la Thuillerie, som dit anländt efter att hafva såsom medlare öfvervarit fredsslutet i Brömsebro. Denne lofvade honom sitt skydd, mot vilkor att han erhöile relikerna. Beaulieu afstod dem samt lemnade tillika ett intyg, hvarur ofvanstående anförande är hemtadt, till bestyrkande af relikernas äkthet

Gaspart C. De la Thuillerie, som bland andra titlar äfven bar den af »comte de Courson», önskade att i sin sockenkyrka Courson des Carrières, i departementet Yonne, få bevara dessa relik och utverkade sig medgifvande dertill af biskopen i Auxerre medelst en skrifvelse, hvori han anhåller att få »exposer ces reliques aux jours sollenels à la dévotion des fidels et encore d'instituer une confrairie dans icelle eglise en l'honneur de cette sainte». Vidare utfärdade han en attest, daterad Courson d. 18 Febr. 1653, i hvilken han betygar »en notre conscience la relique, pour l'exposition et veneration de laquelle nous avons supplié monsieur l'éveque d'Auxerre de nous donner sa permission, etre le vrai chef et cilice de Sainte Brigide de Suède pour nous avoir été donnés l'un et l'autre par un bon catholique. . . .» Följden blef en med högtidlig procession under tillopp af en stor folkskara firad translation af dessa relik, hvarom ett nytt intyg utfärdadas, dateradt d. 29 Nov. 1654 »au chateau de Courson».

Alla dessa åberopade handlingar förvaras ännu i original i departementet Yonne's arkiv. Den nyligen aflidne grefve Paul Riant hade af dem förskaffat sig vidimerade afskrifter, från hvilka vår berättelse är hemtad. För åtskilliga år sedan erhöil han äfven ett bref från kyrkoherden i Courson, hvarur vi äro i tillfälle att meddela följande utdrag:

»Cette precieuse relique est à Courson. Elle se compose de trois ossements superieurs du chef, le frontal et les deux pariétaux, ceux-ci rognés tout autour et cette rognure gardée à Sens. Ils sont enclavés dans une bordure ovale de cuivre doré avec une etiquette en cuivre doré également et qui porte ces mots: Sancta Brigida ora pro nobis. Bordure et etiquette de style suédois.

Cette relique à son arrivée à Courson était renfermée dans une chasse bordée de fer et y est demeurée jusqu'à 1789. A cette époque troublée une femme chrétienne et hardie, qui existe encore, après s'être entendue avec le sonneur a pénétré nuitamment dans l'Eglise au peril de sa vie, a enlevé le chef de la Sainte, l'a enveloppé dans le beau chape de ses noces, enfermé dans un pot de grès et cachée soigneusement dans un endroit introuvable..... Le mari de cette femme, soupçonné du pieux larcin, amené par la gendarmerie au tribunal sanguinaire d'Auxerre, n'a rien déclaré de compromettant pour la relique, et vous savez que l'on doit croire au temoignage de ceux qui s'exposent à être égorgés. Voilà pourquoi elle a été après la révolution remontée sur son piédestal et renfermé dans un reliquaire nouveau».

Historien om dessa reliker får sin rätta belysning, då man erinrar sig följande. Under stridigheterna mellan konung Sigismund och hertig Karl, erfor hertigen, att konungen låtit i Vadstena uppsöka d. h. Birgittas reliker, dem de qvarlevande nunnorna undångömt af fruktan för att de skulle komma att öfverföras till Polen. Vid ett besök i Vadstena 1599 lät hertigen derföre stadens kyrkoherde herr Jöran framskaffa dessa ben och för att de skulle få ostördt hvila i jorden, samt väl äfven för att icke den under askan glödande katolicismen skulle komma att hemta näring af dylika qvarlevor, lät han nedgräfvad dem »på ett hederligt men lönligt ställe». Der lågo de sannolikt gömda, då kyrkovaktaren i Vadstena för drottning Kristina och hennes sällskap förevisade »den heliga Birgittas reliker.»

Carl Silfverstolpe.

Bref från Leopold till J. Axelsson Lindblom.

1774—1815.

(Forts. fr. föreg. häfte).

Stockholm d. 10 Febr. 1809.

Nådige broder. Äfven i dag blott en lapp, istället för ett bref, ehuru jag nu står i skuld för tre från Upsala, neml. ett af Erke-Biskoppinnans älskvärda hand, och tvenne af Min Bror.

Jag har nödgats tillbringa hela förmiddagen, intill klädseltimman, på ett stycke ortographie, som i eftermiddag skall företagas i Akademien¹⁾, och hinna för denna gången ej mer än att till Erke-Paret bembära en gemensam, men därför ej mindre liflig och vördnadsfull tacksäjelse. — Särskildt hos hvardera, och med mer utförlighet, skall jag ha den äran att med nästa post aflägga den.

— — — — —
Till Brodren Tingstadius täcktes M. Bror frambära min respekt. Om han ännu är qvar, så hyser Erke-Biskoppehuset för närvarande *en af de aderton*; och skulle han än skönt vara bortrest, så slå vad om, att det, vid ankomsten af detta bref, ändå hyser *en*²⁾ — Mera härnäst, då jag hoppas ej behöfva tala i gåtor.

— — — — —
Vördnad, kärlek, evig tacksamhet.

Leopold.

1) Jemfr. Ljunggren: Sv. Akad. Hist. II. sid. 415.

2) Dagen förut, d. 9 Febr. hade Svenska Akademien till Lehnbergs efterträdare utsett Lindblom med 13 röster af 16 aflemnade.

P. S. Det förstås, på knä för Erke-Biskoppinnan, och kalotten på backen, under Gudstjensten.

* * *

Fader, Broder, och nu äfven Med-Broder. Gåtan i mitt sidsta lärar genom denna Postdagens bref från Stockholm tillräckligt förklaras. Vi hafva gjordt oss sjelfva heder och åt Min Bror endast rättvisa. Mycket senare än den borde, kommer väl denna; men vid de få ledigheter som på en hop år förefallit, hafva omständigheterna alltid varit af sådan beskaffenhet, att vi kunna derigenom urskuldast¹⁾. Jag vet ej huru Bror Sjelf anser hvad som skett: men för min del är jag lifligt glad öfver denna nya relation till en Vän och Välgörare, med hvilken allt, för öfrigt, sedan Min första ungdom, så nära förbundit mig. Det är curieust nog att Min Bror och Lehnberg kommit att, på detta sätt, ömsevis efterträda hvarandra. Men vid detta inbördes Stol-byte, eller rättare sagdt, *Stol-Arf*, var Lehnbergs vinst i sanning den redbaraste.

Med medaljen öfver Min Brors Före- och Efterträdare, har ännu ej kommit vidare, än att Artisten²⁾ till en början gjort hans hufvud i vax, dels efter en teckning af *Gillberg*³⁾, dels efter ett Porträtt af *Forslund*⁴⁾, som fått sitt rum i Jacobs Kyrka⁵⁾. Westell⁶⁾ försäkrar att det redan begynner synas temligen likt. *Temligt*, lär ock här bli det högsta; ty medaljören kände knapt till utseen-det den berömda Mannen på hvars bild han arbetar.

1) Redan vid Akademiens första inval d. 12 April 1786, då Armfelt valdes, fick Lindblom en röst, likaså d. 22 April 1786, då Nordin invaldes samt den 19 Oct. vid Clewberg's (Edelcrantz) val. Vid Zibets val 1790 efter Botin fick han visserligen ej någon röst, men var af Rosenstein förslagsvis uppsatt som kandidat. (Jemf. Ljunggren Sv. Ak. Hist.). Sedermera invaldes *Tingstadius* (1794), *Silfverstolpe* (1794), *Ramel* (1797), *Stenhammar* (1797), *Blom* (1797), *Fleming* (1799) och *Franzén* (1808).

2) Carl Enhörning f. 1745 † 1821.

3) Förmodligen Jacob Axel G. miniatyrmålaren f. 1769 † 1846.

4) Jonas F. porträttmålare och skulptör f. 1754 † 1809.

5) Detta af Forslund 1807 målade porträtt graverades sedan af J. F. Martin; efter Gillbergs ritning äro däremot de af Berndes och Ruckman utförda gravyrerna.

6) C. G. Westell, en af undertecknarne af Ö. Gillets första stadgar.

För min del har jag ännu ej stannat vid något beslut i anseende till Minnespenningens öfriga beskaffenhet. Det blir Adlerbeth som kommer att här i decidera mig: han har lofvat ge mig en särskilt stund till slutelig öfverläggning härom.

Min Brors förslag: *Tanto Spoliata Magistro*, synes mig, (: för att vara fullkomligt sann:) ej hafva *nog innehåll*. Versen är dessutom förändrad från dess lydelse hos Virgilius. Visserligen kunna verser, eller delar af dem, brukas till *Legender* men man bör då gärna behålla dem sådana de finnas hos Auktorn. Meriten ligger i tillämpligheten af en sådan gammal Författares ord.

Det andra förslaget: *Famam Religio, Virtus, facundia servant*, är vackert. Men om Bror tillåter mig säga, innehåller det väl ej annat än hvad som lämpeligen kunde äga rum, äfven om en mycket ringare förtjenst än Lehnbergs.

Man kunde bruka denna vers om hvar och en Prestman som predikat någorlunda väl. Detta är derom mitt omdöme och min kritik, som jag yttrar, under förutsättande af Min Brors ursäkt och tillgift för friheten deraf.

Jag bör likväl nämna att K. R. Adlerbeth, för hvilken jag nämde denna vers, utan att röja författaren, och såsom ett eget förslag, ganska mycket gillade den. Mitt omdöme kan således vara oriktigt, och jag öfverlemnar åt Min Bror sjelf domsrätten deröfver.

För min del tycker jag ännu (all slags egenkärlek åsidosatt) bäst om denna:

Meritam cui famam,
Nec fortuna auxit, neque auferet ætas.

Min Brors anmärkning vid den första raden, gör likväl att den måste försvinna ur räkningen. Emedlertid, tillåt mig fråga, om det är så alldeles visst att *cui* ej kan vara tvåstafvigt, och kort i begge Stafvelserna? Jag har väl oakadt eftersökning ej kunnat finna något exempel derpå, men i Dahls grammatika p. 262, ser jag likväl, att *i uti cui* är ömsevis *kort* och *långt*. I *förre fallet*, måste ordet väl tillika kunna brukas såsom

tvåstafvigt, och då blir det tycks mig, ett riktigt slut af en hexameter.

— — *meritam cui famam*. Att en pes felar till slutfyllnad i andra raden, hindrar ej dess brukbarhet, såsom *legend*. Många exempel deraf gifvas. Men en kritik derpå, som Min Bror icke gjort, och som sedan förekommit mig sjelf, är att *ne* i *neque* vanligen alltid är kort. Wallmark som gjort i sin dar många Latin-ska Carmina, påstår väl att *que* någon gång anses såsom position; men hvarken kunde han ge mig något exempel derpå, eller har jag sjelf kunnat finna något.

Haf den godheten att om dessa småsaker undervisa och belära en stackars Skriblär, som väl under tjuge års oakademisk lefnad, underhållit en temmelig nära bekantskap med de latinska poëterna, men som, hvad prosodien egentligen anbelangar, aldrig gjort deraf något hufvudsakligt studium och äfven, af det lilla han vetat, glömt bort större delen.

Ännu ett annat förslag har nyligen fallit mig in, som jag ber att få underställa min Brors omdöme. Då Min Bror säkert läst Nekrologien i Stockholms-Posten¹⁾, påminner Bror sig utan tvifvel derur, anekdoten om Namnsedeln, vid Tillfället af *Birger-Jarls* Äreminne. Sjelf närvarande i Akademien, kommer jag rätt väl ihåg huru Konungen, vid öppnandet af denna lapp, fann deri blott de två Latinska orden: Superstes erit; hvilka af Nekrologiens Författare, nu tillbakavändas, ifrån hjelten för Skriften, på sjelfva

1) I Stockholms-Postens *N* 20 och *N* 21 för d. 25 och 26 Jan. 1809 är införd en *«necrologia»* öfver Lehnberg. I *N* 20 läses bl. a. »1787 hade Akademien i Wältaligheten framställt Äreminne öfver Birger Jarl. Granskarne utmärkte, bland fem inkomne skrifter, lätt en som öfverträffade de öfrige. Vid läsningen i Academien afhöordes den med förtjusning, och priset blef icke en dom, utan liknade dessa bifallsrop, dem store Talare emottaga af rörda och beundrande Åhörare. Konungen, närvarande i Academien, alltid glad, då något gjorde svenska namnet heder, öppnade sjelf den slutna sedeln, otålig att upptäcka ett namn, som Han insåg blifva bland dem, hvilka skulle utmärka Hans tidehvarf. I stället för namnet fanns blott ett tänkespråk: *superstes erit*, då lämpadt till Birger Jarl, men med lika rättvisa tillämpligt på skriften och Författaren. Lehnberg gaf sig tillkänna hos Academiens Sekreterare, och bland alla hennes Ledamöter funnos blott twenne, som förut hade hört honom nämnas.»

Auktorn. Säg mig, jag ber derom, skulle det vara en olycklig idé, att, efter kungörelsen af denna lilla vittra anekdot, nyttja *just dessa orden* till Legend på Medaljen, och, för att påminna om händelsen, föreställa dem tecknade (inom Lagerkransen) på en opprullad, eller annars öpnad Sedel, hvaraf Sigillet ännu kunde synas i ett af hörnen? Haf den godheten och tänk derpå, äfvensom den, att med möjligaste första låta mig veta hurudant detta projekt förefallit Bror¹⁾.

Ännu ett af samma slag, men annan form skulle vara att på fränsidan af penningen, föreställa *Vältaligheten* (sådan som på Akademiens vanliga Belöningspenning) hållande i den ena, något mer nedsänkta handen, flera pappersrullar, eller häften (: som skulle föreställa Lehnbergs Skrifter:) och i den andra, mera uppböjdt, och liksom till åsyn, en sådan opprullad eller oppbruten Sedel, hvarpå stod: *Superstes erit*. Denna allusion på en redan kungjord händelse, skulle, tyckes mig göra god effekt; och jag bedrar mig, om ej deri är *något vackert*. Värdes snart svara mig. Ty utan att smickra, gör jag, i all fråga om smak, ännu, som för 30 år tillbaka, ganska mycket af Min Brors yttrande.

Jag ser väl att jag måste, för denna post-dag, qvarstanna i min skuld hos Erke-Biskopinnan. Som dessutom ett bref af hennes aldrig kan betalas med något af mina, gör också Tiden ingen ting. Men jag finner väl, att när jag härnäst ändteligen skrifer, måste det nödvändigt ske på vers. Annars vill jag blott nämna, att jag verkligen varit Jaloux på Tingstadiu-, sedan han börjat melera sig med att resa till Upsala. Och att, om jag varit Biskopp som Han, och derigenom nödvändigt ägare af *Kur-Släde* och *lappstöflor*, så hade jag kommit till Upsala för att duellera med Honom.

Vördnad och tillgifvenhet.

Leopold.

* * *

1) I sina vid prästmötet i Linköping d. 12 Sept. 1820 hållna »Parentalia» öfver Lehnberg slutade *M. Wallenberg* med just dessa ord » — — *Magnus Lehnberg superstes erit.*»

Nådige Broder. Jag tackar tusen gånger för den lilla brefungen och dess förbindliga innehåll. Det gläder mig oändligt att Min Bror kommit med helsan tillbaka till sitt residens, behåller den der, och kommer, som jag hoppas, med den äfven snart till Stockholm igen. Med mig är det ej så väl. Jag har varit, sedan jag hade den äran att se Min Bror, mycket och nästan ständigt illamående. Gräsmånadens snödrifvor hafva för mig ej varit lifgivande: få nu se hvad blomstermånadens kunna verka, och hurudan Vintern vill blifva omkring Midsommarstiden. — Emedlertid har jag, så sjuk jag varit, och så onyttig till all god gerning jag derigenom befinner mig, likväl haft Brors Arbete¹⁾ under händer, och skall, om ett par dagar, med ännu större allvar, fast, jag fruktar, till ringa gagn företaga det; ty jag är, vet Gud, så uttömd och slapp att nästan ingen tanke mera födes i min uttorkade hjerna. Ingressen synes mig af allt det angelägnaste. Har den till fördel för Talaren prevenerat Åhörarne, framlöper det öfriga lätteligen under samma bevågna fördom, och någon mindre omsorg dervid blir föga märkelig. Jag tror därför att vi i synnerhet böra taga de första sidorna under någon närmare tillsyn och nedlägga på dem någon ytterligare möda. Med ett ord, jag har af min Brors ingress gjort en omställning efter mitt hufvud, med några tilläggningar, hvilket allt likväl ej hindrar det hufvudsakliga deraf att vara *igenkänneligen* bibehållet. Hade jag nu annat än en oredig kladd af detta förslag, skulle jag visserligen med denna post underställa det Min Brors egen pröfning och dom; men jag skrifver mitt bref efter loflig vana, så när inpå posttimmen, att det ej blir

1) Här antagligen afseende på Lindbloms inträdestal i Sv. Akad. som denne lemnat Leopold till granskning, hvarom han d. 30 Maj skrifver: »Extremum hunc Leopoldo mihi concede laborem —. Jag tänker aldrig bli Auctor mera. Var nådig fullborda ditt verk och putsa mig så, att jag, om icke hedrar, oskammandes kan visa mig. Der måste intet allt vara odugligt, ty ditt bref är begagnat på alla ställen. der jag vågat något omdöme. Den 6 Juni hoppas jag vara i Stockholm och under min 14-dagiga vistelse der önskade jag expediera detta Tal. — — — [Otryckt bref på Trolle-Ljungby]. Den 8 Juli tog Lindblom sitt inträde i Akademien.

mig för denna gången möjligt. Min Brors snara ankomst till Stockholm synes ock göra det mindre nödvändigt. Finner jag emedlertid, för obelsa, eller andra göromål, någon stund till renskrifning af dessa tvenne blad, skall jag med nästa Post skicka dem. I annat fall dröjer jag med alltsammans till dess vi åter se hvarandra, då jag hoppas kunna återlemna äfven allt det öfriga, som jag hittills emottagit.

Ingenting nytt att berätta skriftligen. Sätt mig jag ber derom, med vördnad och blygsel för Erke-Biskoppinnans fötter, och tillåt att jag slutar tvertaf utan tillägg af försäkringar som en snart 40 års gammal tillgifvenhet bör göra öfverflödiga.

Leopold.

Stockholm d. 17 Apr. 1809.

* * *

Söndags afton¹⁾.

Nådiga broder. Jag säger om Auktorn till detta tal, som Pilatus om en annan orator: *Jag finner ingen sak med honom.* Icke ett ord synes mig böra förändras eller tilläggas; så vackert och väl stäldt tycker jag i min enfaldighet att det är. Om Min Bror i öfrigt antar mitt omdöme för godt, så värdes äfven tro, att det i detta fall hvarken härleder sig från smicker eller lättja, utan från en verklig känsla af styckets godhet.

Min lilla harang²⁾, ord från ord sådan den hölls, följer inne-lyckt, enligt Min Brors yttrade önskan. Den var verkligen skriven. Jag kan ej, som Bror, tala oberedd, och knappt säga *goddag* ex tempore, men många minuter hade jag ej i morgons, att använda derpå. Och att nu efteråt omskrifva eller utsira den, dertill har jag ej heller kunnat resolvera mig.

1) Antagligen d. 28 Maj 1809, då det enl. ett otryckt bref från Leopold till Lindblom var fest på Östgöta Gille, där den nya Östgöta-Biskopen skulle recipieras som Ordförande.

2) Antagligen det tal, hvarmed Leopold som Gillets ordförande vid festen hälsat biskop Rosenstein.

Det lär i dag ha varit en märkelig dag, och viktiga saker förehafda, kanske afgjorda. Någon gång torde de väl binna ända till min kännedom. Emedlertid pinas jag af nyfikenhet, som ett Fruntimmer: Vare sagdt med all vördnad för Könet.

Min Bror nämner i sin Biljett om någon ting som min bror hade att tala vid mig angående *mina egna göromål*. Se der ett nytt ämne för min nyfikenhet och följaktligen för min otåliga väntan. Jag har befallt min hjerna uttänka hvari det kunde bestå; men det gamla förnötta verktyget har ej kunnat duga dertill. Så snart Min Bror vinkar, står jag för min brors ögon; och ju förr Min Bror vinkar, ju kärare skall det vara för mig.

Evig vördnad, erkänsla och tillgifvenhet.

L.

* * *

[1810 d. 30 Mars].

Nådige Broder. Jag tackar på Pehr Eneboms vägnar¹⁾. Jag skall vara hemma i förmiddag, om Min Bror befaller och vill göra mig den äran, men kan ej lofva att vara alldeles ensam förr än kl. 12. Då skall min dörr vara tillsluten för andra, och blott öppna sig för Svenska Akademiens Direktör²⁾. Hvad i går skedde, gör mig glädje, och Akademien Heder³⁾. Det var ock dessutom en absolut nödvändighet, hvarom mera, då jag får den äran att rättu se Min Bror under mitt ensliga tak.

Ödmjukast

Leopold.

* * *

Fader och Broder. Jag kom ej ihåg den andeliga Högtidsdagen, 8 dar efter Påsk: Min Bror var i Staden, utan att jag

1) Förmodligen hade Leopold anmodat Lindblom om hjälp åt den nödstälde Pehr Enbom. Af Sv. Witt. Hafd. 2, sid. 154 framgår att denne både i Juni och Nov. 1809 af Leopold erhöll penningehjälp.

2) Lindblom var Sv. Ak. Direktör 1809—10.

3) Den 29 Mars 1810 invaldes J. O. Wallin.

viste deraf, och när jag om Tisdagen kom i Akademien, berättade man mig att Min Bror var redan rest. Jag förlorade derigenom ett af de få tillfällen som torde återstå mig att få råka min gamle vän, Uppfostrare och välgörare; i ty min helsa declinerar synbarligen.

Hårfrisörn som för några dagar sedan klippte mitt hår, berättade mig den välvilja och huldhet Erke-Biskoppen visat hans lilla Dotter. Jag kände igen i detta drag af humanitet, samma Lindblom som för snart 40 år sedan emottog, under fri vård, en rå poike vid namn Leopold, och som under loppet af en hel generation icke upphört att vara, så långt på honom ankommit, ungdomens fader och vårdare. Min Brors godhet att icke allenast föra flickan i sin egen vagn, men att äfven skrifva till fadern ett litet bref som innehåller journalen för de två första dagarne af hennes pension, har synts mig någon ting, så vackert af en Erke-Biskopp i förhållande till en Hårfrisör, att jag tycker det höra mindre till våra dagar, än till den första församlingens tid. Hagelin säger sig hoppas att Min Bror skall med tiden fullkomna sin välgerning och taga Barnet i sitt hus. Jag begriper ej hvad grund han kan hafva till detta hopp, och har ej kunnat styrka honom deri; men han har plågat mig så länge att jag måst lofva honom mitt obetydliga förord i detta afseende, och det är hvad jag nu uppfyller, utan hvarken väntan eller fordran att derigenom till hans fördel uträtta något.

Något större hopp om framgång har jag i ett annat mål, som egentligen utgör ämnet för detta bref. Min Vän Major Nordforss¹⁾, som lär ha den äran att vara personligen känd af Min Bror, reser nu till Upsala med *sin son*²⁾, och begär af mig några rader till rekommendation för honom hos Akademiens vördade Prokanslär. Jag har ej kunnat neka min Vän denna ringa tjänst, ehuru onöd-

1) *Carl Gustaf N.* [f. 1763 † 1832]. Öfverste. Andre Direktör vid Dramatiska Teatern.

2) *Carl* f. 1796. Fil. Mag. 1818. Juris Utr. Candidat. † 1819 som v. Auditör vid Lifgardet till häst.

vändig den må vara hos en Chef af Min Brors ädla och välgörande tänkesätt. Hvad jag kan med trygghet försäkra är, att ynglingen förtjenar all den godhet Min Bror skulle täckas visa honom. Jag är äfven viss att han, min bön förutan, skall åtnjuta den efter förtjenst; men om min Bror skulle täckas försäkra den verkligt aktningssvärde Fadern om något afseende äfven på mitt ringa förespråk, skedde mig derigenom en godhet och en gunst, som jag skulle lägga med tacksamhet till all min öfriga skuld.

Vi veta nästan ingenting hos oss, men hvad vi gissa eller höra gissas, kan Nordfors omtala.

Min Brors

ödmjukaste tjenare

Leopold.

Stockholm d. 12 Maj 1811.

* * *

Nåd. Broder, jag skulle förebrå mig senheten af mitt svar på Min Brors lilla bref af den 17 Juli, ifall det varit mig förut möjligt att ens tänka på uppfyllandet af M. Brors önskan. Jag har fått Kungens Bibliothek att uppsätta i de nya rummen i Staden. Ständiga resor för detta göromål, mer än åtta dars sjukdom som betagit mig all sinneskraft, och ännu andra ledsambeter som jag ej gitter förtälja, hafva tvungit mig att från dag till dag uppskjuta hvad Min Bror af mig önskat, till någon bättre stund som likväl ännu ej kommit, och knappt lär vara att hoppas. Då min Brors afresa från Brunby i dessa dagar lærer inträffa, skrifver jag detta på Upsala, och bifogar, tillika med M. Brors egit projekt som jag återsänder, äfven mitt sämre; men icke för att nyttjas, utan för att visa Min Bror på en gång både min goda vilja och min oförmåga. Det är beklageligen så långt kommit med mig att jag duger nu mera till platt intet, minst att föreslå ett så monumentalt

stycke som den i fråga varande dedikationen¹⁾ borde vara. Vid M. Brors eget projekt har jag i synnerhet att påminna emot den första perioden hvarest M. Bror talar om ett ämne som jag tycker snarare böra med all sorgfällighet undvikas, jag menar Religionsförändringen. Att offentligen återkalla, och i den mest allmänna Lärobok som hos oss gifves, perpetuera hågkomsten deraf, torde ej finnas behagligt. Då M. Bror för öfrigt talar om Religionen såsom *de dödligas gemensamma Ledstjerna och föreningspunkt*, kunde detta tilläfsventyrs af någon finnas mindre lämpligt, då frågan är här endast om den Lutherska bekännelsen i synnerhet. Bror ser att jag yttrar mina tankar med en sann väns hela uppriktighet.

Det är i sanningen svårt att i dedikationen af Svenska Catechesen till en ung Prins, föra nu för tiden en Erke-Biskops värdiga tungomål. All dedication smakar litet af hofvisk artighet, och skulle man än söka att genom en viss gravitet i uttrycket, förekomma denna uttydning, är det åter Prælatens morgue som man deri skall tro sig finna och som skall blifva en text för häcklarn. Man får ej vara tom, och kan knappt säga något allvarligt, utan att det straxt heter att man spelar Prest-rôlen. Konsten är att hvarken *spela* eller *öfvergifva* den. Men denna konst är för svår för en profan som jag. Jag har bibehållit de fleste af Min Brors uttryck. Det ankommer på Min Bror att välja mellan min tanke-ordning och sin egen.

Kron-Prinsen är bortrest härifrån och torde ej återkomma förr än mot slutet af veckan. — — — — —

Värdes tro att jag fortfar oafbrutet i alla de tänkesätt som jag är skyldig min ungdoms Lärare och ledare, den mångårige Vennen och sluteligen Erke-Biskoppen.

ödm:st
Leopold.

Drottningh. d. 9 Aug. 1811.

1) I »Catechesen till Hans Kongl. Höghets Hertigens af Södermanland, prins Joseph Frans Oscars bruks tryckt i Stockholm 1811 förekommer en dedikation till prinsen af Lindblom, som däruti uteslutit de af Leopold anmärkta uttrycken.

P. S. Detta bref har kommit att ligga öfver. Det är i dag d. 15 Aug. då det afskickas.

* * *

Stockholm d. 11 Maj 1812¹⁾.

Nådige Broder. Redan med förra posten hade jag bort låta höra af mig, och söka uttrycka min erkänsla för min Brors hågkomst och det bref²⁾ hvarmed Min Bror hedrat mig. Men sådant är mitt öde att jag ej ens kan med denna posten bjuda till att betala min skuld, annorlunda än på ett högst ofullständigt sätt. Jag har blifvit uppehållen af syssellösa människors besök, hela förmiddagen. Klockan är nu fyra på eftermiddagen och en halftimme deröfver; och jag har att skrifva ett långt bref till hofkanslern, eller åtminstone ett som svårligen kan bli kort, angående min lön på Drottningholm, 300 Rdr B:co årligen, som man indragit, därför att man gifvit åt min vän Wallmark³⁾, Bibliotekarie-Sysslan i Staden (hvarvid lönen är nästan dubbel:); en plats som, enligt Ständernas förordnande, skulle vid Malmströms afgang tillfalla mig, emot indragning af den lön jag då innehade. Utan att jag ens viste af Malmströms befordran, fick Wallmark sysslan, och nu derefter indrages lika fullt lönen på Drottningholm. Vore icke detta ett charmant drag af rättvisa? Men jag hoppas ännu att kunna anse det blott som ett misstag, hvilket man ej lär kunna undgå att rätta vid första underd. påminnelse derom⁴⁾.

Ifall ej denna motgång hade gifvit mig ett ämne till föregående rader, vet jag ock svårligen hvad jag skulle skrifva härifrån der allt är dödt, och jag med, så mycket man kan vara, utan att

1) Originalen till detta och de två närmaste breffen förvaras i Lindblomska brefsamlingen i Linköpings stiftsbibliotek.

2) Af d. 4 Maj, delvis tryckt under *N* 32 i Brinkm. Arkiv. II.

3) Wallmark utnämndes redan d. 18 Mars 1811 till Kgl. Bibliotekarie efter Kanslirådet P. Malmström.

4) I bref af d. 18 Maj skrifver Lindblom från Örebro: »Det var ej behagligt att förnimma, att min Brors lön på Drottningholm, 300 Rdr. B:co årligen, skulle vara i fråga att indragas. Jag har likväl hos en och annan af vederbörande frågat derefter och fått tillfredställande svar för min Brors räkning». [Otryckt del af *N* 33 Brinkm. Arkiv.].

ännu vara nedstoppad i mullen. Min helse är vid denna årtid och denna väderlek, eländig. Jag hör ingenting, annat än löst prat, utom hvad jag då och då får veta från Örebro. I detta afseende har jag äfven [till] min Bror den uppriktigaste förbindelse. Vallins sjukdom¹⁾ grämer mig, och hans frossa tröstar mig föga, ty vår berömda *Åkerrén*²⁾ dog i natt redan af tredje paroxysmen. Vål dem afsomnadom! När man så djupt och så oupphörligt lider af lifvet som jag gör, kan man ej tänka annorlunda. Men liten hosta, fast ock fortfarande, är blott en billig skatt åt menniskolotten, när man annars är en frisk och rask Erkebiskopp. — Huru är det möjligt att min Bror, tio år äldre än jag kan behålla sin vackra hand, och skrifva som ett ungt Kansli-ämne? Så snart denna vackra hand sätts på papper till Erkebiskoppinnan, bönfaller jag att ihågkommas och att min vördnad nedläggs för henne. Bror talar intet om St. Sekr. Virséns afskedsmemorial³⁾; men andra hafva skrivit derom, och om ett Statsutskottets utlåtande, som ej skall vara ljuft. Jag har tvefaldiga underrättelser om Esprin, och disputerar här alla dar med menniskor om nu varande politiska system; det förstås, utan att hvarken de eller jag veta stort hvad vi säga. Ifrån Örebro har jag fått veta, att jag skrifer *Skandinaven*⁴⁾ som riktigt nog rimmar mot *grafven*, men som annars

1) I bref af d. 4 Maj omnämner Lindblom att Wallin låg allvarsamt sjuk i frossa med paroxysmer samt i brefvet af d. 18 »Wallin är nu på benen igen»

2) Enligt Inrikes Tidningar afled d. 9 Maj *Olof Å. Bergsmechanicus*. L. W. A. t. 1754.

3) *Gustaf Fredrik W.* f. 1779 † 1827 som Grefve, f. d. Statsråd m. m. I brefvet af d. 18 Maj skrifer Lindblom: »Statssekr. Virséns afskedsmemorial kom aldrig i dagen. En observation öfver Kommissariatets räkningar, som dertill gaf anledning, blef inför Prinsen så explicerad, att han ändrade sitt beslut».

4) C. A. Grewesmöhlen utgaf från d. 30 April till 18 Juli 1812 *N* 1—32 af *Skandinaven* samt från d. 24 Sept. 1812 till d. 28 Juni 1813 *Nya Skandinaven*. Jmfr Lindbloms bref af d. 18 Maj 1812 (*N* 33 i Brinkm. Arkiv.). I bref af d. 8 Juni 1812 till C. Flemming skrifer Leopold: » — Stockholm fortfar att prydas af sina Dagblad. *Skandinaven* håller nu på att dansa sitt pas. Grewesmöhlen har sagt mig att han tror mig vara författare af detta mästerstycke, och har till bevis af sin öfvertygelse derom, låtit skicka mig det redan utkomna, vackert häftade, till present. *Trompeten* följde oförtöfvadt samma exempel och kom dagen efter och lade sig på mitt bord. Förgäfves har jag bedt Gud be-

tyckes ha föga sammanhang dermed. Icke en rad har jag sett af detta eller något annat blad, utom de gamla vanliga, men alla säga mig att skriften är så platt som namnet, hvaraf man förmodligen kommit på den tanken att jag skrifver den. Värdes frambära min respekt eller helsning till alla som jag ej i dag kan skrifva till, och emottag för egen del försäkringen om min heliga vördnad och eviga erkänsla.

Leopold.

* * *

Stockholm d. 28 Maj 1812.

Nådige Broder. Min Bror förblir då alltid, äfven i hög plats, och inpå gränsen af ålderdomen en af sin tids älskvärdaste män. Jag bekänner, med blygsel öfver mig sjelf, att om af oss två, jag vore Erke-Biskoppen, hade Leopold knappt fått två bref efter hvarannan från Örebro, och finge säkert, fastän min gamle Lärjunge, vänta längre på det tredje, än han, oaktadt allt, troligtvis nu får. Med så mycket lifligare känsla af sin högvördigste Väns godhet, aflägger den nu varande Leopold derföre sin vördnadsfulla tacksamhet.

Konskriptionsplanens¹⁾ lyckliga framgång har gladt mig innerligen på Fäderneslandets vägnar och dess nuvarande Skyddshjeltes. Men — vare sig klokhets eller dumbets — icke så den inskränkning af *lejan* som blifvit fästad dervid, och som synes mig, hos detta förstfödda Riksdagsbarnet, ett verkligt *lyte*, om jag törs säga det. Sedan jag så godt jag kunnat inom mina fyra ensliga väggar, öfvertänkt detta ämne har jag funnit mig nödsakad att stanna vid denna öfvertygelse, som likväl ingenting hindrar att vara, möjligtvis, oriktig. Men mina skäl, ville jag dock väl en gång under-

vara mig från all bekantskap åtminstone med den sednare: förgäfvets har Kgl. Stats-Contoret genom indragning af min enda ordinära lön satt mig ur stånd att köpa annat än det nödvändiga: hvarken Gud eller Stats-Contoret har kunnat frälsa mig ifrån läsningen af dessa skrifter.» [Flemmings Brefvexl. Ups. Univ. Bibl.]

1) I sitt bref d. 18 Maj hade Lindblom omtalat att »Conscriptionen af Ständerna enhälligt blifvit antagen.»

ställa min Brors omdöme. Jag tycker (oss emellan sagdt) att man i den delen, som ofta förut, icke sett mycket längre än näsan.

Min Bror vill höra mina tankar angående Tryckfrihetslagen, och dess enklaste förbättring. Det är svårt att föreslå en enkel bot för många sjukdomar i samma kropp. Och jag tillstår uppriktigt att jag känner knappt något förnuftsfoster som kommit till världen med flera. Hvarken har jag varit i stånd att deri upptäcka *principer*, eller *bestämningar*, eller någon annan mig begriplig *plan*, än blott att göra om hvad som var gjordt, och att sätta grushögen i stället för byggnaden. Och alldeles med samma vishet hvarmed detta arbete blifvit gjordt, har man, (sedan en ledsam erfarenhet visat följderna) antingen vidtagit eller föreslagit förbättringar deraf, då man dels, tvertemot sjelfva Lagens uttryckliga lydelse återkommit till *Boktryckarns ansvarighet*, dels haft i tanke att underkasta åtminstone Dagbladen, en slags *förutgående Censur*, innan de finge afsäljas. Så långt jag förstår, kunde man ej handla på mera rakt stridande sätt, hvarken emot allt *begrepp om Tryckfrihet*, eller emot sjelfva Regeringsformen och den bestämmelse den ger åt detta begrepp, genom absolut förbud *af alla i förväg lagda hinder*. Se då, till hvilka motsägelser man kommer och i hvilken villervalla man stadnar, genom vissa småhufvudens egenkärlek. Det är ej mer än blott allt af denna lag som borde göras om; men då sådant föga lär vara att tänka på, åtminstone nu så länge, och då man söker någon enkel förbättring som omedelbart kunde vara tillräcklig att *freda Statens lugn och Medborgares*, hvarföre famlar man till höger och vänster, nu med tilläggning, tvertemot lagen om Boktryckare ansvaret, nu med förslag om Censur, och så vidare? hvarför griper man ej det onda i sin rot och der hämmar det? Detta onda ligger det ej i den uppenbara och oförlåtliga sorgfällighet man haft att hålla *Ilskan* undan ljuset och derigenom bevara henne för all möjlig fara; vare sig af Lagen, (som nu har ingen att straffa, utom den stackars frikända Boktryckaren) eller af Medborgares indignation, eller af de Styrandes missnöje, och inflytandet deraf på en sådan persons lycka? Öpna,

åtminstone för Lagens och domarns öga, denna skamliga gömsla som man gifvit åt brottsligheten och der hon skrattar åt all hämmande makt, ända till dess frågan kan blifva om påle och fästning: bjud att hvarje inför Laglig Domstol anklagad författare, framträder i likhet med hvarje annan anklagad; upphäf den orimliga oenlighet som finnes i Rättegångssättet, emellan dessa slags brottmål och alla öfriga; tag bort tryggheten för Ilsekan att hvarken behöfva frukta för sin *pung*, sitt *namn* eller sin *lycka*, och återgif Boktryckaren den oansvarighet Lagen tillägger honom, så har man på en gång, så långt jag förstår både vidmakthållit Tryckfrihetens sanna esprit, och gjort allt hvad kanhända till en början behöfves, för att freda det allmänna och enskilda samhällslugnet. — Mera hade jag väl att härom säga, men tiden och papperet neka mig all annan vidare tilläggning, än blott försäkringen om den vördnad och tillgifvenhet hvarmed jag alltid skall finnas

Min Nåd. Broders

ödmjukaste och tacksamme tjänare

Leopold.

P. S. Nådige Bror, låt landsh. Rosenstein och Justitie-Råd. Blom veta att jag fått deras bref, men så sent inpå Posttimmen, att jag omöjligen kan i dag besvara dem. — Haf derjemte den godheten att ej visa detta bref åt någon för mångfaldiga orsakers skull.

* * *

Stockholm d. 9 Juli 1812.

Nådige Broder. Jag står i en stor skuld hos Min Bror, neml. för icke mindre än två bref och två Lecturer, den ena Latinsk, den andra Svensk. Genom Landshöfd. Rosenstein¹⁾ utbad jag mig med förra posten kredit på svar, till dess jag hunne sluta mitt

1) I bref till R af d. 29 Juni [i Ups. Univ. Bibl.] ber Leopold denne ursäktä honom hos Lindblom för att han ej svarat på bref, men han var illamående af skrämp i mage och bröst samt portografiskt hufvudbråk.»

odrägliga bokstafsbråk, hvarifrån jag trodde mig vara helt nära att ändtligen förlösas. Men skriftens ord sannas: *Utur helfvetet, ingen förlossning*. Först efter att hafva satt dessa orden på papperet, tänker jag på att jag har den äran skriva till sjelfva Erke-Biskoppen, och borde icke nyttja dem. Men värdes tro att pinan som jag lider af detta fördömda gräl, ger mig annars fullt skäl dertill. Det är med bekymmer och skrupler af detta slag, (: förlåt äfven denna fula liknelse:) alldeles som med ett viss slags förgelig ohyra, när man har den olyckan, att vara bekajad dermed. Man tror sig hafva gjort sig alldeles fri derifrån; och nästa morgon har man lika många igen. Jag är dock viss att segra slutligen och att Min Bror en dag kan hända skall förundra sig öfver enkelheten af hela regelsystemet för svenska språkets *Skrifning* och *läsning* hvars korta och klara föreskrifter, för *begge delarna*, skola innefattas inom ett enda tryckt ark¹⁾.

Att jag glädes öfver Tryckfrihets-propositionens antagande behöfver jag ej säga²⁾. Mig synes att man vunnit mera än man ens lätteligen kunnat hoppas. Men Min Bror gör en sann och djup reflexion deri att Tryckfrihets-Lagen aldrig bordt vara grundlag. Till denna sistnämnda, borde blott höra den enda § som derom finnes i sjelfva regeringsformen. Allt det andra är, kan och bör intet vara annat än en simpel policestadga, föränderlig efter erfarenhetens lärdomar, utan formaliteten af uppskof till ny Riksdag. Se der en hufvudsaklig proposition att göra, och som borde väckas vid denna Riksdag; i fall man kan hända ej behöfde frukta att just hvad man vid denna riksdag utverkadt till trygghet för Regering och enskilda, i det fallet kunde komma att omgöras vid den påföljande.

1) Jemfr härom Ljunggren: Sv. Akad. Hist. II. sid. 416, 417.

2) I bref af d. 3 Juli skriver Lindblom: »Tryckfriheten har ändtligen per. multas ambages fått en slags inskränkning, åtminstone i anseende till Dagblad. Den olyckliga idén, att göra henne till Grundlag har bundit händerna på dem, som kunde önskat kraftigare bommar mot missbruket.» [N° 35 Brinkm. Ark.]

Med stort nöje har jag läst Talet inför Synoden¹⁾ och igenkännit deri, min och vår allmänna Läromästare i detta Språk. Berättelsen om Psalmboken är förträffligt skriven; men lät mig göra den lapprisfrågan, om icke i ordningen af Ledamöterna, Svenska Akademiens begge Ledamöter Doct. Wallin och Prof. Franzén bordt, såsom *Tromän*, få andra rum än de här intaga?

Min Bror måste hafva läst Grefve Frölichs memorial²⁾. Har det ej förträffliga ställen? Jag har ej den äran att känna Grefve Frölich, men om han läst sitt memorial, bör han vara mycket nöjd dermed. — Hur är det? blir Riksdagen ännu långvarig?

Både Min hustru och jag äro lifligt oroade af Erke-Biskoppinnans ohelsa. Vi hoppas på den begynta förbättringen, som skulle redan vara fullkomlig, om våra önskningar kunde bidraga dertill. När Min Bror skrifver hennes Nåd till, så haf den godheten att frambära begges vår uppriktiga respekt.

Ruthström förlorade i går afton sin Syster, Assessorskan Weltzin³⁾ och jag, genom samma dödsfall, en 26 års bekant och Vän, som jag på det högsta värderade och verkligen med djup sorg saknar. Så går det, Min Bror, våra äldsta och bästa vänner gå undan en efter annan, och verlden blir i småningom ny omkring oss. Hvad Professor Höijers⁴⁾ frånfälle beträffar så är jag nästan okristelig nog att lyckönska Akademien till denna förlust.

Min hustru ber om sin respekts-förmälan och jag, för min del, förenar dermed försäkringen om all min vördnad och tillgifvenhet.

Leopold.

* * *

1) »Oratio qua Synodum Archidioecesanam d. XXII, XXIII et XXIV Jan. A. MDCCCXII Upsalæ habitam auspicatus est Jac. Ax Lindblom». tr. i Handl. vid Prestmötet i Ups. — — 1812

2) *David Harald F.* [f. 1753 † 1835] Öfverste. Uppläste d. 29 Juni 1812 i Ridd. och Adelsn. plenum ett »Memorial om Tryckfrihetslagen» som sedan på ståndets begäran trycktes.

3) *Carolina W.* [f. 1754 † 1812] dotter af den bekante Kh. i Hedvig Eleonora förs i Stockholm Dr. Anders Carl Rutström, g. m. Sekreteraren vid General-Assistenskontoret Assessoren Chr. Petter Weltzin och enka 1787, gjorde sig känd som författarinna och öfversättarinna. Bland Leopolds skrifter finnes intagen en dikt till henne. Vid hennes graf sjöng Franzén.

4) *Benjamin H.*, den bekante Upsala-professoren, dog d. 13 Juni 1812.

Stockholm d. 25 Aprill 1814.

Nådige Broder och Fader. Emottag min innerliga tacksamhet för Min Brors bref och vänskapsfulla åtanka. Fortfarandet af dessa tänkesätt hos en fyratio års Vän, fordom min Ledare, Lärare och Vägörare, utgör ett af de få ämnen som ännu med någon glad känsla delar mina plågade stunder.

Jag är flat och förtruten att mitt svar kommer så sent¹⁾. Ju mera jag nödgas aflägsna mig från den vanliga sammanlefnaden, ju mera lifligt känner jag behovet att bibehålla gamla venners välvilja och någon, åtminstone skriftelig relation till dem. Detta har verkligen gjort mig på ålderdomen mera benägen till korrespondans än jag förut varit. Men jag har nu beklagligen ett hinder som jag ej förut haft i lika grad: sjukligheten. Och se der äfven min ursäkt denna gången, och den, ty värr, allt för sauna orsaken till mitt sena svar.

Zibets²⁾ minne är Gud ske lof i goda händer. Det är värdigt högaktning och förtjänar hvad Min Bror kan göra till dess heder. Fastheten och redligheten af hans karakter var sällsynt och skuggades blott kanhända af en liten envishet och fördom i vissa opinioner. Såsom Embetsman hör man honom nu mycket berömmas för sträng ordning och noggrannhet. Litet despotiskt var

1) Den 15 Apr. 1814 skref Lindblom till Leopold: »— Ännu har icke någon litterär product från mig framkommit, der jag icke behöft min Brors antingen biträde eller granskning. Nu är jag i födslopin med Åminnelsetal öfver Tit. Zibeth och för att hafva något att säga som icke Tit. Rosenstein sagt, och som tyckes höra till ämnet på det stället jag har att tala, så behöfde jag en kännares uppgift och omdöme om Aline och dess förtjenst, så vidt den kan tillskrifvas Zibeth. Förbarma dig och hjälp mig härtill och trösta dig dermed, att du ej är ensam, som får besvär i detta ämne.»

2) *Christoffer Bogislaus Z.* f. 1740 † d. 16 Maj 1809 som Friherre och Hofkansler. Till hans efterträdare i Sv. Akad. valdes d. 17 Juni 1809 *Gustaf Lagerbjelke*, som dock på grund af sitt upprepade vistande i Paris som diplomat ej förr än d. 25 Sept. 1819 tog sitt inträde med minnestalet öfver sin företrädare. Den 14 Juni 1814 höll Lindblom i Witt. H. o. Ant. Akad. Åminnelsetal öfver Zibet. [tr. i Akad. Handl. Del X].

ibland hans behandlingssätt, men hans tänkesätt i grunden alltid loyalt. Såsom Litterateur och Man af smak var han Fransos i strängaste bemärkelse, och utan att sjelf äga hvad man egentligen kallar talang, förstod att dömma om Talangens arbeten, neml. efter de grundsatser han antagit. Likväl bör detta förstås i synnerhet om Theatern och hvad som hör till Skådespelets lagar, ty en fin smak på vers i allmänhet, tror jag med någon anledning att han saknade. Hvad Operan *Aline*¹⁾ angår, har jag alltid hört och ansett för gifvit, att denna öfversättning var hans. Versarna äro visserligen under medelmåttan och stundom löjliga. Men också var detta, så långt jag vet, hans enda Försök, mycket försvåradt af Musiktvånget, hvilket bör ursäkta verstvånget, i synnerhet hos en Man som ej gjorde på något sätt till sitt yrke hvarken poesien eller Autorskap i Allmänhet. Med afseende derpå, äfven som på hans starka tillgifvenhet för vissa favoritmeningar torde man äfven böra dömma hvad han skrifvit om *Ärftligt Adelskap*²⁾, hvilket på hans tid stötte något hårdt emot de nya revolutions-Idéerna och derföre fann en skarp granskare i den då ännu Unga Mannen Philipson, som nu är en välbestäld Professor, af ganska facilt och saktmodigt humör. Kanske har han dock ej så orätt i sina meningar, ehuru vår närvarande visa Constitution verkligen tycks hålla mera med Philipsson än med honom.

Se der, Min Bror, nästan allt hvad jag vet att, till svar på min Brors frågor, säga om denna Mannen. Tillåt att jag för närvarande också ensamt inskränker mig till detta ämne, och sedan jag af Främmande blifvit uppehållen in på Posttimman, ingen ting tillägga, utom min och hustrus vördnadsförmälan till Nådiga Cousine, och jemte samma hustrus outplånliga respekt och till-

1) *Aline*, drottning af Golconda, op. 3 a. libretto af *Sedaine*, imit. af *Zibet*, musik af *F. Uttini* uppfördes 1 g. d. 11 Jan. 1776. Trycktes 1 g. i Sthlm 1776, sedan omtryckt i *Kongl. Sv. Theatern* II, 131—218 Sthlm 1778 samt i *Zibets Vitterhetsarbeten* s. 29—66. Ups. 1853.

2) Jmfr. Ljunggren: Sv. Witt. Häfd. 2, sid. 13 och 14.

gifvenhet för Min Bror sjelf, försäkringen om de fullkomligt lika tänkesätt hvarmed jag fortfar att vara så länge jag lefver.

Min Nådige Brors

ödmjukaste och tacksamme

tjenare och Vän,

Leopold.

d. 2 Maj.

P. S. Allt röjer att jag blir gammal och falli. Det var ej nog att svara så mycket sednare än skyldigheten fordrade. Detta bref som jag trodde afskickadt, har ännu dertill kommit att ligga bortglömdt bland mina papper öfver åtta dagars tid. Jag verkligt blygs och tigger om tillgift. Den sena bättringen är väl sällan af något värde, men jag lofvar den uppriktigt för hela den korta tid som kan återstå mig. Värdes förnya hos Erke-Biskoppinnan min vördnade förmälan, under detta sednare datum, och värdes tro mina tänkesätt bättre än mitt förhållande.

* * *

Nådige Broder. Tag ej illa att en sjuk, knappt halflevande varelse, måste afsäga sig all ära och all slags njutning hvarvid man fryser. Så älskvärdt begrepp jag har om Värden i morgon, så svårt och afskräckande har jag om rummet, der jag vet, till och med *hjeltar* som frusit. Men äfven en ökad, ovanlig grad af ohelsa tvingar mig härtill.

Jag har måst i *underdånighet*, i *ödmjukhet*, och under alla former, anmäla samma förhinder, hos Hennes Mjst Drottningen, Hans Excellence Landt-Marskalken m. fl. Tillåt mig att nu tillägga, äfven Hans Eminence Erke-Biskoppen. Mätte den Andliga Fadern värdigas påminna sig att Han aldrig ser sin gamla profana elef, vid vissa graders köld, utan Surtout, äfven i sjelfva den varma Akademien. Om lika sann och liflig erkänsla som för äten mat och drucket Vin, behöfver jag ej försäkra Min Herr Bror. Låt

mig i det stället få uppvakta Fru Erke-Biskoppinnan med min bok, så snart boken¹⁾ och Författaren kunna visa sig i anständig perma. För öfrigt böra begge två räknas bland de döda, och icke mera dömmas efter Lagar som gälla för de lefvande.

Djup vördnad och evig, tacksam tillgifvenhet af

Min Nåd. Brors

ödmjukaste tjenare

Leopold.

Stockh. d. 20 Mars 1815.

1) Antagligen den detta år utkomna 2:a uppl. af Del. II af hans Samlade Skrifter.

Ur Svenska Teaterns häfder.

1.

Urban Hjärnes trupp i Stockholm.

(Slutet af 1660-talet).

Det af studenter i Upsala bildade skådespelaresällskap, som under Urban Hjärnes ledning uppförde skådespel i en sal på Upsala slott, upplöstes inom kort efter det att Hjärne mot slutet af 1660-talet lemnat akademien. Af följande skrift framgår dock, att några af hans lärjungar begåfvo sig till Stockholm och uppträdde äfven der, på teatern i Lejonkulan. Skrifvelsen är odaterad, men af dess innehåll kan man med visshet sluta till att den är stäld till enkedrottning Hedvig Eleonora mot slutet af nämnda årtionde. Den framställer på ett ganska naivt sätt den unga truppens ståndpunkt på konstnärshanan; det är ej osannolikt att den tragedi, som åsyftas, är Hjärnes berömda »Rosimunda». Skriften lyder sålunda:

S. A. Drottning.

Uthi detta vårt ringa doch välmente förhåfvande hafver vårt barnsliga förstondh ofta måst strijda med svårmodiga tanckar, hvileka den goda förhoppningen, then oss älliast gärna hafver viliat uprätta, merendels hafva sökt till att dämpa, ty sedan wij aff våra k. föräldrars tillstyrckiande hafva tagit oss före nu strax i vår ungdom pröfva vårt ingenium om det och i längden skulle kunna vår nådige öfverhet och k. fädernesland till någon tjenst lända, och för den orsaken skulle inthet heller kunnat önska än sådant göras uthi Eders Kongl. Maj:tz åskådande, effter thet Eder

Kongl. Maj:t näst vijdh Gudh allting bör här i vårt k. fädernesland till behag stellas, som och bäst kan utse hvadh sigh väll eller annorlunda skickar; men när vij hafve satt oss till att öfverväga huru höga personer i denna tragædia ageras, huru vichtiga saker här drifvas, huru högt förståndh ther till fordras, hvad ledsamhet deraff skulle tagas, om actisterne inthet kunde dhe bedrifter framstella, som dher uthi föregå böra, med sådana later, miner och quickheet, som dee fordom aff them sielfva utthrättade ähro, till förstondet barnsliga, till förfahrenheten blinde, hafver oss intet ringa förskräckelse fast gripit och affstyrekt; lijkväl när vij hafvom kunnat betenckia huru högt Eders Kongl. Maj:t altijdh hafver ungdomsens lofliga öffningar verderat, ther till så härliga planzestellen förährat, så skönt underhåld förlänt, aff en sådan nijtälskande åhåga medh lärde personer försörgdt, och vij nu förmedelst theris tillstädielse, som Eders Kongl. Maj:t hafver nådigst disposition i händerna gifvit, hafver achtat *nämbst intill Eders Kongl. Maj:ts kongl. residentslott* detta vårt förhafvande väreckställigt att giöra, hafver oss icke tyckt tiänligt att vara, medh mindre vij medh denna vår ringa skrifvelse Eders Kongl. Maj:t thet i all underdånighet ödmukligast gifva tilkiänna i dehn ödmuka tillförsicht och vissa förhoppning altijdh blifvandes, att såsom Eders Kongl. Maj:t aldrig hafver sina trogna undersåtares lofliga, christliga och nyttiga förhafvande förhindrat eller uthslagit, uthan medh sin gunst och nåde förfrämia och fortsättias låtit, så nu i denna vår ungdoms öfning till det ringaste medh sin Kongl. Maj:ts nåde oss bevista tackias, som innerligen och aff alt hierta önska, att Eders Kongl. Maj:tz försichtige regering stedze lyckosampt måå aflöpa till Gudz ähra, fäderneslandsens bästa, undersåtarnes trygga säkerhet, alla christliga dygders upkompst och florerande, Eders Kongl. Maj:t till timmelig och evigh vällfärdh.

Eders Kongl. Maj:tz

underdånigste och ödmukaste tiänare

Carl Joh. Ollieqvisth

Andreas Strömbergh

på the andre actisternes vägnar.

Den förstnämde af de båda undertecknarne var utan tvifvel en son af biskop Johannes Mathiæ i Strengnäs, hvars barn blefvo adlade med namnet Oljeqvist. I Ättartaflorna nämnes sonen Carl såsom född 1652 och död 1677. Teatern i Lejonkulan invigdes 1667 af Johannes Baptistas holländska trupp. Kort derefter torde det hafva varit som studenterna dit inbjödo drottningen, efter att hafva utverkat sig tillstånd af de yrkesskådespelare, som innehade dispositionsrätten öfver teatern.

2.

Magister Johann Velthens trupp i Stockholm.

(1680—1690-talet).

Omkring år 1670 bildades under magister Johann Velthens från Halle ledning det »berömda band» af skådespelare, som be-tecknar en ny epok inom den dramatiska konsten i Tyskland. Vi hafva på annat ställe¹⁾ framkastat den förmodan, att de »Nordische commédianten in Hochdeutscher Sprache», som på slutet af 1600-talet anlände till Sverige och spelade på Stora Bollhuset till 1697, tillhörde Velthens trupp. Detta kan nu styrkas med bevis. Kort efter sällskapetets ankomst till Sverige inlemnade det till k. Karl XI följande ansökan:

Durchlauchtigster, grossmächtigster Fürst, Allergnädigster König und Herr!

Der unsterbliche Ruhm Ewer Königl. Majestät allerglorwürdigsten Helden-Thaten und Gnaden, welche die gantze Welt erfüllet, hat unss erkühnen heissen in allerunterthänigstem Gehorsam Ewr Königl. Majestät allerdemüthigste unss zu debro füssen zu legen; nachdem wir zeithero in dem benachbarten Schlesien wie in hohen Höffen, also auch daselbst unsere deutsche Theatralische Schauspiele auffgeführt, solche aber nun mehro nirgends würdiger als Ewr Königl. Majestät zu widmen wissen; haben dannenhero die hohe

1) Silfverstolpe: Svenska Teaterns äldsta öden, sid. 38.

Königliche Gnade dehmütigst ausbitten wollen allergnädigst zu erlauben Ewr Königl. Majestät mit unseren allerunterthänigsten Actionibus allergehorsambst aufzuwahrten. Wir werden mit solchen sehenswürtdigen bedienungen nach allem Vermögen unss dermassen auff-führen dass Ewr Königl. Majestät ein zulängliches Vergnügen finden werden, wofern ein allergnädigstes fiat unss beglückt, dass wir unss nennen mögen

Ewr Königl. Majestät
 allerunterthänigst-gehorsame
Veltnische
 hochdeutsche Commédianten.

Äfven om denna ansökan ej varit undertecknad, skulle af innehållet hafva framgått, att den ingifvits af Velthens trupp. Denna hade nämligen ett af sina förnämsta tillhåll i Breslau. Det är väl troligt att den derstädes uppförde Opitz's och de andra schlesiska diktarnes dramer, men truppen gjorde sig företrädesvis känd genom sina andliga skådespel samt genom Molières införande på tyska scenen. Båda dessa senare slags skådespel uppförde truppen under sin vistelse i Sverige. Af ett samtida utdrag ur Rådsprotokollet för d. 23 Okt. 1686, hvilket protokoll nu saknas, synes det att truppen hitkommit förr än man hittills trott. Det heter nämligen der: »Samptlige högtyske Commedianterne, som nyligen äre hijtkomne uthi tankar att föreställa åthskillige rara Commedier, bedia underdånigst att dem må effterlåtas betiäna sigh af K. Maj:ts Commediehuus eller Leijonkuhlan till åskådarenes så mycket bättre beqwämligheet.» Påteckningen: affirmatur gifver vid handen att intet hinder mött för deras uppträdande redan då. I en senare supplik till enkedrottning Hedvig Eleonora, anhöllo skådespelarne att, då de icke på länge fått hos sig se Deras Majestäter, hvilka varit af högvigtiga göromål hindrade, få inför dem uppföra »etliche Materien so von grosser annemlichkeit». De uttryckte på samma gång sin tacksamhet för den bevägenhet drottningen visat fremlingarna, »som till hennes ära kommit hit i stort antal». Devrient, som i sin historia om den tyska skådespelarekonsten egnat Velthens verksamhet en utförlig framställning, synes icke hafva anat, att dennes trupp irrat så långt upp i norden.

3.

Rosidors trupp i fältlägret vid Thorn.

(1703).

Det är bekant, att medan Karl XII med sina trupper låg utanför Thorn, och innan han från Sverige erhållit den förstärkning, som fordrades för att kunna på fullt allvar företaga stadens belägring, komedier uppfördes i hans läger. Han skref sjelf derom till Rebnsköld (Juni 1703): »Här passerar nu intet utan lefva vi här vid Thorn helt tysta med hvarandra och äro comoedianter hitkomna, som om aftnarne spela comoedier.» Dock torde det icke vara känt, att dessa skådespelare voro inga andra än medlemmar af den i Stockholm under flera år engagerade Rosidor'ska truppen.

Tanken att begifva sig ut till konungen hade hos Rosidor uppstått redan ett par år förut. En del af truppen hade då blifvit afskedad; på hösten 1701 anhöll Rosidor hos en hög gynnare, att denne måtte låta konungen veta, att om han önskade det, skulle truppens återstående medlemmar gerna begifva sig ut till honom och i hans läger förströ honom med sina komedier. Ställningen i Stockholm hade icke blifvit dem angenäm; de klagade, att förbindelserna mot dem ej blifvit uppfyllda.

Emellertid stadnade de tills vidare qvar i Stockholm. Kontraktet förlängdes till April 1703, men då önskade Tessin att blifva af med dem och ville ej längre behålla dem i svensk tjenst. Att de då ånyo afsändt en böneskrift till konungen är känt¹⁾, men att några af dem personligen framburit den till honom, framgår af ett bref från hertig Johan Wilhelm af Sachsen-Gotha, hvilken vid denna tid uppehöll sig i Karl XII:s läger; han skrifver nämligen från fältlägret vid Thorn d. 19/20 Juni 1703 (troligtvis till Tessin) bl. a. följande: »Les porteurs de la presente ont été quelques jours ici et comme Sa Majesté le Roy leur a accordé d'estre encore pour quelque tems à Stockholm, ils s'y en retournent de demain et je ne leurs ai pas peu refuser ce peu de mots, qu'ils m'ont demandez en leur faveur. Sa Majesté le Roy a paru tres

1) Se Silfverstolpe: Svenska Teaterns äldsta öden, sid. 57, not 2.

content des petites scenes qu'ils ont jouez a l'impromptu et j'ose vous assurer que quant a moi je les ai admiré, je ne scai si c'est la nouveauté trouvant tres-rare de voir une comedie au bruit du canon, que j'ai été content de ce qu'ils ont représenté, ou si en effet ils ont voulu se surpasser dans le moment qu'ils ont veu le Roy; — enfin Monsieur, c'est tout ce que je puis dire a leur avantage; je souhaite que cela leurs puisse etre utile a quelque chose et que nous puissions tous autant que nous sommes ici devant Toren les voir bientot jouer devant Sa Majesté la Reyne et Leurs Altesses Royales.»

Komedianterne hade sålunda trotsat de i deras bref till konungen omnämnda svårigheterna att under brinnande krig lemna landet och uppsökt sin kunglige beskyddare, men spredo sig sedan åt skilda håll. Endast 5 af det ursprungliga sällskapet samlades åter i Stockholm och spelade der ännu några år. Hvad direktören, Rosidor, sjelf angår kom han aldrig mer tillbaka, men minnet af honom upplifvades ännu 1709, då Kansli-Kollegium fann sig föranlåtet att gifva residenten i Hamburg, Rotlieb, uppdrag att genom magistraten utkräfva af den då derstädes sig uppehållande komedianten Claude Rosidor ej mindre än 1,151 daler s. m. i böter, derföre att han »buggit och blesserat herr lagman Grönhagens skrivare.» Det var ingalunda första gången Rosidor råkat i delo med rättvisan, men den sista vi funnit hans namn nämndt af samtida.

I Nov. 1705 anförde »de franska komedianterna» besvär öfver en vid en föreställning »sig tilldragen våldsamhet med stenkastande och fönstrens insläende» i Bollhuset. Rådet lät sig dessa besvär föredragas och utfärdade »förnyad» befallning till Slottskansliet »att alfvarligen tillse att de utvägar brukas, som kunna styra slikt vanartigt folk, och att vakten på stora torget anbefalles vid ringaste buller tidigt sig att inställa och den högsta flit göra att fasttaga några af sådan öfverdådig hop, på det de brottslige med ett så exemplart straff belagda blifva, att andre deraf kunna en varnagel finna.» — Kort derefter afträdde den sista återstoden af Rosidorska teatertruppen från svenska skådebanan.

C. S—a.

Johan Heysig-Ridderstjerna.

Den tid, under hvilken Carl XI med säker om ock stundom för järnhård hand styrde Sveriges land och folk, tilldrager sig forskarens intresse ej endast på den grund, att detta tidehvarf af vår historia enligt dess främste skildrares ord »är så rikt på tilldragelser af stor betydelse för det allmänna, på en rastlös förvaltningsfrukter och på den näringslifvets blomstring, som utvecklar sig under fredens hägn»¹⁾, utan i kanske lika hög grad på grund af det friska vetenskapliga och vittra lif, som är för denna tid så utmärkande, att det med fog kunnat sägas, att »det i sjelfva verket är en betydande del af Sveriges historia på denna tid, som rör sig på själsodlingens område»¹⁾.

Den främste främjaren af detta lif var dock ej konungen, utan en af hans undersåtar, en man, till hvilken vårt fädernesland står i en outplånlig skuld för hans storartade mecenatskap, i hvilket det ännu ej funnit hans like. Det finnes nämligen knappast något område af vetenskap eller konst, där ej MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE'S mäktiga beskydd, varma intresse och kraftiga hjälp gjort sig märkbart; och nästan alla de män, som under denna tid uträttat något af bestående värde inom vetenskapen, konsten eller vitterheten, hafva i honom egt en välgörare och gynnare.

Så var äfven förhållandet med den man, som utgör föremål för denna skildring. Genom omständigheter, hvilkas dunkel ännu ej kunnat skingras, blef han visserligen aldrig som man, hvad han som yngling lofvade, och de stora förhoppningar om en lysande och välsignelsebringande värksamhet på vetenskapens fält, som

¹⁾ *Carlson*: Sveriges Historia under konungarne af Pfalziska huset. V del. sid. 286.

tidigt fästades vid hans person, blefvo väl aldrig förvärkligade, men han har dock under sin korta lifstid lemnat efter sig så många bevis på lärdom och vetenskapligt intresse, att han förtjenar att räddas ur den glömska, som sedan länge dolt hans namn och kommit hans minne att förblekna. Inkastad på en helt annat än vetenskaplig bana bevarade han dock midt under ett troget uppfyllande af sitt nya yrkes pligter ett så lifligt intresse för hufvud- och fornforskning, genealogi och bokkunskap, ja för allt, som rörde svensk historia i hela dess omfattning, att han med allt skäl kan frambållas som en värdig exponent för Olof Rudbecks, Johannes Schefferi, Olaus Verelii, Erik Benzeli och Magnus Gabriel De la Gardie's tidehvarf.

Son af en i Stockholm bosatt tysk borgare föddes JOHAN HEYSIG därstädes i slutet af 1653 eller i början af 1654. Dagen för hans födelse kan ej med visshet uppgifvas, men enligt Tyska församlingens »Kirchenbuch» döptes han d. 15 Januari 1654.

Fadern, Hans Heysig, var, ehuru Schinmeier, Stjernman m. fl. uppgifva honom hafva varit svärdfjäre, i värligheten badare¹⁾. Ur

1) Vid genomgåendet af Tyska församlingens »Kirchenbuch» för åren 1640—1734 har jag ej funnit någon annan person med namnet Heysig än ofvannämnde »Hans Heisig Bader», hvilken finnes där antecknad som fader till 7 under åren 1654—1682 döpta barn. Att denne värligen var Johan Heysigs fader framgår otvetydigt af ett bref från Schefferus, hvori denne säger: »Dedimus alias in mandatibus Dn. Joh. Heysig balneatoris filio in ædibus et balneo Illustriss. Dn. Trotzeti Comitiss Brahei habitanti, ut id ad nos curare velit».

[Bref af d. 3 Oct. 1673 till en obekant å Ups. Univ. Bibl. bland »Aliorum doctorum virorum Epistolæ», som i afskrift äro bifogade ett ex. af Schenbergs Vereliana].

Uppgiften om födelseåret bestyrkes äfven af Schinmeier, som i sin »Versuch einer Geschichte d. Schwedisch. Bibel-Uebersetzungen» säger att Heysig blef student »i sitt 16:de år» (Jan. 1670).

I Stockholms Nations matrikel (»Vinculum Stockholmense») uppgifves han såsom »son af svärdfjären Heisig, född 1666» men denna anteckning är tillskrifven i en mycket senare tid, hvarför man torde kunna få betrakta uppgiften om faderns yrke lika litet grundad som det bevisligen orätta födelseåret.

I den å Upsala Univ. Bibl. i Westinska samlingen (W. 1048) förvarade räkenskapsbok, som under åren 1676—88 fördes af värden på Storkällaren i Stockholm, finnes antecknad för år 1679 en Jan (på ett annat ställe i boken) Jannes Hysig Bader, efter all sannolikhet identisk med ofvannämnde Hans Heysig, Johans fader.

det lägre borgerskapets led voro ock den unges faddrar tagne, ty med undantag af borgmästaren Erik Holm förekomma bland dessa endast handtvärkare, en sadelmakare, en svärdfjäre m. fl.

Sin skolbildning erhöill den unge Heysig, som naturligt var, i Tyska församlingens skola, där han redan 1668 förekommer bland de uppträdande i en »tragico-comoedia de Juliano Imperatore Apostata, Ecclesiarum et Scholarum eversore», hvilken inför den unge konungen och rådet uppfördes på latin af skolans lärjungar den 4 Maj. Heysig spelade kyrkofadren Athanasii rol, hvilken, enligt rektor Herbinii inbjudningsskrift¹⁾, »quæritur admodum ac deplorat afflictæ per Arianorum hæresin atque turbas Ecclesiæ Orientalis statum». Förmodligen deltog han äfven i öfriga samma år därstädes gifna dramatiska föreställningar. Säkert är att han följande år tog en framstående del i den högtidliga fest, hvarmed skolan vid sin årsexamen i Oktober med latinska tal firade Carl XI:s i Juli skedda uppseendeväckande dubbnig till strumpebandsriddare²⁾. Inför den församlade skaran af de »Mæcenates, Domini et Scholæ nostræ Fautores», hvilka på grund af rektor Johannes Cöleri inbjudning infunnit sig för att med sin närvaro gifva ökad glans åt den fest, hvilkens föremål var själfva konungen, »summus nostræ scholæ Alumnus», utvecklades först orsaken till festens firande af apotekaresonen, den sedermera så fräjdade läkaren JOHANNES MARTINI ZIERVOGEL³⁾, hvarefter GABRIEL VON WEIDEN-

1) Tryckt i Stockholm i folio med titel: Ordo Garterius i. e. actus narrationis sollennis, cum — — — Carolus XI — Regli ordinis Garterii societatem adiisset — — — descriptus et a Juvenibus scholæ Germanorum Holmiensis — — publico in examine — — — MDCLXIX adornatus etc.

Under sin vistelse i London 1681 antecknade Heysig d. 6 Nov. som ämne för en afhandling: »Solennia Carolina h. e. Descriptiones tres Actuum solennium quibus Carolus Sueciæ Rex ad societatem Ordinis Garterii — — admotus est».

2) Denna firades äfven medelst å trycket utgifna verser: »Glück wünschende | Ode | Als mit sonderbahrer Königl. Solen- | nitet, Ihrer Königl. May:t unserm Allergnädigsten | Könige und Herren Im Nahmen ihrer Königl. May:t | von Engellandt durch den Herrn Graffen von Carlisle | der weltberühmte Ritter-Orden des Gül- | denen Hosenbandes offeriret | worden. [Anon. u. å. och o. in Folio]. Ambassadören uppvaktades äfven med engelska verser af Lucidor.

3) f. 1657; Kgl. Lifmedicus 1693; adlad Rothlöben 1698 † 1701.

HALJN¹⁾ gaf en historik öfver de förnämsta riddareordnarne och den unge lifländske ädlingen CASPAR JOHAN PEGAUBERG²⁾ i kort-het redogjorde för strumpebandsordens historia.

Sedan åhörarne sålunda, så vidt de förstodo romarespråket, blifvit vederbörligen förberedda för själfva festen, började dennas egentliga del med att NICODEMUS TESSIN³⁾, den sedan så ryktbare arkitekten, framställde Carl II Stuart i det ögonblick, då han kungör sitt fattade beslut att med sitt lands främsta orden pryda sin konungslige namne på Sveriges tron. Nästa akt var egnad åt framställningen af ordensinsigniernas öfverlemnande, hvarvid den engelske ambassadören grefve Carlisle's rol utfördes af MAGNUS HERMAN FUCHS⁴⁾, under det att CHRISTIAN SCHANTZ⁵⁾ förestälde en engelsk härold och OLAUS SNACH⁶⁾ en svensk ädling. Efter ceremoniens slut framträdde JOHANNES HEYSIG, hvilken såsom en af Sveriges berömda lärde hembar ett tack till Englands konung samt i ett tal skildrade så väl den nyutnämnde riddarens som alla föregående furstlige strumpebandsriddares förtjenster. Festen afslutades med bön af BALTHASAR GYLDENHOFF⁷⁾.

1) f. 16.. son af en inflyttad tysk, hvilken dog som adladt hofråd; † som Öfverste vid Helsing reg. 1709.

2) f. 1639 (?) son af en lifländsk adelsman och assessor; Student i Upsala 1671; † som Kapten 1709.

3) f. 1654. Öfverintendent 1697; † som Grefve och Öfverste-marskalk 1728.

4) Antagligen son till tysken Herman F., som efter att hafva varit Lif- och Hofbarberare hos Carl X Gustaf † 1676 som Älderman för Barberare-Embetet i Stockholm. *Magnus Herman* försvarade d. 17 April 1675 i Straassburg en där utgifven »Exercitatio de Ratione bellis under Ulric Obrechts præsidium. År troligen äfven densamme, som bidragit med latinska verser till den samling af dylika, med hvilka »Scholæ Teutonicæ Holmiensis Collegæ» d. 22 Oct. 1668 frade Justus Oldekops magisterpromotion i Upsala. [tr. i 4:o Upsala].

5) f. 1655 son af en inflyttad tysk; Kanslist i K. Kansliet; adlad 1693 † som Referendariesekreterare 1702.

6) f. 1655, son af en inflyttad tysk, hvilken dog som adlad landshöfding; Student i Upsala 1670; Hofjunkare hos Franska ambassadören 1682; † 1684 sedan han [enligt en anteckning i Palmsköldeska Saml.] öfvergått till katolska religionen. Har författat latinska gratulationsverser till Petrus I. Åman och Andreas A. Båll vid deras magisterpromotion i Upsala d. 12 Dec. 1672. [tryckte i Upsala i patentfolio].

7) Son af en inflyttad tysk, hvilken vid sin död var Friherre och landshöfding; Page. Öfverstelöjtnant. Fången i Byssland, † 1743.

Ett annat ungefär samtidigt bevis på den unge Heysigs känedom om latinet föreligger i en egenhändig skoluppsats »*de Ethopoesia Intemperantiæ, elaborata Mense Novembris Anno 1669 Holmiæ*»¹⁾. Följande år den 28 Januari inskrefs han som student vid Upsala universitet och kort därefter den 15 Febr. intogs han som novitie i Stockholms nation.

Huruvida han detta oaktadt under detta år vistats i lärdoms-staden är osäkert; visat är att han, ehuru han för alltid lemnat skolbänken, ej tvekade att taga en värksam del i firandet af Tyska skolans examensfest den 6 Oktober. Skolans gynnare och vänner, som äfven denna gång inbjudits genom en särskild inbjudnings-skrift²⁾ af rektor Cölerus, roades dock ej nu af någon dramatisk föreställning, utan fingo i stället åhöra huru tio »juvenes quorum nomina ob ingenii corporisque dotes hic merentur adscribi», enligt Cöleri ord, på romarespråket orerade »*de naturæ mirandis*». Bland dessa tio återfinnas ej färre än sju af dem, som togo en så värksam del i föregående årets fest. Efter några inledningsord af CARL GUSTAF HIRSCHENSTJERNA³⁾ talade NIC. TESSIN *de Cometarum natura*; MAGNUS H. FUCHS *de Aquila*; CASP. J. VON PEGAUBERG *de fonte S. Eriici Upsaliensi*; JOH. HEYSIG *de Leone*; CHR. SCHANTZ *de noctambulombus*; JOH. M. ZIERVOGEL *de Tabachi natura, usu et abusu*; OL. SNACH *de digitis* och CARL BANCK⁴⁾ *de Etesiis*, hvar efter JOH. WILH. POLCHOW⁵⁾ höll afslutningstalet. I sitt föredrag lägger Heysig mindre i dagen naturhistoriska kunskaper än känne-

1) Denna, i Ups. Univ. Bibl. förvarade uppsats (N. 1190), är förmodligen en af de compositionsböcker under Cölerus, som han i sin dagbok för 1685 omtalar sig hafva genomsett i Febr. månad, då han äfven visade sin läkare Friedrich »*mina libros Exercitorum*, som jag i min ungdom hade skrivit».

2) *Styli Exercitationes de Naturæ mirandis, publice habitæ in Schola Teutonica Holmiensi A. C. MDCLXX, VI Octobr. Holmiæ. Folio.*

3) Son af en inflyttad tysk, hvilken dog som adladt hofråd; deltog i greve Thotts ambassad till Paris 1672; † 1695 som löjtnant.

4) Okänd.

5) Son af en tysk vinskänk i Stockholm, döptes i Tyska kyrkan d. 31 Aug. 1656; Akad. Sekreterare och Bibliotekarie i Dorpat; Syndicus i Reval; Adlad 1690; † 1700.

dom af de klassiska författarne, hvilka flitigt citeras som källor vid skildringen af lejonets inre och yttre egenskaper.

I Stockholm måtte han sedermera kvarstannat; till Upsala återvände han åtminstone ej förr än 1673, då hans namn¹⁾ för första gången förekommer i »Catalogus Studiosorum in Academia Upsaliensi qui — — — nomina sua ad lectiones publicas dederunt», i förteckningen på »auditores» på Benzellii²⁾, Verelii och Schefferi föreläsningar. Hans bekantskap med denne sistnämnde, efter all sannolikhet förmedlad af Cölerus³⁾ hade ej blott på hans närmaste framtid utan än mer på utvecklingen och arten af hans studier en ingripande värkan. I likhet med så många af sina samtida vid universitetet kunde Heysig ej annat än hänföras af det vetenskapliga intresse och den brinnande entusiasm ej blott för juridik och klassisk arkeologi utan för svensk fornkunskap, historia och litteratur, som förskaffat denne främling en så ärofyll plats i sitt nya fäderneslands lärdomshistoria, hvars »fader» han med rätta blifvit kallad. En bättre gynnare och en insigtsfullare vägledare i studierna än denne mångsidigt bildade och rastlöst värksamme man kunde ej den unge studenten på denna tid erhålla. Som bekant voro också ej blott hans offentliga föreläsningar talrikt besökta, utan han hade äfven under sin särskilda ledning en mängd ungdomlingar, som till största delen tillhörde landets förnämsta familjer. Genom Schefferus gjorde Heysig inom kort bekantskap så väl med dennes lärde vänner, Carl Lundius, Ol. Rudbeck d. ä., Joh. Loccenius, Ol. Nezelius, Joh. Billberg m. fl., hvilka han redan 1676—77 nämner bland sina korrespondenter, som sannolikt äfven med

1) Där skrifvet *Joh. Heinsichius*.

2) Benzellius fortsatte sin föregående läseår påbörjade »expositio Locorum Theologicorum»; Verelius föreläste öfver de gamla landskapslagarne hvarvid han särskildt skulle fästa sig vid »majorum instituta, priscæque linguae elegantiam ac dignitatem»; Schefferus föreläste dels öfver Hugo Grotii de Jure Pacis et Belli dels öfver Justinus.

3) I bref af d. 2 Dec. 1670 rekommenderade Cölerus hos sin landsman Schefferus Heysigs skolkamrat Nic. Tessin, »qui per biennium institutione nostra est usus». [Bref till I. Schefferus III. & Ups. Univ. Bibl.]

universitetskanslern Magnus Gabriel De la Gardie, som snart blef hans mäktige gynnare. Schefferi välvilja beredde honom en amanuens-plats, med hvilken besättning var förenad ej blott förmanen af en daglig plats vid Schefferi middagsbord, utan äfven det, som Heysig, att dömma af hans bref¹⁾ från Okt. 1673 till Åbo-professoren Samuel Gyldenstolpe skattade ändå högre, nämligen det tillfälle, som därigenom bereddes honom »non tantum nobiliores ejus lucubrationes lustrari sed et insuper talia sæpe cognoscere discereque — quæ alias multos latent, quæ ex re, si — — vitam concesserit, studia mea non parum emolumenti capient». Då han äfven trodde sig kunna genom Schefferi bemedling erhålla ett kungligt stipendium i Upsala, ansåg han sig böra med tacksamhet afböja Gyldenstolpes välvilliga uppmaning att i Åbo fortsätta sina studier med hjälp af ett genom denne där på kanslerns förord beredt liknande stipendium.

Hans hopp om att i Upsala erhålla hjälp för studiernas fortsättande, hvilket annars syntes honom otänkbart²⁾ blef ej besviket, ty redan höstterminen 1674 erhöll han ett stipendium »in facultate juridica» på 630 d., som han uppbar ända till och med höstterminen 1676. Höstterminen 1674 bevistade han Schefferi, Verelii och Andreas Norcopensis föreläsningar³⁾.

Oaktadt alla dessa förmåner ansåg han sig dock under vintern 1675—76 böra emottaga den informatorsplats för arkiatern Huswedels son Johan Albert⁴⁾, som erbjöds honom i Stockholm. För

1) I egenhändigt concept i Palmsköldska Saml.

2) I brefvet till Gyldenstolpe utbrister han på tal härom: »Et sane ita comparata sunt studia mea, ut sine bonorum auxilio et subsidiis metam propositam contingere nequeant, cum enim Musarum domicillum ad Parnassum iter affecterant, non sine sumptibus et expensis illud aggredi possunt — — —».

3) Schefferus æfinita explicatione eorum, quæ cum cautione in Grotii libris de Jure Belli et Pacis legenda, redibit in expositionem Breviarii sui passim a se ipso immutati atque emendati». Verelius fortsatte sina föreläsningar öfver landskapslagarne och Andreas Norcopensis skulle först tolka något af Ciceros tal och därefter Cæsars de Bello civile.

4) Denne, hvilkens öden äro okända, var son af Arkiatern Johan Albert H., f. 1618 † 1674, och Catharina Ebeling f. 1628 † 1693.

erhållandet af denna plats, med hvilken han i bref af d. 22 Juni 1677¹⁾ till den berömde läkaren Gustaf Lohrman förklarade sig vara mycket belåten, stod han efter all sannolikhet i tacksambetskuld hos denne, hvilken var gift med den unge Huswedels syster och hvilkens bekantskap han utan tvifvel gjort i hans svågern Olof Rudbecks hus i Upsala. Ehuru han från början ej ämnat stanna mer än ett år i Stockholm, lät han dock öfvertala sig att behålla konditionen ända till September 1677, då han återvände till universitetsstaden, »sina studier och så något at förbättra, som nu en temmelig tijdh hafva öde legat». Orsaken till att han ej så som han velat kunnat till egna studier använda den tid, som ej upptogs af hans lärjunge, yppar han själf i det ofvannämnda brefvet till Lohrman, då han säger: »Ty med mig är det så fatt, att jag af så många minna vänner blifver ansökt, at giöra dem någon tjenst, den ena det, den andra något annat. Hvilket mig i mitt informationskall stunnom intet lijtet skadar. Och jag alltså med det första tillsee måste, att jag uhr denna staden kommer til Upsala, så kunde the intet lijta så mycket til mig». Detta förhållande bekräftas af hans vänner's bref, hvarur framgår att han, som naturligt var, isynnerhet var en förmedlingslänk mellan Schefferus och bägges gemensamma vänner i ärenden till största delen af literär art. Så skrifver t. ex. LAURENTIUS NORMANNUS²⁾ den 26 Aug. 1676

1) I egenhändig copia i Palmsk. Saml. *N* XV. Tom. XXII Suppl. P. III. På tal om sin condition säger han här bl. a.: »Jag erkenner och med all tacksamheet den godheet, som mig uthaf hans Fru moder alltidh wederfares, i det hon inte allena den wanliga fromheet mig dageligen hafwer erfara låtit, uthan och stunnom några särskilte wälgerningar bewijst hafwer.»

2) Om denne, med hvilken han städse var nära förenad, skrifver han i det ofta citerade brefvet till Lohrman på tal om en del »epitaphias» o. d., som han medsände: »Det Latinska, som L. N. R. står under, har Laurentius Norman en af mina goda wänner skrifwit på min begiäran, ty i wåhras wänte man H:s M:tt hijt uthur Skåne, och då hade denna öfwerskrift skola kommit på porten, som her widh Stoorkyrckan opbygdes. Dhe 2 disticha hade skolat komma med förgylte bokstäfver under den stoora hästen, som här giöres hoos konungens Biltuggare, hwarpå hans May:tt sitter uthuggen medh en bahr wårja i handen. Den stora skriften hade skulla trykz med gyllende bokstäfwer för sig allena. Men efter H:s M:tt's ankompet upskiötz och sielfa porten intet är färdig worden, är ock desse skriffter tillbaka blefne. M. Norman ärnar nu snart resa uth, ser-

från Fiholm till Schefferus: »— — — Responsias tuas rectissime curabit, a quo nostras accipis, clarissimus et eruditissimus D. Heysigiue», hvilka ord, om de ej måste tagas som vanliga artigheter, som ju här ej voro af nöden att uttala, gifva ett vackert vittnesbörd om det anseende Heysig redan vid denna tid åtnjöt bland sina jämnåriga¹⁾.

Den 12 Nov. s. å. skrifver franske ambassadsekreteraren i Stockholm DE LA PIQUETIÈRE till Schefferus: »— — — Monsieur Essig (!) m'a rendu votre lettre de 24 Oct. — — — och d. 3 Febr. 1677 likaledes till Schefferus: »— — — Il y a plus de huit jours que mr. Heysig m'a apporté les manuscrits que vous lui aves envoyés et il travaille à les faire copier. — — — Mr. Heysig me fait beaucoup de plaisir en votre consideration».

I och genom sin egenskap af Schefferi »homme d'affaires» i hufvudstaden kom Heysig äfven att blifva, om ock obetydligt, inblandad i den ryktbara literära strid, som detta år utkämpades

deles för sina språk skull som han drijfwer i literatura orientali. Han är mycket wäl verserat i studijs Philosophiæ Poëseos et linguarum orientalium, så at man knapt iblandh Swenskar i dhe saker har haft hans make, iag menar i linguis orientalibus. Om H. H. Doct. kunde hoos Hans May:tt för hans skull så mycket utwerka at han må få en vocation till den nya Academien i Pernow. at han blef kallat till Professorem linguarum orientalium och försäkrat, då han hemkommer ifrån sin resa om 4 å 5 år, at han då hade något wist at hålla sig wedh, gjorde H. H. Doct. mycke wäl; han ärnar giöra en ståtelig resa serdeles till Orient och så at perfectionera sig i språken och desidererar han ingen lön för samma profession, uthan allenast at han hade titeln eller characteren af Professor på sin resa. Han söker detta inte sielf uthan iag tycker iag at det war en god wäg at hielpa honom fort i werlden. Det skull ock lenda H. H. Doctorn till berömlig heder, som har behagat promovera ett så vackert och rart ingenium; Doct. Wasmuth i Kiel har högeligen förundrat sig öfwer hans snellheet i desse saker och berömt honom åtskilliga gånger derföre publice, ehuruwähl han honom inte mehr kiender år än genom Brefwexling. Kanske kunde H. H. Doct. antingen sielf hoos Hans May, heller och skriftteligen hoos H:s Excell. H. Steen Bielke, som är Cantsler öfwer Pernau detta uthwerka — — — ».

Den 22 Maj 1679 skrifver *J. Columbus* till *Normannus* bl. a.: »Mirifice me oblectavit carmen tuum eruditissimum egique statim cum Heysigio nostro ut illud in typographeum deferret.»

1) I bref af d. 26 Januari 1677 från Stockholm till *Laurentius Norrmannus* omnämner rektorn vid Tyska skola *Johannes Uppendorff* flera gånger Heysig.

mellan Schefferus och Verelius¹⁾. Hans namn förekommer nämligen då och då i fyra å Upsala Univ. Bibl. bevarade bref från Schefferus, hvilka adresserade till »Amplissime Domine Secretarie Amice honoratissime»²⁾ egentligen röra sig kring Schefferi ofvannämnda häftiga literära strid med sin forne vän och embetsbroder Verelius om det gamla Upsalas rätta läge. I denna strid, hvilken som bekant ledde sitt ursprung från Schefferi 1666 utgifna »Upsalia», hade redan under åren 1672 och 1673 ett par stridsskrifter växlats, då Verelius i början af år 1677 utgaf sitt redan i slutet af 1673 färdigskrifna arbete »Auctarium notarum in Hervarar Saga», hvilken han den 11 Mars underställde kanslerens bedömande. Schefferus, som fruktade att kansleren skulle förbjuda skriftväxlingens fortsättande, skyndade att genast författa sin den 27 Mars daterade »Epistola defensoria de situ et vocabulo Upsaliæ», som han dedicerade till universitetskanslerns äldste son Riksrådet Gustaf Adolf De la Gardie. Den 2 April öfversände han sitt opus i manuscript jämte det första af ofvannämnda fyra bref, hvori han ber emottagaren, att ombesörja dess tryckning, »id si videbitur — — —. Nam si respondere debeo, cito id faciendum, ne intelligent, qui ubique suos habent exploratores.» Boktryckaren skulle iakttaga den största försigtighet så att ej handskriften komme i händerna på någon, »qui rem possit divulgare, antequam publicetur, et efficere, ut publicatio prohibeatur.» I slutet af brefvet ger han honom ett uppdrag till en annan person, hvarvid han tillägger: »Quicquid pro opera ei putabis dandum, soluet Dn. Heysig, qui pecunias quasdam meas habet in suis

1) I det ofvan nämnda brefvet till Lohrman skrifver Heysig: »Uthur Upsala har man inte serdeles förunderligt at förmåla annat än at H. Prof. Scheffer och H. Verelius råkat uthi någon stridh medh hvarannan om gamla Upsalas belägenhet och stelle, hvar det legat, antingen på den orten som nu gamla Upsala Bygdekyrokia ligger, heller uthi sielfwa staden som nu heter Upsala och Academien ligger uthi, detta affirmerar H. Scheffer, men det förra H. Verelius. Saken är så wijda kommen at dhe publice mot hvarannan skrifwit i særskilte tractater. Men Rijks-Cantsleren har nu genom sitt bref förbindit, at om den saken inte mehr publice röras skulle — — —.»

2) På det omslagspapper, hvori de sedan långt tillbaka förvarats å Ups. Univ. Bibl., står antecknad: »läser vara till Secret. Palmeköld.»

manibus.» I början af Maj uttalar Schefferus i bref sin oro öfver att ännu ej hafva bekommit de färdiga och till Upsala afsända exemplaren af sitt arbete, hvilkets snara offentliggörande vore af vigt så mycket mer som han hört, »Verelium jam in eo esse ut responsionem meis reponat et edat. Itaque ut in tempore obviam est Illustriss. Cancellarius, necesse est. Nam publicato ejus scripto mihi silentium imponi non poterit», hvarefter brefvets emottagare uppmanas att anhålla om bistånd hos landsböfdingen Johan Bergenhielm. Redan d. 4 Maj kan Schefferus uttala sin glädje öfver sin Stockholms-korrespondent »propter et ad finem curatum opusculum meum et exemplaria huc missa», hvilka han genast utdelat bland sina vänner. Till sin motståndares starkaste stöd Ol. Rudbeck ville han dock ej sända något, »ne viderer id per exprobrationem facere.» Denne hade för öfrigt straxt fått ett ex. af Schefferi egen svärfar Loccenius »plus ipsi favente quam mihi.» Hans oro öfver hvilket öde hans skrift gick till möte uttalar sig i ett: »Expecto impatienter novisse, quid de scripto meo judicaverit Illustriss. Cancellarius et num non velit silentium Verelio in posterum injungere. Explora quæso ac mihi scribe proxime.» Till Heysig, som äfven nu skulle ersätta de penningentlägg, som behöfdes, förklarar Schefferus sig hafva skrivit »de exemplaribus aliquot compingendis.» I brefvets slut meddelas en lista på några personer, till hvilka skriften skulle öfverlemnas¹⁾, men »quod si tibi occurrant alii quoque, non negabit in se curam hunc recipere Dn. Heysig, ut compingantur et pro ipsis. Scripsi autem nomina hæc ad te, ut si forte ipse voles offerre uni alterive libellum, facere id possis; sive secus visum est, ut hoc mandes vel Dn. Wennæsius vel Dn. Heysig.»

I ännu ett bref omtalar Schefferus emottagandet af en del exemplar, af hvilka 50 genast utlemnades till försäljning. På »tabulan» tordes han dock ej annoncera arbetet, »ne viderer turbas facere, cum præsertim nec Verelius hoc fecerit», men han hade dock

1) Dessa voro: »Dn. Steno Bielke; Dn. Benedictus Horn; Dn. Georg Gyldenstierna; Dn. Gustavus Persson Banner; Dn. Råålb; Dn. Lindekiöld; Dn. Bergenhielm och Dn. Tigerhielm.»

gjort hvad han kunde för att saken skulle blifva känd bland studenterna. Verelius tyckes redan nu hafva påbörjat sina »Notæ in Epistolas defensoriam — Schefferi» och lät ej tiden gå sig ur händerna lika litet som hans medhjälpare. »Verelius» skrifver Schefferus, »nunc totus est in instruenda responsione ad mea. Socios et adjuutores dicitur habere Rudbeckium et Norcopensensem frequenter certe inter se conveniunt. Audivi Verelium cum sociis velle totam studiosorum multitudinem ludentem (?) ad Gambla Upsala ducere in rem præsentem eisque monstrare ad oculum, suam sententiam esse veram. Quæ res parum a factionis adornatione abest, qualis fuit tempore Messeniano». Som känt är af Rudbecks bref till kansleren af d. 24 Maj 1677 angående hela denna strid hade han, Verelius, Lundius, borgmästaren i Upsala och 2 å 3 studenter verkligen en dag i förra hälften af Maj vandrat ut till Gamla Upsala, där de funnit tydliga bevis för Verelii åsigt. Allt detta gjorde Schefferus mycket bekymmer, så mycket mer som han ej ännu fått något svar från Bergenhjelm, på hvilkens hjälp han tyckes hafva hoppats och ej håller ännu visste, »quid obtinuerit apud Illustriss. Cancellarium». »Nisi intra hoc octiduum litteræ inhibitoriæ intervenient, actum de me erit. Dabit enim operam Rudbeckius, ut post ejus responsionem mihi silentium imponatur. Et jam credo effecisse, ut differatur, quicquid fieri decretum est, donec scriptum Verelianum fuerit publicatum.» Med oro undrar Schefferus därför, om vännen anser att han bör tillskrifva ännu fler »in Vereliano negotio», »sed nec scio satis, quomodo illi omnes, quos nuper nominabas, erga me sint animati. Cl. Pufendorffii studium et benevolentiam gratissimo animo agnosco et celebrare per occasionem conabor.» I ett p. s. tillfogar han att han nyss fått underrättelse om att Verelii nya skrift redan låge under pressen. »Nisi igitur typographo injiciatur impedimentum cum tabellario proximo, respondendi necessitas imponatur mihi». Schefferi gynnare och vänner, isynnerhet hans måg Columbus, hade dock lyckats af kansleren utvärka förbud för Verelius att utge sina »Notæ», hvarom dennes bref af d. 17 Maj ankom till Upsala d. 19 och föredrogs följande dag i konsistorium, där Verelius afgaf löfte om att afstå från tryckningen. Då hvarken

Hofvenii förslag att man mangrant skulle besöka Gamla Upsala eller Verelii uppmaning i samma syfte lyckades vinna bifall, tog den ihärdige Rudbeck 13 »opartiske» bland de i staden vistande tyska fångarne och begaf sig med dem dit ut samt uppsatte en berättelse härom, som sedan bilades Verelii »Notæ.»

Som vi sett, tog Heysig en om ock obetydlig del i denna strid mellan sina bägge lärare, hvilkens följder af bitterhet och afvoghet säkerligen smärtade Heysig, som, att dömma af hans egenhändiga förteckning på sina korrespondenter under dessa år, vid denna tid underhöll brefväxling med så väl Schefferus och Columbus som Loccenius, Rudbeck och Lundius. Det var dock ej endast af Schefferi svenske vänner eller motståndare dennes unge amanuens blef en känd och omtyckt person, ty äfven utländske lärde som professoren Johan Peter Titius i Danzig talar i ett bref till Schefferus af d. 30 Aug. 1677 om det bref han från denne emottagit »curante atque alias a se addente Eruditissimo Heysighio nostro»¹⁾.

Det var dock ej endast till förmedlingslänk mellan sig och sina lärda vänner, som Schefferus använde sin unge amanuens; han fordrade äfven själfständigt arbete af honom. Så utarbetade Heysig under sin vistelse i Stockholm en förteckning öfver Schefferi naturaliesamling, hvilken i originalhandskrift ännu förvaras å Upsala Univ. Bibliotek. Denna »*Index Rerum Naturalium quæ servantur in Musæo Schefferiano Upsaliæ*» enligt påskrift »*Descriptus Holmiæ An. 1677 m. Maj I. H.*»²⁾ upptager dock i den defecta form, den nu förefinnes, endast den mineralogiska afdelningen, hvilken förtecknas under rubrikerna Aes, Cuprum, Sulphur, Pix, Succinum, Lapides, Marmora.

Samtidigt är ock det äldsta ännu befintliga beviset på Heysigs tidigt vaknade bibliografiska intresse näml. »*Index Librorum et Titulorum omnium vasti et laboriosi operis Conradi Gessneri Tig.*

1) 1679 stod Titius i korrespondens med Heysig själf.

2) Ups. Univ. Bibl. N. 1190.

quod Pandectas s. Partitiones Universales inscripsit publicati Tiguri 1648 in fol., hvilken han enligt sin egen anteckning: »*Descripti Holmiæ mensi Aprili anni a. C. n. 1677. I. H.*» Ebura i sig själf af föga värde, då det, som titeln äfven angifver, blott är en afskrift af innehållsförteckningen i Gessners ofvannämnda bekanta arbete, visar dock valet af just detta arbete, »le premier grand ouvrage bibliographique qu'aient produit les modernes»¹⁾ att Heysig redan nu hade ett vaket intresse för bibliografiska forskningar, hvilka sedan skulle i vidsträcktare mått upptaga hans tid. Oaktadt sin frånvaro från universitetet hade Heysig likväl förmodligen genom G. Lohrmans bemedling af kanslern fått behålla det erhållna stipendiet. Detta De la Gardies tillmötesgående gaf honom mod att på våren 1677 hos denne anhålla om medgifvande att få utbyta detta stipendium mot ett ledigblifvet dubbelt dylikt, äfven det i juridiska fakulteten, en begäran, som han motiverade med sin afsigt att i Augusti lemna konditionen och återvända till Upsala, där han enligt sina egna ord genom flitigt arbete skulle söka komma därhän att »publice aliquando testari queam beneficia hæc in indignum minime collata esse.» Denna hans begäran vann önskad framgång, i det att han från och med v. t. 1677 t. o. m. h. t. 1679 befinnes hafva uppburit ett dubbelt stipendium på 1,080 Daler. I September 1677 återvände han också verkligt till Upsala, där han med ifver vinlade sig om juridiska studier, begagnande sig af såväl offentlig som enskild undervisning, som stod honom till buds. Som ett bevis härför anför han i ett till universitetets rektor i Maj eller Juni 1678 skrifvet bref²⁾, att han till och med en gång företog en utfärd till Sigtuna för att åhöra en rättegång. Ett ytterligare bevis på hans juridiska studier vid denna tid föreligger i ett juridiskt öfningsscriptum: »*Exercitatio Academica ENANTIOΦΑΝΩΝ seu in speciem pugnantium quorundam Juris Patrii usitati locorum solutionem exhibens*»³⁾).

1) Michaud: Biographie Universelle.

2) Ups. Univ. Bibl. Palmesk. Saml. *N* XV. T. XXII Suppl. P. III.

3) Ups. Univ. Bibl. N. 1250.

Straxt i början af Januari 1678 begaf han sig på kallelse till Stockholm i afsigt att åter vara i Upsala vid Distingen, men hans därvarande vänner och gynnare förespeglade honom nyttan af att i Halmstad, där riksdagen öppnades i Februari, uppsöka en förnäm gynnare, som redan förut lofvat honom hjälp. I hopp att hos denne erhålla välbehöfligt understöd till sina studiers fortsättande företog han den mödosamma resan till Halmstad, men väl ditkommen fann han sitt hopp besviket på grund dels af de dåliga tiderna, »partim alia, quibus præpeditus erat, a quo salutem speraveram.» Ej bättre lyckades hans försök i Stockholm och med oförrättadt ärende återvändande han vid Pingsttiden till Upsala för att det oakadt ånyo gripa sig an med de juridiska studierna i den afsigt, som han i sitt den 22 Juni 1677 skrifna bref till Lohrman uttalar med dessa ord: »Jag är sinnader i höst at resa till Upsala, Gudh will, och för mig allena mina studier öfwer wintern tractera. För medellöshet skull lär det Gudh bättre full falla mig svårt, men jag måste see till huru gått folk och Gudh mig forthjelper. När jag en tijdh mitt studium juris därigenom bracht, ärnar jag at taga emot här i staden ett lijtet officium, som mig likvist i mina studier icke mycket förhinderligt är, så framt jag genom gode mäns rekomendation någe sådant erhålla kunne.»

En sådan »rekomendation» gafs honom inom kort af emottagaren af detta bref i den skrifvelse denne den 15 Febr. 1679¹⁾ afsände till enkedrottningens hofmarskalk Bengt Rosenhane. Efter några inledande ord skrifver han nämligen: »Imedlertidh är iagh ombudin att insinuera hoos högvälborne hr Marskalken, som min höga Patron en wäl meriterat student, som genom Hr Marskalkens mycket giällande recommendation hos hans Majestät söker at befordras till Bibliotekariitjensten på Slottet hvilken genom Drysandri²⁾ dödliga affall ähr blifven vacant. Denne studiosus heter Johan Heijsigh Schefferi gamble discipulus, hahr en godh cognitionem librorum et historię litterarię så att han ett särdeles beröm hahr hoos Professores i Upsala och andra

1) Ups. Univ. Bibl. Bref till B. Rosenhane. E. 533.

2) Jonas Drysander f. 1632, son af Kh. i Ekbyborna af Linköpings st. Ericus D. St. i Upsala 1655 † d. 12 Mars 1679.

Liebhaber här i staden wunnit. Han hahr och skrifvit några tractater angående Res Patrias såsom Bibliothecam Sveogothicam¹⁾ bestående af Vitis et Scriptis eruditione et doctrina Clarorum Sueogothorum. De Origine et Progressu Rei Litterariæ per Sueciam. De Meritis Illustrum Sueciæ Virorum in Rem Litterariam²⁾. Önskar och kunna genom dhenna tjensten fåå tilfelle sig att perfectionera uthi studiis. Catalogus librorum uthi Kongl. Biblioteket lerer oek på dätta sättet blifva färdigh. Hans lefverne ähr skickeligt och gott. Där iag och dhen dristigheten brukar att tillita högwälborna herren, som den där särdeles affection altidh betygar emot litteras et litteratos, medh ödmuk böön att om giörligit war förbenemde Monsieur Heijsigh kunde avanceras. Han lærer finnas tack-sam så längie han lefver och iag efter skyldighet aldrih förgiätande slijk gunst den iag medh all annor plicht gierna will och skall erkienna blifvandes till min dödshund högv. Hr Marskalkens Ödmukaste Tienare

Gustaf Lohrman.

Till »Kunglig Bibliotekarie» lyckades visserligen ej Lohrman få sin skyddseling utnämnd, ty till denna befattning utnämndes en Johan Falck³⁾, men den uppmärksamhet, som vid hofvet genom denna rekomendation kom att rigtas på honom, blef efter all sannolikhet den egentliga orsaken till hans följande år skedda anställning i drottning Ulrica Eleonoras kansli.

Att de varma loford Lohrman egnade honom, då han omnämnde det rykte han vunnit hos sina lärare i Upsala, ej voro öfverdrifna, ådagalägges af de smickrande ord, hvarmed universitetets rektor Carl Lundius i sitt program af den 29 Maj 1679 vid

1) Om dessa arbeten mera längre fram.

2) Det är väl detta arbete Nils Hufvedson Dal afser, när han i inledningen till sin 1733 tryckta svenska öfversättning af Schefferi 1671 författade *Memorabilium Svecicæ Gentis Exemplorum Liber singularis* säger att »Regements-Adjutanten vid Kongl. Lif-Gardet till fot, Herr Johan Ridderstjerna och Secreteraren wid Kongl. Cancellie-Archivum, Herr Elias Palmschiöld haft efwen slika samlingswerk för sig, them framtiden med mera tordes igenfinna och frambringa»; ett yttrande, som Warmholtz i sin Bibl. Sviog. III. s. 208 låter åtföljas af detta tillägg: »Hvad den förra vidkommer, så hade han väl mycken båg, men hant ej långt; Palmsköldska Samlingar i detta ämne torde finnas uti Upsala Bibliothek.»

3) Bibl. 1670—1695; † 1720. Jmfr Celsius: Bibl. Reg. Sth. Historia,

Schefferi begrafning omnämner Heysig, som blifvit utsedd till minnestalare vid den akademiska sorgfästen öfver den bortgångne fräjdade läraren, ett val, hvartill man väl har att söka orsaken ej blott i det nära förhållande, hvori Heysig stått till den bortgångne utan väl äfven i det anseende han i allmänhet åtnjöt vid universitetet. Lundii ord lyda så: »Admiracione iccirco eruditionis virtutumque tanti viri perculeus Juvenis doctrinæ haud vulgaris Dominus Johannes Heysig amicus meus sincere dilectus, memoriam ejusdem mente gratiori rocolere, affectumque nunquam inter moriturum, litterato huic cœtui testatum facere oratione justa constituit, pietate discipuli sola productus, quam ætatum omnium instituta longissime repetita collaudant.»

Detta vitsord från hans fräjdade lärare, den grundlärde Lundius, »från hvilkens tillträde till läroembetet i den svenska lagfarenheten man kan räkna ett nytt tidekifte för rättsvetenskapens studium i Upsala», bekräftas af Stjernmans utsago i sin matrikel att »han med stor flit, frucht och ifver lagt sig på studier och bokliga konster, hvarutinnan han på en kort tid vid Akademien i Upsala serdeles uti studio eloquentiæ, juris et historiarum sådane merkelige progresser och ogemene prof gjordt att han ej allenast af alle Professores derstädes och andre lärde män i Sverige har förvärfvat sig godt låford och beröm, utan ock blef bekant igenom correspondencer med många berömlige och höglärde män i främmande land, hvilket i åtskillige tillfällen hafwa wist för honom en serdeles estime.»

Med det ofvannämnda minnestalet öfver sin forne lärare och faderlige vän och gynnare afslutade Heysig sin akademiska bana, men hans studier voro ej därmed lagda å sido, utan de fortforo att under hela hans återstående lefnad upptaga hans tid och intresse, i hvilka förhållanden och hvarest han än befann sig.

I drottningens kansli, där han som ofvan är sagdt 1680 erhöll anställning, blef hans tjenstgöring ej långvarig¹⁾. Allt hvad vi

1) I Palmsköldska Saml. N° XV T. XXII Suppl. P. III finnes ett intyg af J. Karlström dagtecknadtt »Stockholm d. 26 Januari 1681», »att Monsieur Heisich upwachtat uti hennes M:t Canzeli för Cantzelist ifrån ändan af Augusti månad och derför ingen Löhn erholl.»

känna härom är Stjernmans utsago att han därstädes »ett halft år litigt opwaktade och emedlertid allt dervid förefallande arbete, i synnerhet de Tyska acta och utrikes correspondencen¹⁾ troligen och med all lit förrättade; hade ock ärnat vid samma tjenst till vidare befordring längre continuera, men», fortsätter Stjernman i skildringen af hans öden, »som R. D. Grefve M. G. De la Gardie hade fattat et särdeles behag till hans person, så skickade han en mycket hederlig vocation att blifva dess Bibliotecarius med försäkring därhos att Riksdrotset derefter wille förse honom med en nöjagtig pension till att göra en resa i främmande land.»

Hans tjenstgöring tyckes ej hafva hindrat honom från smärre utflyckter på kortare eller längre afstånd från Stockholm; så gästade han i Januari f. d. presidenten i Wismarska Tribunalet Bengt Skytte, Johan Skyttes sorgligt ryktbare son, förmodligen på dennes fädernegods Grönsö. I ett bref från Stockholm af d. 14 Januari 1680²⁾ tackar nämligen Heysig Skytte »för höggunstig fägnande och wälpägning hemma hos sig och fri skjutsning hit till staden.» Brefvet visar för öfrigt, att han nu liksom under sin förra Stockholmsvistelse anlätades af vänner och bekanta med diverse uppdrag³⁾, i det han däri lofvar att förskaffa Skytte några önskade böcker samt att uträtta en kommission hos Verelius. I April företog han en resa ända till Södermanland, där han gästade ungdomsvännen Laurentii Normanni fädernehem Norrby under Fiholm i Jäders socken, där dennes fader i listiden varit Axel Oxenstjernas »kamerare och befallningsman» och där Laurentii hustru Elisabet Roman vistades under mannens utländska resa. På återvägen därifrån bodde han i Västerås hos biskop Nicolai Rudbeckii enka Mar-

1) Sobinmeyer omnämner äfven att han förde Ulrika Eleonoras hela utländska korrespondens.

2) I koncept i Palsköldeska Saml.

3) Detta bekräftas äfven af ett bref af »Pridie Cal. Jan. 1681» hvori J. Columbus bl. a. skrifver till L. Norrmannus: »Schediasmatin, si qua sunt in promtu, conquiram et per Dn. Heysigium tibi mittam» [Bref till L. N. & Ups. Univ. Bibl.].

gareta Laurelia, hvilken under hans därvaro den 1 Maj hastigt afled¹⁾.

Genom sin tjenstgöring i drottningens kansli kom han i tillfälle att stifta en mängd bekantskaper bland hof- och embetsmännen, hvilka snart kommo i erfarenhet af hans goda kunskaper och skyndade att begagna sig af desamma. Så gaf landshöfding GUSTAF DUWALL honom 1680 i uppdrag att skriftligen affatta ett förslag rörande ett arkivs inrättande på riddarhuset och därmed sammanhängande frågor. På grund häraf sammanskref Heysig »*Ett oförgripeligt och wälmönt Memorial innehållande någre Observationer och Påminnelser om thet högloft. Svenska Ridderskapets Genealogiers och berömliga Gärningars beskrifvande såsom och om ett Archivi och Bibliotheks Inrättande*»²⁾ som Duwall i eget namn framlemnade på riddarhuset under pågående riksdag. Vid Ridderkapets och Adelsn sammanträde den 9 Dec.³⁾ »påminste» Landtmarskalken, »om riddarhusdirectorernes memorial, at dhen måtte opläsas.» Sedan en »zedel» till Landtmarskalken från Öfverdirectören Grefve Johan Gabriel Stenbock⁴⁾ upplästs af innehåll, »at han måtte föra till protocollet följandes, at han intet answar will på sig taga uthan göra alt hwad möjligt är», upplästes »det Högloft. Svenska R. och A. Memorial som dhe wid Riksdagens slut i Stockholm A. 1680 hafva öfvergifvit dhe höge herrar Directörerne af Riddarhuset.» Vid uppläsandet af punkten V, som hade följande lydelse: »Det berömmeliga förslag

1) Brefconcept i Palmsk. Saml. Om biskopinnans hastiga död säger han att hon »blef med hastig sjukdom bekajat föhr 8 dagar sedan och afsomnade i gåhr e. m. kl. 4. Hennes dödh gåhr mig mycke til sinnes och är fast ingen här i staden, som icke hjerteligen sörjer hennes fränfälle, ty hon var en oförlijknelig godh menniskia mot hwar och en.»

2) I afskrift dels på Rikearkivet dels å Ups. Univ. Bibl. [U. 180 förut N° 46 i Celsiska Saml.] samt i Nordiska Saml. (N. 72), hvilket senare äfven innehåller »Summaria öfver Memorialet.» Bil. I.

3) Protokollen för riksdagen 1680 fol. 428 (Riddarhusets Arkiv), hvarur utdrag blifvit mig benäget meddelade af e. o. Amanuensen vid K. Bibl. K. H. Karlsson.

4) Jämte honom utgjordes riddarhusets direktion af rikstygmästaren P. Sparre, landshöfdingen G. Falkenberg och Kanslirådet Johan Olivecrantz.

som Landshöfdingen H. Gustav Duwall widh dhenna Riksdag hafwer insinuerat ang. Familiernes och Genealogiernes rätta beskrifning samt ett Archivi och Bibliothecs inrättande så ock Matriklernes formerande hafver Riksens R. och A. för tidens korthets skull intet hindt som dhe eliest gierna hade önskat at giennomse, Ty åstunde dhe att H. Directorerne sådant för hela ståndet nyttigt wärck behaga efter handen låta företaga, öfwerse och sedan derwid till nästa Riksdag statuera hvad dhe finna giörligt och till Ridderskapets nytta, heder lustre och tarf lända», tog Duwall till orda till förmån för sitt förslags egentlige upphofsman och »påmintе att Johan Heisich (!) är der till högeligen recommenderad, een studiosus, som är snäll, flitig och arbet[sam].» Sedan några ord växlats mellan Ulf Bonde, som »tychte at een slächtebook boor [= böör] så inretas» och Duwall, som uttryckte som sin åsigt, att Direktörerne »antagligen — — admittera dhen som haar någon effterrättelse om dhesse saker» blef memorialet »alldeles approberat». Detta memorial dedicerar Heysig d. 18 Juni 1681 till Magnus Gabriel De la Gardie, i hviikens tjenst han, som vi här nedan skola se, nu kommit, med följande ord: »Såsom H. Höggrefl. Exc. åtskilliga gånger har låtit förmärcka sitt nådigste behag till det förslag om Genealogiernes beskrifvande som wid nyss håldne Riksdag på Riddarhuset blef insinuerad, hvilket jag uppå H. Landshöfdingen Gustaf Duwalls gottfinnande och inrådande hade sammanfattat». Duwall tog vid 1682 års riksdag åter till orda för sitt förslag och »påmintе» vid sammanträdet d. 16 Dec., »om dhen skrift eller förslag förra riksdagen bleef inlefwerat om dhe gamla familiers genealogier och andra nödiga sakers inrättande weedh riddarhuset», hvilket dock ej ledde till något annat resultat än att »Ridderskapet fan nödigt at riddarhusdirectorerne efterfråga hwar dhe ridderskapet angående skriffter sal. Widekind under händer haft äre kombne at dhe igenfordras medan dhe ridderskapet war fult nödiga. Dhe lära finnas uthi Widekins sterbhus», hvarjämte beslöts att »efter Hr Erenfeltz påminnelse skall dhen wapenboken sal. Widekind haft igenfordras och ingalunda hoos honom qvarlembnas».

Om också resultatet af detta Heysigs »memorial» ej blef af någon betydenhet, åtminstone för den närmaste tiden, upphörde

det likväl ej att lifligt intressera sin upphofsman, i hvilken efterlemnade förtroligare anteckningar flerfaldiga yttranden förekomma, hvilka ådagalägga den stora förkärlek han städes bibehöll för detta om ett lifligt historiskt intresse vittnande förslag. Så visa anteckningar nedskrifna under hans uppehåll i England att han vid denna tid tänkte på att till riddarhusdirektionen insända så väl en »*Pars secunda memorialis genealogicæ*» som ett »*Memoriale tertium genealogicum in quo responderi potest ad Objectiones huic negotio proposito vel formatas vel quæ videntur formari posse*»¹⁾. Äfven efter hemkomsten var han värksam för sitt förslags realiserande och hade flerfaldiga öfverläggningar med dess förste framställare²⁾.

Som ofvan är nämnt kallade hans gamle gynnare Magnus Gabriel De la Gardie honom 1680 till bibliotekarie vid sitt bibliotek i Stockholm, hvilken befattning han tillträdde med 1681 års början sedan han i November och December varit närvarande när »det stora Biblioteket inventerades ifrån Mons. Laurent Schartau»³⁾.

Denna värksamhet, som i så hög grad öfverensstämde med hans böjelser, väckte till förnyadt lif hans bibliografiska intresse, som snart tog sig ett uttryck i ett bibliografiskt arbete af en viss vikt och i synnerhet af ett alldeles särskildt intresse som det

1) Ups. Univ. Bibl. N. 1190.

2) I sin dagbok [Palmsköldska Saml. *N* XV. T. XXII Suppl. P. III] omnämner han för den 16 Oct. 1686 att han »talte med landshöfding Duwall, som refererade mig om discursen på Riddarhuset angående mitt memorial» och d. 27 »corrigerades» han »jålf» »ett ex. af memorialet om genealogierne». Den 8 Nov. var han åter hos landshöfding Duwall, »blef der till måltids, discuterades måst om förslaget med genealogiernas beskrifvande» och d. 5 Dec. var han ånyo »til Landsh. Duwall, taltes om geneal. desseiner och rådde mig gå til Rosenhanes».

3) Lorenz Schartau efterträdde i början af 1673 Bengt Rudberg. I förteckningen på M. G. De la Gardies »hofstats» för 1680 nämnes äfven »Tyske Sekreteraren van Schartau» och i »Afräkning med Hofbetjente pro A. 1679—80» »Bibliotekarien Lorenz Schartau».

I Bil. II meddelas det protokoll, som hölls vid denna inventering. Detta, som i original förvaras på Löberöd, har benäget ställts till mitt förfogande af Friherre Otto Ramel på Öfvedskloster.

första i sitt slag i Sverige. Det var den *Catalogi Holmensis Annus Primus hoc est Designatio Librorum varii argumenti et idiomatis qui in diversis extra Sveciam locis novissime impressi apud Bibliopolas Holmenses venales exhibentur*, hvilken han 1681 utgaf jämte en *Catalogus continens Statuta et Edicta S. R. M-tis Sueciæ An. 1680 typis publicata, nec non Libros et Opuscula in Officinis Typographicis Holmensibus eodem anno edita*.

Denna första årgång af »Årskatalog för Svenska Bokhandeln» hade ej från början varit afsedd för offentligheten, att dömma af Heysigs så väl företal på latin som »efterspråk» på svenska där det heter »ehuruval denne föregående Catalogus af begynnelsen icke är till den endan sammanfattadt, att han skulle genom Trycket uthgifvas utan at man allenast en skriftelig opsatz hafva måtte på the nya Böcker, som här uti Stockholm uthi Booklådarna finnas — — —.» Orsaken till dess »sammanfattande» hade varit den att, då de kataloger, som utgäfvos i Leipzig, Francfurt m. m. och som »peregre adducti a Bibliopoliis nostratibus interdum exhibentur», voro sådana att »magna pars librorum in memoratis Catalogis designatorum non sit impressa, multi etiam ex libris editis in has regiones non deferantur, allatis interea non paucis aliis, quorum nulla in Catalogis illis mentio occurrit», man hade ansett det vara »operæ pretium singularem contexere Catalogum qui novos illos contineret libros, quorum copia in bibliopoliis Holmensibus haberi possit.»

För katalogens uppställning redogöres i företalet, där det säges: »Ratio ordinis in enumerandis libris ea est observata, ut pro linguarum diversitate in certas classes distincti sic annotarentur, prout quique oblatis sunt. Latinos tamen Germanicosque etiam in Facultates, ut loquuntur, distribuere visum est, quod in reliquis linguis ob librorum paucitatem prætermissum est.»

Det hopp, som Heysig vid denna tid tyckes hafva närt om att kunna fortsätta katalogens utgifvande, att dömma af företalets ord: »Est enim institutum, ut novus quotannis ejusmodi Catalogus in publicum emittatur, si rei literariæ studiosis hoc quicquid est speciminis non displicuerit» samt »efterspråkets» likartade om en »Continuation, som härnäst, wil Gud, uthkommandes warder, efter som til Läsarens nytta

och behag sådan Catalogus här efter åhrligen på en viss tid lærer uthgifvas», uppfylldes dock ej, närmast väl på grund af Heysigs utrikesresa.

Innan denna företogs hade Heysig låtit trycka ännu ett arbete, som hos bokälskare och lärde gjordt hans namn mer känt än det föregående, en naturlig följd däraf att hans namn nu sattes i förbindelse med den berömde Olof Rudbecks. Detta nya bevis på hans literära intresse var hans för Atlantica-kännare välbekanta: *De viri clarissimi Dn. Olavi Rudbeckii Atlantica diversorum testimonia.*

Heysigs bekantskap med och däraf härflytande beundran för Olof Rudbeck grundlades under hans första Upsalavistelse. 1671 stodo de redan i korrespondens med hvarandra. Heysigs intresse för allt, som förekref sig från Rudbeck, föranledde honom att i Juni 1677 sända dennes svåger Lohrman hans berömda föreläsningsprogram på svenska af den 1 Maj eller som Heysig i brevet nämner det: »en svensk intimation af H. Rudbeckio skrefven, då en anatomerades i Upsala»¹⁾ jämte en af honom författad »lijk-

1) Detta Rudbecks djärva försök att i ett program utbyta latinet mot svenskan väckte stor ovilja, som bl. a. äfven tog sig uttryck i det förut citerade brevet af d. 4 Maj 1677 från Schefferus till »Domine Secretarie». Denne sänder programmet med följande anmärkningar att det »1) scriptum sermone Suetico quod nec Upsalæ nec in ulla alia Academia factitatum, non sine dedecore Academiæ, ex solo præpostero novitatis studio. 2) Imperitissime nominari Aristotelem et Ciceronem, quasi illi fuerint Professores Academici et studiosos unquam ad labores Academicos invitaverint. 3) Prætendi causam Sueticæ scriptiõis, quod pars maxima studiosorum Latine non intelligat. Quæ res si exteris innotescat, putabunt pueros hic esse in schola triviali, non studiosos summa cum injuria tam [f] egregiorum juvenum. 4) Etiam ideo dici hoc factum, quia pleraque quæ sit dicturus, latine efferri nequeant, quod si de ipso est intelligendum, sine dubio verissimum, si de linguæ latinæ inopia et insufficientia, nunquam probabitur. 5) Fieri ac institui censuram morum in programme, quo ad spectandam sectionem cadaveris humani juventus erat invitanda, id est loco et in argumento alienissimo, et ab eo, ad quem ipsa morum censura nihil pertinet. 6) Probitatis omnis notas collocari in vestimentis ad velarem rationem factis, quasi, si ad eam rationem incederent omnes, pietati esset satisfactum. 7) Ab eo hoc exigí, qui ne quidem domi suæ instituere aut servare potest ipsam disciplinam. Ut de propriis ipsius moribus vitæ nihil dicam, in qua emendanda reperiat tam multa, si volet ipse sese examinare, ut facile a

beckii pars III», omfattande tiden från Nov. 1685 till d. 30 Oct. 1691. Samma år trycktes ett gemensamt titelblad af denna lydelse: »*Judicia et testimonia illustrium atque clarissimorum virorum de celeberrimi sveonis Olavi Rudbeckii (senioris) medicinæ professoris Upsalensis Atlantica aliisq: incomparabilis ingenii Rudbeckiani monumentis. Recusa Francofurti juxta Exemplar Upsalense anno M.DC.XCII.* med en å fränsidan tryckt »*Admonitiuncula Typographi*», enligt Klemming »utan tvifvel skriven af Ridderstjerna», hvilken sålunda oafbrutet arbetade för spridande af Atlanticans och dess författares beröm¹⁾.

Bibliotekarietjensten hos M. G. De la Gardie, huru passande den än var för en person med Heysigs begåfning och intressen samt äfven i ekonomiskt hänseende fördelaktig²⁾, kunde dock ej kvarhålla honom i Sverige, då utsigt öppnades för honom, att få tillfredsställa den längtan han sannolikt länge hyst, att få som præceptor för någon ung ädling besöka utlandets universiteter, för att där fortsätta de studier, till hvilkas fortsatta bedrivande fäderneslandets högskolor ej i lika hög grad kunde lemna tillfälle. Sådana resor voro ju vid denna tid nästan oundvikliga för den, som önskade vinna befordran, öka sina insigter eller knyta bekantskap med utlandets lärde. Tack vare det goda rykte han förvärfvat sig under sin tjänstgöring i drottningens kansli fick han nu förvärliga sina drömmar om en sådan resa, då det, som det heter hos Stjernman, »skedde af en lyckelig händelse, då högbemälte Drottning lät baron Erik Axelsson Sparre³⁾ på dess omkostnad resa ut

1) Jmfr. härom Er. Ekholms Bref om Atlantican till Gjörwell af d. 20 Sept. 1776, tryckt i Allmänna Biblioteket, Tredje Delen stycket X för d. 30 Sept. 1776 samt Klemming: Anteckningar om Rudbecks Atland. Sth. 1863. I Memoria Stadeniana nämner L. H. a Seelen på tal om Heysig: »Collegit magno studio Testimonia Atlanticæ Rudbeckianæ editioni secundæ pag 1—38 præfixa. Antelogium haud vulgarem Latinæ linguæ peritiā: ipsa autem collectio studium, quo permultos evoluit libros, indefessum ostendit».

2) Enligt »Project till 1681 års state», som förvaras i Riksarkivet bland M. G. De la Gardies Handl. [»Hof- och Stallstaterna»] hade han en lön af 600 Mark Rmt.

3) f. 1665. Fältmarskalk och Riksråd † 1726.

till främmande land sig att evertuera, att han efter erhållit afskied hos bemelte Drots med ett mycket wackert vittnesbörd om sitt goda förhållande vid Bibliotekarietjensten blef antagen att följa samma Baron Sparre på sina resor — — —. Detta drottningens frikostiga och smickrande anbud meddelade Heysig De la Gardie i bref från Stockholm af den 4 Juni 1681¹⁾, hvori han, sedan han talat om att denne honom »icke allenast med en hederlig tjenst benådat hafver uthan ock derjemte behagat en nådig tillsägelse at göra om frit underhåld på en resa til fremmande land — — —», fortsätter: »Och ehuruwäl E. H. Exc. nåd. intention med bemelte resa för den sedermera infallne tidens svåra förändringar icke så snart torde i värkets ställas²⁾ och jag nogsamtt försäkrad är, at H. H. Exc. icke ogera see skulle, om jag på något annat sätt kunde få tillfälle att peregrinera och fortsättia mina studier, alltså och emedan mig en sådan lägenhet nu tilbjudes har jag icke kunnat underlåta — — sådant att notificera, afvaktandes H. G. Ex. nåd. Resolution om mig tillåtes denna condition at emottaga, som är med Sal. Hr. Axel Sparres son Hr. Erich Sparre att resa med det första, som ske kan, till Engeland och ther först på ett åhr eller tu at studera i Oxford och sedan göra en resa till Frankrike och andra orter. Hans broder Hr. Öfversteleutnanten Axel Sparre har mig härom sjelf tilltalt.» De la Gardie, alltid mecenat, äfven under motgångens dagar, skyndade ej blott att ge honom den äskade tillåtelsen att resa utan tillförsäkrade honom äfven en summa penningar till resekostnadens underhjälpande, för hvilken tillåtelse och »bifogade gunstige tillsägelse på en anseelig pension som Ed. H. Exc. — — till mine studiers fortsättiande behagar at conferera» Heysig redan den 10 Juni³⁾ uttalar sitt tack på samma gång han anhåller om att få göra sin afskedsuppvaktning på Keggelholm samt till sin efterträdare föreslår sin vän Laurentius Norrmannus, som d. 6 Sept. föregående år hemkommit sjuk från utlandet och nu vistades på fädernegården Norrby och hvilkens öde, som vi förut sett, städse låg Heysig varmt om

1) i orig. i Riksarkivet bland »M. G. De la Gardies Bref».

2) De la Gardie hade som bekant hårdt träffats af reduktionen.

3) Originalbref i R. A.

hjärtat¹⁾. En vecka därefter emottog han likväl order att öfverlemna biblioteket åt en »magister Kinast», men skyndar sig att i bref af d. 17 Juni meddela, att denne för »studerandet på sina predikningar» och andra embetssysslor ej önskade erhålla platsen, hvarföre Heysig föreslår en annan af sina vänner Petrus Lagerlöf med dessa ord: »Han är nyligen hemkommen från sin resa, som han icke uthan stort beröm förrättat hafver med Hr. Lars Flemmings son och som han in omni elegantiori literatura är mycket wäl verserad och för många åhr sedan i Upsala åtskilliga berömliga prof af sin erudition och capacitet aflagt hafver så att han alltid är worden mycket æstimerat så wäl för sina andra wackra studier, som ock serdeles för den feliciteten, som han är begåfvad med in Poesi Latina et Suecana, kan jag i underdånighet göra den wissa förhoppning att han vid denna tjensten lär wara E. H. Ex. till serdeles nöje och nådigt behag²⁾.

Under tiden hade till Heysigs belåtenhet ett hotande hinder för hans deltagande i resan blifvit lyckligen undanröjdt. Peter Scheffer, andre sonen till Heysigs saknade lärare och förste gynare, hade blifvit erbjuden samma præceptorsplats hos den unge Erik Sparre och tyckes hafva klagat öfver att Heysig sökte undantränga honom. I ett bref af d. 8 Juni svarar Heysig härpå att Axel Sparre »föruthan den första offerten som han mig gjorde så wäl sjelf som ock genom Hr. Leyonberg nu på nytt hafver anmodat at taga

1) Redan i Maj hade De la Gardie erbjudit Norrmannus en plats som sekreterare hos sig med de smickrande orden: »Mensam meam omnique tibi et famulo tuo comoda et necessaria, quin etiam honorarium tibi promitto, si de me bene merendi studio, id egeris, ut mihi liceat quotidiana tui frui consuetudines», hvilka anföras i den af Andreas Norrelius författade lefvernesbeskrifning, som inleder Norrmanni 1738 utgifna *Orationes Panegyrici*. »Tanta indulgentissimi Herois gratia et benignitate obstrictus», emottog Norrmannus kallelsen för att dock redan d. 25 Jan. 1682 utnämnas till E. O. Professor i Upsala och Assessor i Antiquitets-Collegium.

2) Antagligen på grund häraf erhöi också Lagerlöf platsen som Sekreterare och Bibliotekarie, hvarom Norrmannus i sin »laudatio funebris» öfver honom yttrar: »Qua tempestate ego etiam, eadem in aula, haud absimili conditione degens, jucundissimi contubernii svavitate subinde fruebar. Me vero sub auctumnum quo demendatum professorium munus capesserem, huc digressus; ille vertentem adhuc annum (1682, Sept. 19) eodem loci commoratus — — — —».

mot denna condition, brukandes åtskillige argumenter at persuadera mig dertill. Men såsom jag tilföre mig icke hafver dertill resolverat och om min Herre sedermera derom accorderat war, kunde jag icke heller nu så strax gifva mitt jaord — — ty jag har till denna resan icke någon särdeles lust». Han förklarar sig alldeles sväfvä i okunnighet om hvem som rekommenderat honom hos Sparre och vore nog benägen att träda tillbaka för Scheffer, men kunde nu icke göra det, då De la Gardie, som han hade underrättat om anbudet »mig straxt svarade och till denna resan alldeles råder och styrker så att jag för then skull obligeras densamma intet at afslå».

Någon förändring i valet af præceptor förekom ej håller och på hösten 1681 anträdde Heysig med sin 16-årige skyddsling resan till England, dess första och egentliga mål. I London, dit de resande anlände i början af Oktober, förvärfvade han sig snart vänner inom den lärda världen, dit han inom kort skaffade sig tillträde, tack vare det uppdrag han hade att till Royal Society öfverlemnna några af Olof Rudbecks arbeten. I Stjernmans här ofvan ofta citerade matrikel läses härom: »Den tiden han vistades i England, nyttjade han det goda tillfället att göra sig bekant med många lärde och berömlige män, ej allenast af de engelske utan ock monga främmande nationer de der plägade ett flitigt umgänge med honom och betygade en särdeles förnöjelse af dess discusser och relationer om allehanda curieuse och merkelige saker i Swerige. Han har ock ofta haft den äran offentligen att tala och perorera i den namnkunniga assembléen af många högtförarne och lärde män i London, som kallas Royal Societeten, att den offererade honom till att blifva ett membrum i samma societet, hvilken ära han dock icke velat antaga». Huru härmed i verkligheten förhöll sig inses af följande redogörelse för hans förbindelse med Royal Society, hemtad egentligen ur dennas historia¹⁾. Vid detta ryktbara samfunds sammanträde den 19 Oktober förekom enl. denna källa, att: »mr Haak²⁾ shewed some news books, which he

1) The History of the Royal Society of London — — — from its first rise — — — by *Thomas Birch* — — —. Vol. IV. London MDCCLVII. 4:o.

2) *Theodorus H.* f. 1605 nära Worms. Diakon i England. Öfversatte en del af Miltons Förlorade Paradis på tyska. † 1690 i London. »Er soll in den

had lately received from abroad. The first was three folio's of Olaus Rudbeck, professor at Upsal in Sweden. The subject of this work was the antiquity of the Northern countries, and particularly of Sweden, and the language and character of this country. The person, who brought this work to mr. Haak, was present, and said, that he designed to send for more copies of it out of Sweden.

Denne onämnde öfverbringare af Rudbecks gåfva kan ej gärna hafva varit någon annan än den »mr. Hessack, a Swedish gentleman», som den 23 Nov. »was proposed candidate» af mr. Hooke (1) och dr. Gale¹⁾, hvilken senare vid sammanträdet d. 26 Okt. blifvit utsedd »to peruse Ol. Rudbecks book, and give some account of it to the Society», och att denne »Hessack» åter är densamme, som »mr. Heysig, a Swedisch gentleman» som i protokollet för den 7 Dec. omnämnes såsom närvarande, ehuru han där säges hafva blifvit föreslagen af mr. Haack (1) och dr. Gale, torde svärligen kunna förnekas. Detta bestyrkes ock af Haaks bref²⁾ af d. 29 Mars 1682 till G. P. [troligen GUSTAF PERINGER], hvori han tackar denne för hans »obliging letter and adresse by that rarely-learned M. Heysig, whose excellent and experienced discourses have entertained some times the Royal Society, especially that he first of all shewed and exhibited unto us the Heroik undertaking of incomparable Rudbeck, second Argonautik expedition with Orpheus and Ulysses».

Den 30 Nov. infann sig på societetens sammankomst svenske ministern Leyonberg³⁾, hvilken framlemnade ett bref och två büc-

viersiger Jahren den ersten Anstoss zu jenen Gelehrtenzusammenkünften gegeben haben aus denen später die Royal Society erwuchs» [Allgem. Deutsche Biogr.].

1) *Thomas G. f.* 1636, Grekisk Professor i Cambridge; 1676 prest vid St. Paul i London, 1685 Hedersekreterare i Royal Society, † 1707 som Decanus i York.

2) Tryckt i »Testimonia».

3) Redan den 14 Sept. 1679 hade Rudbeck i bref till M. G. De la Gardie skrifvit: »Eliet hafver jagh på H. Leionbergs, Bankens ok Carleströms anmodan ifrån Engeland att iagh skulle ett Exemplar af min Atlantica skicka till Regium Collegium, emedan de dätt längta ok hafva en ny Atlantem före af 14 stora Volum: i Regal folio som konungen påkostar, varföre iagh ok dätt hafver öfversendt med D. Stigzelii son Lillemark, med ett bref till Konungen ok alla assessores af Collegio». [Klemming, Ant. om Rudbecks Atland].

ker från Rudbeck »for which the president returned the Society's thanks to the envoy, and ordered the said letter and books to be produced at the next meeting, that so more full account might be taken of them.» Vid följande sammankomst d. 7 Dec. förevisades böckerna ånyo och upplästes brevet, hvarefter mr. CLUVERUS¹⁾ fick i uppdrag att genomgå boken och »make an abstract of the principal matters contained in it and give the Society his judgement of it» och sekreteraren mr. ASTON att till Rudbeck framföra societetens tack, hvilket han också gjorde i bref af d. 11 Januari 1682, sedan han d. 14 Dec. för societeten omnämmt att han studerat en del af Rudbecks arbete och att han »had found him to be laborious as well as learned» samt den 10 Januari uppläst så väl sitt ofvannämnda bref som sitt omdöme om *Atlantican*²⁾.

Som redan är nämnt föreslogs Heysig till inträde i Royal Society d. 23 Nov., men finnes ej någonstades i de tryckta förhandlingarne omnämnd såsom invald, hvilket däremot är fallet med flera på samma och föregående sammankomster föreslagne. Om orsaken härtill är att söka uti något undanbedjande af denna ära från hans sida är nu icke möjligt att säga; visst är att han den 7 Dec. efter erhållen tillåtelse att närvara förevisade en lappländsk trolltrumma, en runstaf och »a table curiously ingraven on copper, and containing a full explication of the Runic language, published in Sweden by Johannes Burreus³⁾ long before Wormius had published his book on that subject⁴⁾», hvarjämte han meddelade en af Andreas Spole⁵⁾ i ett

1) *Dethleu C.* Matematiker, f. i Schleswig. 1678 medlem af Roy. Soc. † 1708 i Hamburg.

2) Bägge aftryckta i »*Testimonia*».

3) »*Bunekonstens Lärospån*» utkom 1599.

4) *Specimen lexicæ Runicæ, collectum a Magno Olavo.* 1651. Fol.

5) En berättelse härom förekommer i *Journal des Scavans* X sid. 273, i *N° XIX* du Lundy 20 Juillet MDCLXXXII [ej 1692, som det uppgifves så väl i *Biogr. Lex.* i artikeln Spole som i Lunds Univ. Hist., hvilka bägge äfven uppgifva att nedanstående meddelande blifvit gjordt af »Engelsmannen I. Spencers», hvarom intet förmåles i tidskriften]. Under rubriken: »*Nouveautés de la quinzaine, tant pour les Livres que pour les autres choses curieuses*» läses näml.: »*Phenomene surprenant et extraordinaire arrivé en Suède. Le Sieur André*

bref af Juli 1680 beskrifven hägring, som af denne i Maj 1679 iakttagits i närheten af Jönköping, då han »saw the lake, called Water, and in it the island called Wisingsburg and the people so plain, as to distinguish men from women, as if it had been but a quarter of a mile distant; whereas that lake was really not then visible, by reason of the interjacent hills, it being distant also at least twenty-two English miles. This happened at sun-rising.»

Vid följande sammankomst den 14 Dec. var Heysig ånyo närvarande och åhörde uppläsandet af sin förra gången omnämnda redogörelse för »the strange appearance of the lake and island», hvar-
 efter han som gåfva öfverlemnade de då förevisade sakerna, hvilka i protokollet utförligare beskrifvas såsom 1) A Runic almanac, being a stick about four feet long, and about two inches big. About three feet of it was a prism of eight sides, and the other foot was round like the handle of a twohanded sword. Upon the eight sides of the prism the whole length was cut the almanac Runic; Runic signifying nothing else but letters: but the interpretation was not shewed. 2) A Lapland

Spole, Professeur d'Astronomie dans l'Université d'Upsal écrit, qu'allant un jour en cette ville au mois de May et se trouvant, lorsque le soleil se levait, sur une colline assez haute au bas de laquelle est le lac de Wetter, il vit sur la surface de ce lac qui estoit fort tranquille l'Isle de Wisingburg représentée avec des couleurs si vives qu'un Peintre ne l'auroit pas mieux faire jusques là qu'il pouvait aisement distinguer les fenestres des maisons et le sexe des personnes qu'il y voyoit. Cependant il ne pouvoit encore voir cette isle qui est située dans ce lac a cause des montagnes, qui l'en separoient et de la grande distance dont il en estoit éloigné, car il en estoit encore à beaucoup plus de trois milles. Sur quoy l'on doit remarquer qu'il n'en faut que 10 de ce pays là pour faire un degré.

Les Physiciens et les Mathematiciens ont là un beau sujet de raisonner.»
 Notisen förtydligas af en planche.

I Magnus Oxelgrens under Conrad Quensels præsidium d. 17 Febr. 1714 i Lund ventilerade afhandling: »Commentarii de insula Visingiana» läses s. 80: »Jag finner uti Journal des Savans Tom. 10 anno 1682 p. 273 at Sal. Professor Anders Spole har en gång på sin resa emellan Jönköping och Upsala sedt af en hög backe i Maji månad vid solenes upgång hela Wisingsö tillika med Wisingeborgs slott, fenster, folk etc. naturligen representeradt i vatnet 3 Swenska mil från sjelfwa ön oachtadt han icke kunde hafva sichte på sjelfwa ön, emedan den af Åmberg betäcktes, som war emellan honom och ön. Hwilket intet annat war än ett wederskien af molnen, som reflecterade samma syn på sätt som ett hol uti camera obscura, eller en spegel i laterna magica alt thet, som föreställes.»

drum, and the beater or drum-hammer, much the same with that described by Schoeffer¹⁾. 3) A piece of brass with rings hanging by chains, called the frog, which the Laplanders lay on their drum-head, when they beat it, and by knocking with their drum-stick or hammer are said to make it dance to and fro upon the drum-head, till at last it fixes upon some figure made upon it, and will not be thence removed by any farther taboring: which having found, they pretend, that that mark, on which the frog rests, gives them sufficient information». Till sällskapetets samlingar öfverlemnade han dessutom en bergskristall och en »tin twist, affirmed to be drawn only by the teeth: but the twist being examined, was conoluded to be made much in the same way as our silver twist is».

De vetenskapliga samtal, som med anledning af hans meddelanden och gåfvor uppstodo mellan honom och sällskapetets medlemmar, gåfvo honom upprepade anledningar till att med sin vanliga ifver tänka på än en än en annan afhandling i de frågor, som varit föremål för debatt. Än har han i sinnet att hålla en »oratio panegyrica de veteris linguae gothicae præstantia et celebritate», hvarom han d. 8 Dec. antecknat: »Occasionem hujus meditationis mihi præbuit Dn. [namnet utlemnadt] in congregatione societatis Anglicani d. 7 Dec. cum sermo noster esset de, ut iste appellat, lingua runica». Än skall han sammanskrifva »Annotationes de veterum Scytharum Gothorumque ratione computandi» hvartill han tager sig anledning af ett samtal med en Dr. HANSEN d. 8 Dec. »de baculo runico», då Heysig sökt drifva den satsen att våra förfäder »ab ultima antiquitate» idkat astronomiska studier och att de tidigare än alla andra folkslag observerat »cursum solis», hvilket Hansen »subridens» hade besvarat med »Ja ehe als auch die Egyptier».

Mångfaldiga äro de planer, han under denna tid af vetenskapligt tankentbyte med Englands lärdaste män uppgjorde för spridande af kännedom om sitt fäderneslands språk och historia. Språkstudierna togo lejonparten af hans intresse. Redan d. 6 Nov. tänkte han skrifva en »dissertatiuncula ad Ol. Verelium de antiqua

1) i Cap. XI af hans Lapponia.

linguæ gothicæ pronunciationes, ett som han själf säger »opus desideratum diu ab aliis præcipue Verelio» och en annan dag antecknade han att »*Origines Gothicæ in lingua gallica, italica, hispanica, portugallica, anglica, saxonica et separatim aliquanda colligendæ*». Till den lärde dansken OL. BORRICHIVS, »medicus et Philologus celebratissimus» ämnade han sända »*Observationes Historico-Philologicæ ex antiquissimis Gothorum monumentis Cippis Runicis*» och samtidigt antecknade han sin afsigt att ytterligare forska »*de runis stelliferis ut et de invenienda lingua incognita*». En annan gång skulle han sammanskrifva en »*Dictionarium linguæ suecanæ methodo novo*» hvilken lika litet som så många andra planer blef förvärfkligad, ehuru, han säger att den »absolutissime aliquando edendum». En »*Dictionarium linguæ Germanicæ*» påtänktes äfven.

Hans starka fosterlandskärlek förenades snart med en stor beundran för England och litet emellanåt förekomma bland hans anteckningar planer, som åsyfta att bibringa de bägge ländernas innevånare mer kunskap om hvarandra, än den han till sin sorg fann förekomma. Så ansåg han att en »*Notitia brevis Regni Sveciæ Anglice conscribenda*» liksom han hade i sinnet att antingen till biskopen i London eller Oxford dedicera en »*dissertatio epistolica de statu rei literariæ in Regno Sveciæ*».

Den 10 Dec. 1681 rörde sig hans tankegång om författandet af en »*comoedia de Christianæ Religionis in Svecia propagatione prima*» hvilken borde dediceras till engelsmännen, »in gratam rei memoriam quia Angli bene meriti sunt de Svecia hoc in negotio».

»*S. Ericks Kings of Swedland Conquest of Finland*» var titeln på en »*comoedia*», som enl. hans anteckning »skal ageras i London för Kungen om denna materia, ty Henricus Episcopus, som gick med Kungen, var en Anglus och gjorde mycket till Finnarnes omvändelse». Om Olof Skötkonung och biskop Sigfrid borde också en »*Anglica comoedia*» skrivas liksom en afhandling om »*Gesta Dei per Anglos in Sveonia*», hvilken han ville dedicera »ad Clerum Ecclesiæ Anglicanæ». En engelsk »*libellus de lapsu Petri*» tänkte han öfversätta på svenska. Hans tacksamhet för allt, som kommit honom till del i Eng-

land tog sig uttryck i hans plan att skriva en uppsats »*de Amicitia veterum Svecorum cum Anglis ejusque conservatione diuturna.*» Så stort var hans intresse för England att han beslöt sig för att i Oxford efterforska, »an aliq. Collegii Alfredi socii in Antiquitatibus Britannicis illustrandis sint occupati» och att, om detta ej vore händelsen, ge dem goda råd härom, »multæ enim causæ prægnantes mihi videntur cur hujus Collegii sociis studium Antiquitatis Britannicæ ante alios incumbat», samt att skriva en uppsats med titel: »*Lumina et decora Orbis literarii Anglicani.*»

Det var dock ej endast Sveriges språk och litteratur han önskade göra kända bland sina nya lärda vänner, utan i nästan alla vetenskaper hade han för afsigt att lemna någon upplysning om sitt fädernesland, som vore egnadt att höja dess enligt hvad han tyckte sig märka ej tillräckligt stora anseende i utlandet. Det intresse för naturvetenskapliga studier, som hos honom väcktes, då han som Schefferi amanuens katalogiserade dennes naturaliesamlingar, lefde ännu med oförminskad kraft och tog sig uttryck i flerfaldiga planer på arbeten i denna riktning. Så hade han en gång i sinnet att till Royal Society inlemna en »*Historia Acidularum Medeviensium in Svecia nuper inventarum*» samt att samman-skriva en afhandling om *Hirudines Regni Sveciæ*¹⁾. Den mest omfattande af dessa planer var den som gick ut på att uppteckna »*Historiæ curiosæ et memorabiles Rerum Naturalium in Sveonia observatæ*», hvilket arbete skulle utgifvas »per decades et singulis historiis subjici dissertatio brevis de eodem casu in gratiam curiosorum, ut mentem judiciumque scriptoris eadem de re percipiant». Att dömma af följande af Heysig själf uppgjorda innehållsförteckning skulle arbetet hafva kommit att innehålla en mängd till största delen högst kuriösa historier.

1) Här har Heysig tillagt: »Simile opusculum olim conscripsit Ep. Aros. Johan Rudbeckius, quod postea per filium Nic. Rudbec. Regni Cancellarii Comiti Magno Gabr. de la Gardie traditum fuisse sæpe mihi narravit b. m. Margareta Laurelia conjux quondam memorati Nic. Rudbeckius ibidem Ep. Aros.»

»Decas prima continere potest sequentes historias.

1. Jul. Cæsar Rudbeckius ex utero matris excisus¹⁾.
2. Mulieris cadaver non putrefactum plurimis annis.
3. Fornelius diu sub aqua vivens.
4. Kenicii filius ictu serpentis mortuus.
5. Hortulanus Tronningholmensis.
6. Vir Holmiæ mortuus levi ictu fistulæ tabaci.
7. Philip Langsi lapis in corde inventus.
8. Pisces in lacu Brunswik prope Holmiam omnes una vice mortui.
9. Ancilla sartoris in casa dormiens in igne incidit et fere combusta fuisset.
10. Puer mortuus leviter ab alio ictus.

Decas secunda.

1. Aquilo balbutiem auget exemplo Ehrenbergii et Pijlmanni.
2. Frater meus oris motum admirandum aliquando habuit.
3. Jecur ovis multis variisque vermibus repletum, a fratre meo Petro observatum.
4. Masken som Hr. Axel på Hedensö afritade.
5. Puer Malmogiensis lapides parturiens.
6. Geddan som hade harungar uti sig.
7. Senator Malmogiensis clavum ferreum parturiens.
8. Werners cur med C. B.
9. Verrucæ nascuntur interdum ex guttis aquæ in faciem projectis.
10. Curantur aqua pluviali quæ lapides sepulcrales tegit.

Decas tertia.

1. Cursus maris in lacu Meler.
2. Grando prodigiosa an. 1677 in Nericia et deinde. N. B. de syntes i wäggarne.

1) Johannes Cæsar, Olof Rudbecks äldste son, föddes 1656, då fadren själf utförde den ofvannämnda operationen, samt dog 1672. Han författade 1668 verser till fadrens ära då denne blef Rector Magnificus. [Enl. benäget meddelande af friherre Johannes Rudbeck].

3. Strömlingar quare tam minuti prope Waxholm.
4. Spolens vision i Wettern¹⁾.
5. Car[?]lind curerade en piga som hade en swinborst i armen.
6. Talcottöl och brännvin.
7. Serpens coronatus a patre meo visus.
8. Piscis quidam in Jelmarn cujus generis singulos singulis annis capiunt rustici.
9. Montes Agati in Lapponia.
10. Lapponum Medecina²⁾.

Under Heysigs vistande i London hade en engelsk prest Dr. ANTHONY HORNECK³⁾ låtit trycka en uppsats, som i hög grad grämde Heysigs för allt, som rörde Sveriges rykte, ytterst ömtåliga sinne. Den engelske vetenskapsmannen GLANVILLE, som 1666 hade utgifvit »*Some philosophical considerations touching the being of Witches and Witchcraft*» med anledning af en spökande trumma, hvilken sedan gaf anledning till Addisons bekanta komedie *The Drummer*, lemnade vid sin död d. 16 Nov. 1680 ett ofullbordadt arbete »*Sadducismus Triumphatus*» hvori han hade sammanfört 26 olika berättelser, för att bevisa tillvaron af häxor och troll. Detta arbete, som 1681 utgafs i tvänne delar af Dr. Henry Moore innehöll äfven en af Horneck från tyskan öfversatt och med ett långt

1) Jmfr. sid. 90.

2) För spridande af kännedom om Lappland var han mycket intresserad. Ån tänkte han författa en »dissertationuncula de re literaria Lapponum», ån skriva »ad Studiosos juventutis Suecanæ de addiscendis linguis variis in Orbe Arctoo usitati, videlicet Lapponica, Finnonica, Ruthenica, Esthonica. N. B. Laudandus hic ex occasione Spelmanus, qui in Acad. Cantabrigiensi Professionem linguae Anglosaxonicae fundavit — — — item Boyle qui Professionem linguae Hibernicae in Academia Dublinensi instituit.» En annan gång åter har han antecknat: »Sam. Ottonis Lapponis Historiæ Lapponicæ figuris elegantissimis expressæ ut aliquando sere incidantur ad usos publicos, opera adhibenda», samt (1681) tänkt tillskrifva »Pastori cuidam Lapponici ut Evangelia. velsi posset fieri, totum novum Testamentum in linguam Lapponicam transferret» och själf »ex libris quibusdam Lapponicis» göra excerpter till en »vocabulary Lapponicum».

3) Född 1641 i Bacharach i Pfalts blef han 1681 Doktor i Cambridge, † 1696 som prest, lemnade efter sig ryktet att hafva varit en lärd man och en god predikant.

företal försedd »wonderful story or Narrative of certain Swedisch Writers». Denna berättelse delgafs Heysig af Haak, hvilken ock förde dess författare tillsammans med Heysig, hvilken begagnade sig af tillfället att fästa dennes uppmärksamhet på de svåra miss-tag, till hvilka han gjort sig skyldig så väl i själfva berättelsen, som i företalet, hvilkets publicerande enligt Heysigs åsigt icke hade aflupit »absque aliqua genti nostræ allata injuria». För att fortsätta detta samtal sökte Heysig honom flera gånger under Januari månad, men alltid förgäfvess så att han slutligen nödgades utan att hafva lyckats träffa honom afresa från London d. 13 Januari 1682. Först efter sin framkomst till Oxford emottog Heysig ett af Horneck d. 19 Dec. skrifvet bref, hvari denne anhåller om närmare upplysningar rörande det svenska trolldomsväsendet 1669 i och för den nya upplagan af Sadducismus, som förbereddes, hvarom han ånyo underrättade honom i ett nytt bref af d. 31 Januari. Som svar på dessa bägge bref sammanskref Heysig d. 4 Febr. en lång och intressant, delvis ganska skarp *Epistola ad D. Antonium Horneck Germanum S. Theol. Doctorem et Ecclesiæ Anglicanæ Presbyterem super Narratiuncula de Sagis Sveonensibus, Anglice per eum translata et cum præfatione ejus edita Londini 1681*¹⁾, hvari han utan att närmare inlåta sig på själfva facta, huxprocesserna, hvilket enligt hans åsigt svårligen låte sig göra långt ifrån alla pålitliga källor, söker visa huru lättrogen och opålitlig Horneck visat sig vara samt besvär honom att afstå från att utge någon ny upplaga.

På ett synnerligen förekommande sätt och i en hälften spetsig hälften skämtsam ton tackar Heysig för den inledda literära be-röringen och omnämner dröjsmålet med det första brefvet. »Non fuit» börjar han: »omnino frustranea mentis tuæ divinatio, qua me visis literis tuis non nihil miraturum credidisti; quanquam causæ admirationis hujus mihi multo sint diversæ ab illis, quas litteris tuis ipse auguratus

1) Finnes i tvänne afskrifter i Nordinska Saml. & Ups. Univ. Bibl. samt i egenhändigt concept af Heysig i Palmsköldska Saml. Den ena af de bägge afskrifterna har den af Heysig egenhändigt skrifna underskriften: »Joh Heysig Alumnus Delagardianus».

es. Scribis te Sagarum instar me insequi deque Sagis ad me scripturienti ex lamiarum indole aliquid tibi adhæsisse: quibus sane verbis ipse aliquantulum tibi injurius esse videris, dum enim literis benevolentiae tuæ testibus haud infucatis me dignaris, eoque ipso commercii literarii fores sponte tua aperis, bene de me mereri coepisti, cui nihil unquam accidere potest gratius, quam si virorum doctissimorum, hoc est, tui similium, conversatione vel viva voce vel per epistolas fruit licent. Tantum ergo abest, ut Sagarum more molestiam ullam mihi excitaris, ut potius scriptionis tuæ nomine gratias nunc agam maximas, non equidem de sagis scribas, measque super edita abs te hujus argumenti narratiuncula observationes qualescunque expetas, sed quod commercium epistolicum, ut dixi, benevole sis auspicatus, cujus post hoc progressus gratiora fortassis scribendi argumenta suppedabit.» På tal om det försenade brevet skämtar han med att Horneck sagt, att detta följt honom »Sagarum instar», hvilket ju ej varit fallet, »solent enim sagæ ut nosti velocissimo raptu etiam longinqua absolvere itinera tuæ vero literæ tam multis septimanis pauxillum hoc spatii nescio quibus prius ambagibus hinc inde perlustratis lento tandem gradu peragrarunt.» Angående Hornecks begäran om upplysningar förklarar han sig ej kunna lemna sådana, då han ej själf kunde minnas hvad som händt 13 år förut i hans ungdom, ej håller egde en sådan »mentis audaciam ut tanti momenti narrationem absque prævia nostratium censura vel communicatione saltem cum quibusdam gentis nostræ peritioribus scripto aliquo comprehendere velim.»

Till Hornecks förklaring att han ej ville utge någon ny upplaga, om han nu erhöle bättre och rättigare upplysningar gemäler han spetsigt: »Fateor equidem non male tibi consuli, si ea post hac emendaveris, pro quibus fidem tuam tanto apparatu huc usque male obstrinxisti. Verum hac cautione in rebus præcipue alienæ gentis iisque admodum obscuris et notitia tuam fugientibus describendis opus fuisset ante quam in lucem publicam tua ederentur — — —.»

I skarpa ordalag uttalar han sin förvåning öfver att en man med Hornecks anseende och erkända trovärdighet kunnat uppgifva att hans berättelse förut varit tryckt i Sverige »authoritate publica», då om dessa sorgliga förhållanden ej funnes något skrivet utom

en för »Högsta Domstolen i Stockholm» afsedd rapport, »Quæ vero», tillägger han »germanica lingua ante annos aliquot in Germania sunt publicata¹⁾», ea nescio quis male sedulus tenebris fortassis ex privatis ejusmodi narratiunculis sibi in multis haud intellectis vitiose transtulit, addidit etiam non paucis aliis famæ mendacis rumusculis, interdum etiam acutissimi sui cerebelli figmentis et judiciis.» Mycket tacksam skulle han bli, om han finge veta på hvilka andra språk denna berättelse vore öfversatt, hvilket Horneck äfven påstått. Han öfvergår sedan till själfva företalet, hvori han anmärker 1) att Horneck sagt sin berättelse vara ett »testimonium universi Regni Sueciæ», hvilket ju ej vore sannt, då den källa han anført ju redan visats hafva varit af helt enskild natur, samt blott rörde en socken, Mora. 2) att notisen om att belgiske ambassadören Rumpf af förskräckelse för trolldomsväsendet 1669 hemsändt sin son ej vore med sanningen öfverenstämmande; 3) att den uppgifna korrespondancen mellan Carl XI och hertigen af Holstein troligen ej egt rum; 4) att uppgiften att grefve Pehr Sparre vid sin ambassade i England 1672 skulle berättat en mängd detaljer om häxornas framfart ej vore pålitlig; 5) att svenskarne viest icke allmänt trodde på häxor o. d.; 6) att Horneck skulle få svårt att bevisa sanningen af sitt påstående att många tusen af Sveriges innevånare fått vidkännas de beklagansvärda följderna af häxornas grasserande. På tal härom utbriser Heysig full af vrede: »misera profecto esset et nunquam satis deploranda patriæ meæ conditio, si is esset rerumstrarum status in omnibus, qualem quidam male feriat homines exteri non modo mendacis plerumque famæ rumoribus spargunt, sed libellis etiam famosis aliisque calumniis et nigris loliginis succo refertissimis scriptis publice evomere non erubescunt. Poenas fortasse meritas aliquando luet ejusmodi hominum vesana audacia et impudens protervia, modo cuidam nostratium libuerit mastigiarum illam catervam in unum conferre, operamque suam et tempus in purgando isto Augiæ stabulo consumere.»

1) Afser förmodligen den 1677 utkomna: »Nord-Schwedische Hexerey oder Simia Dei — — d. i. — Beschreibung der schändlichen Verführungen des leidigen Satans — — — —. In einem Sendschreiben von Theofilo Sincero an Christ, Piandrum.

För det 7) förklarar Heysig för osann uppgiften om att i alla Sveriges kyrkor söndagligen upplästes böner om förskoning från djefvulens förtryck. Sannt vore det visserligen att »för några år sedan» sådana böner varit påbjudna, men på de sista tre åren hade de ej upplästs. För det 8) uttalar Heysig sin förvåning öfver att Horneck ej begagnat sig af det löfte han påstår sig hafva erhållit af en svensk att ur Sveriges »publicis tabulariis» få en af offentlig myndighet vidimerad berättelse om häxprocesserna.

Till slut besvär han honom att afstå från att utgifva en ny upplaga, »si enim apparatus disputationum exemplorumque Morio-Glanvillianus non sufficit ad demonstrandum actionum magicarum veritatem, nihil profecto vos juvabunt Sagæ Suedicæ». Detta Heysigs bref¹⁾, för hvilket här ofvan blifvit med en viss utförlighet redogjort på grund af den kännedom det skänker om Heysigs lifliga lynne och kvicka lekande brefstil äfven på latin, ledde dock ej till åsyftad påföljd. Åtminstone kunde det ej förhindra en ny upplagas utgifning samma år. Efter Heysigs död utkom äfven 1701 en öfversättning på tyska.

Om Heysigs vistelse i Oxford är ej mycket känt. Enligt Stjernman »lät Academiens vice Cancellarius, då han tog afsked från Oxford i akademiens namn tillbjuda honom gradum Doctoris, för hvilken heder han gjorde sin ursäkt.» Denna uppgift har dock ej bekräftats vid de efterforskningar, som benäget företagits i Oxford och som ej lemnade någon upplysning om Heysigs vistelse därstädes. Att han med största välvilja blifvit emottagen af Oxfords professorer, hvilka tydligen snart i honom lärde känna och värdera en kunskapsrik, mångsidigt bildad man, framgår af den dyrbara present de vid afresan förärade honom och hvilken Heysig med berättigad stolthet omtalar i ett bref, skrifvet ett par år senare, då han återvänt till hemmet och, som vi skola se, till och med öfvergifvit den lärda banan. Den 6 Mars 1685 skrifver han nämligen från

1) Som bevis på huru djupt Hornecks uppträdande grep Heysig kan anföras att han var betänkt på att från London till Sven Hofrätt insända en skrifvelse »de Horneckii libello famoso.»

Stockholm till And. Spole¹⁾ bl. a. om »en bokkista som Professor Oxonienses nomine publico totius Academiæ förärte mig till åminnelse och woro många exemplar af hwar bok, så at jag har största delen deraf redan bortgifvit. Dhe gode herrar hafwa welat mig en sådan wälgerning och faveur så att jag icke wet om dhe det någonsin någon annan af min rings condition tilförene giort hafva. Böckerna woro wäl at estimera för 300 R. Sp. om man dem här hos bokhandlare skulle opköpa och är det et honorable testimonium vitæ apud eos non malæ actæ.»

Att Heysig å sin sida sökt visa sin tacksamhet genom en i sig själf rätt värderik men i jämförelse med denna stora gåfva obetydlig genskänk, ådagaläggas genom den runkalender, som åtminstone vid bibliotekarien I. H. Schröders besök i Oxford fanns där i biblioteket med anteckning att den 1683 var ditskänkt af J. Heysig²⁾. Af Heysigs anteckningar och brefconcept framgår att han ännu i Juni var kvar i Oxford, där han och Sparre tyckas hafva vistats hela våren med undantag af påsktiden, då de uppehöll sig i London för att gemensamt med därvarande tyska församling fira hälgen. Under detta uppehåll i London förnyade Heysig en under förra besöket inledd bekantskap med den ifrige anhängaren af Stuartarne, sir FILIP WARWICK³⁾ mest känd genom sina memoirer om Carl I:s regering. Liksom han i bref af d. 9 April⁴⁾ underrättade denne om det stundande påskbesöket i London, så gaf han honom efter återkomsten till Oxford i ett bref af d. 12 Juni en redogörelse för sin två dagars resa dit från London, i hvilken han ger uttryck åt sin glädje att hafva egt till reskamrat den berömda orientalisten THOMAS SMITH⁵⁾, som genom sina skild-

1) orig. i Palmesk. Saml. *N* XV. T. XXII Suppl. P. III.

2) Enligt Schröders reseanteckningar å Ups. Univ. Bibl.

3) f. 1608 † d. 15 Jan. 1683. Hans ryktbara »Memoirs of the Reign of King Charles I with a Continuation to the Restoration» utgäfvos först 1701.

4) Detta liksom de öfriga breffen till hans engelska vänner i koncept i Palmesk. Saml. *N* XXII Suppl. P. III.

5) Denne, mest bekant för sin 1678 utgifna »Remarks upon the Manners, Religion and Government of the Turks etc.», skrifna under den tid (1668—71) han tjenstgjorde som ambassadpredikant i Constantinopel, var född 1638 och dog 1710. Han utgaf 1694 Filip Warwick's »Discourse of Government.» Hans

ringar från Konstantinopel på det angenämaste sätt kommit honom att glömma resans besvärligheter. En målande beskrifning af de festligheter, som den 1 Juni egt rum i Oxford med anledning af en marockansk ambassadörs besök, avslutar brevet, som i likhet med de flesta kända af Heysigs hand är författadt på latin.

På hösten är Heysig åter i London, där han och Sparre, som börjat studera vid »Akademia Fobertiana» bo hos »Mr. Singellon in the Haymarket near the Blew Ports» för 8 solidi i veckan. Utgifterna för deras måltider gingo under samma tid till 10 solidi, efter hvad Heysig i ett bref af den 21 Nov. meddelar den äfven som bibliograf och språkforskare kände astronomen professor EDWARD BERNARD¹⁾ i Oxford. Under hösten hade han dock företagit kortare utflykter, bland annat till Salisbury och Windsor, på hvilket senare ställe han sammanträffade med och på det välvilligaste emottogs af bibliotekarien vid Lambethska biblioteket i Canterbury PAUL COLOMESIUS²⁾, hos hvilken han i bref af d. 4 Dec. rekommenderar sin vän och landsman OLOF ODHELIUS³⁾, som genom Colomesii bemedling hoppades få uppvakta den berömda ISAK VOSSIUS⁴⁾ och få tillgång till dennes ryktbara bibliotek. I smickrande ordalag skrifver Heysig att han på detta sätt sökt att bereda denna stora fördel åt sin barndomsvän, hvilken redan i unga år hört Colomesii fräjdade namn, ty tillägger han: »et memini nos sæpiusculè olim in Suecia ultimo illo orbis angulo inter confabulationes literarias nomen Colomesianum in delitiis nostris habuisse». Själf hade Heysig förut gjort Vossii bekantskap och af honom blifvit bemött på ett så väl-

lärdom och språkskicklighet voro mycket stora. Enligt Allibone's Dictionary var han »distinguished for his great skill in the Oriental tongues as Rabbi Smith».

1) f. 1638 † 1696.

2) f. 16.. † 1692. Utgaf 1688 »Lettres de la Reine Christine et d'autres», en enl. Warmholts »öfvermåttan sällsynt samling».

3) f. 1655, son af d. v. Teol. Prof. i Upsala Erik O. och Margareta Laurelia, sedan omgift med biskop N. Rudbeckius, kom efter en längre tids vistande i Frankrike och Tyskland 1682 till England, där han studerade i Oxford och Cambridge. Vid sin hemkomst från ytterligare resor utnämndes han till Teol. Prof. i Dorpat, men drunknade i Stockholm 1689.

4) den kände lärde f. 1618 † 1689.

villigt sätt, att han med anledning däraf tillskrifver Colomesius: »mihi etiam gratiam facies plurimam, si Celeberrimo huic viro verbis meis salutem dixeris devotissimam, gratiasque meas meo nomine humillimas pro nuperis illis quæ in me contulerat benevolentie favorisque propensi testimoniis, quod ut ratione optima facies, etiam atque etiam et rogatum velim». Heysigs stora beundran för Vossius tog sig äfven uttryck i ett bref af den 3 Aug. 1683 till en annan af hans engelska vänner, den för sina omväxlande lefnadsöden och sin illa beryktade författareverksamhet bekante juristen HADRIANUS BEVERLAND¹⁾, hvilken lemnat bonom nyheter om Vossius, »corruscum illud orbis literarii sidus magnum».

Under den sista tiden af sin vistelse i London blef Heysig i tillfälle att på nära håll åskåda de lysande festligheter, hvarmed hufvudstadens invånare firade tvänne tilldragelser, som bägge ehuru i olika grad intaga en plats i Englands historia. I början af 1683 inträffade nämligen upptäckten af den s. k. Ryehouse-sammansvärjningen mot Carl II Stuarts lif. Redan den 3 Juli sände Heysig sin gynnare M. G. De la Gardie²⁾ engelska »gazetter och H. K. May. proklamationer om den grufveliga Conspirationen, som nyligen har varit och ännu är på färde mot H. K. May. och H. K. H. Duken af York» och i det ofvannämnda brefvet till Beverland uttalar han sin glädje öfver sammansvärjningens undertryckande³⁾. Af jämförelsevis mindre

1) f. 1653 eller 1654 † 1712.

2) I samma bref [Bref til M. G. De la Gardie i RiksArkiv.] omnämner han att han förut skrivit »några gånger berättandes särdeles hvad som uthi Relitteraria kunde vara skrifvärdt». Ty värr finnas ej dessa bref bland de öfriga i R. A. förvarade. Sin tacksamhet mot välgöraren De la Gardie lägger han för öfrigt äfven under vistelsen i utlandet i dagen i sina anteckningar, där han säger sig än ämnat att i Oxford hålla en »Oratio panegyrica de Cels. Heroi Magni Gabrieli de la Gardie Magni Drotzeti et Primatu Regni Sveciæ beneficiis et meritis in rem literariam munifice collatis», är skriva »Litera consolatoria ad Cels. Conjugem Regni Drotzeti super præsentis rerum Svecicarum statu». En annan gång har han antecknat: »Vita antica apud M. G. De la Gardie describenda sub fabula de aquila aliisque avibus».

3) På tal härom omnämner han: »Comicorum Theatra, Beluarum cum Hispanis et Portugallis certamina nunquam antehac in Anglia visa aliaque innumera lætitiæ publicæ incredibilis et gaudii specimina ob servatum Carolum nostrum sacrum illud pectus et humani generis delicias atque miraculum».

betydelse var prins Georgs af Danmark bröllop med prinsessan Anna, som samtidigt med stor ståt firades i London, där det i förening med sammansvärjningens upptäckande gaf anledning till festligheter af olika slag.

Ursprungligen var det enligt Sparres och Heysigs resplan beslutadt att äfven andra länder än England skulle besökas, men helt oförmodadt blefvo de på hösten 1683 plötsligen hemkallade. Ett visst dunkel hvilat ännu öfver den egentliga orsaken till detta oförmodade afbrott i en resa, hvilkens fullföljande efter den ursprungliga planen utan tvifvel förbindrat den förändring af Heysigs yttre förhållanden, som blef den första följden af den plötsliga hemresan. Med denna afslutades ock den mest lysande perioden af Heysigs lif och otvifvelaktigt ock den lyckligaste, den, under hvilken han enligt en minnestecknares ord *«plus quam vulgarem apud eruditos sibi acquisivit nominis famam»*. Visserligen säger Schinmeijer: »Heysig wäre gerne weiter gereiset: da aber 1683 ein grosser Anschein zu einem Kriege im Norden war, so glaubte er, der sich den Kriegsdiensten einmal gewidmet hatte, dasz es in solchem Falle seine Pflicht erfordere, sein Vaterland zu vertheidigen. Er kehrte also wieder zu demselben über Holland durch Deutschland und Dannemark zurück, nachdem er sich in England eine würdige Bekanntschaft mit vielen Gelehrten, die ihn wegen seiner Einsichten schätzten, erworben hatte».

Bevisas kan dock ej med stöd af de hittills tillgängliga källorna till Heysigs biografi att han redan nu hyst någon tanke på eller tagit några förberedelser till det uppseendeväckande och mot hela hans föregående lif och intressen stridande steg, som följande år förde honom in på den militära banan, i det han i början af 1684 ingick som volontär vid Lifgardet till fot. På grund af det stora rykte för vetenskaplig förmåga och literära intressen, som Heysig redan under sin studenttid förvärfvade och sedan ytterligare stärkte genom sin vistelse i England, var nog den förmodan om hans blifvande bana allmänt gängse, som Stjernman antyder då han omnämner denne episod i hans lif: »Vid dess återkomst till Sverige blef han väl af skattmästaren Hr: Sten Bjelke kallad och anmo-

dad att företaga med dess son Baron Thure Bjelke¹⁾ en peregrination till fremmande land, men han hade beslutit att applicera sig krigsväsendet, så har han 1684 mot allas förmodan, som tänkte att han för sina så wäl anlagda studier och förfarenhet i åtskilliga språk antingen vid Akademien eller Cancelliet skulle kunna blifva brukad, engagerat sig för Volontär under Lifgardet». Heysigs vänner blefvo också förvånade öfver detta oväntade steg. Så t. ex. begär Riga-rektorn JOHANNES UPPENDORFF²⁾ i ett bref af d. 16 Aug. 1685 af Laur. Norrmannus närmare upplysningar »qua de causa militiam corripuerit Heysigius noster».

Intet bestämdt angifvande af orsaken till denna hans förändring af lefnadsbana föreligger, men otvifvelaktigt ligger det mer sanning i hans egna flera år senare i ett bref till Carl XI³⁾ fällda yttranden härom att kärleken till konungen »har varit endaste orsaken, hwarföre jag har begifwit mig under militien, på det jag kunde föröka mina studier med förfarenhet uthi krigshandlingar och sedan göra E. K. M. en serdeles behagelig tjenst, den jag seer ingen annan af militärbetjente wilia göra», än i den alldeles obestyrkta uppgiften i Stockholms Nations matrikel, att han »militiæ se addixit cum Professionem Juridicam Upsal. frustra petiisset». Orsaken till hans beträdande af den militära banan må hafva varit hvilken som helst, säkert är att han med intresse och flit egnade sig åt sitt nya kall, att dömma af hans dagboksanteckningar för 1685, 86, som noggrant meddela fullgjorda tjensteåligganden och vunna befordringar liksom de visa med hvilken välvilja han upptogs af sina nya kamrater, särskildt af öfversten sedermera fältmarskalken Jacob Johan Hastfer, i hvilkens

1) f. 1655, son af presidenten i Statskontoret friherre Sten B., vid denna tid löjtnant vid Lifregimentet, sedan Landshöfding i Stockholms län. † 1717.

2) Denne, som redan i ett bref af d. 26 Jan. 1677 till Norrmannus från Stockholm, där han då vistades som rektor vid Tyska skolan, omnämner Heysig, var mycket förvånad öfver dennes inträde på den militära banan. Ännu d. 15 Nov. 1686 skrifver han till Norrmannus: »Heysigius noster num adhuc inter milites degest velim significes» samtidigt som han uttalar sin förmodan att Heysig vore författare till ett med I. H. undertecknad Epigramma in beatos manes Magni De la Gardie. Den 4 Okt. 1687 skrifver han åter: »Quid Dn. Heysig adhuc militans inter excubitores Regios agat scire luberet».

3) Dat. Hamburg d. 26 April 1695 [org. i R. A. Biogr].

hus han var en trogen gäst¹⁾. Den 22 Jan. 1685 utnämndes han »till serjant»²⁾, en befordran, som han själf ansåg vara hastig. Till sin vän och gynnare professor Anders Spole i Upsala skriver han näml. d. 6 Mars 1685 härom: »Den goda lyckönskan, som Hr. Prof. gör i sit förra så wäl som senare bref för min wälmågo och opkomst, erkänner jag med skyldig tacksäijelse, och önskar Hr. Prof. igen all sielfbegärlig lycka och wältrefnad. Jag ser Hr. Prof. har uthi sine gode önskingar warit alt för liberal, i det han önskar mig alt för mycket godt och alt för stor lycka. Jag lär wäl kunna stå mig med mindre än generals- och feltmarskalks charger med tiden, binner jag til bli Chapten innan iag dör, så har jag bracht det högt nog, än är iag icke mehr än serjant, hwilcken dienst ehuruwäl uthi sig sielf ringa, iag doch som en mig wederefaren lycka optager, i det iag wet at så många af wåre Adelsmän under Guardet som har warit derunder mycket längre än iag, har sökt at komma dertil på allehanda wägar, men det är dem dock icke omgångit, och iag deremot teg stilla och gick intet derefter, blef dock ihugkommen af Öfversten. Somlige see fuller något snet uth deröfwer, men iag ansar det icke stort». Ej långt därefter d. 24 Mars »exercerade» han »Corporal första gången» och fyra dagar senare uttog han första gången en del af lönen, för Jan. och Febr. 11 Daler 3 1/2 öre s. m.

Att Heysig äfven på detta nya värksamhetsfält blef sina forna literära intressen trogen och just under denna senare period af sitt lif i detta hänseende utöfvade en värksamhet, som mer än något annat fört hans namn till efterwerlden, torde framgå af en kommande skildring af hans senare öden.

(Forts.)

Eugène Levenhaupt.

1) Ofta omtalar han huru han »opwaktade öfversten, samtalade cum illo», huru han var hos honom »til måltid» och särskildt huru »öfversten drack mig til». Den 9 Oct. 1686 var han »om middagen hos Hastfer, men han blef icke hemma, war der til kl. 2, snackade med döttrarne item Anna Tungel och Leyon-
anckars», var sedan bl. a. »på bällhuset» men återvände »kl. 7 til Hastfers och blef der til måltid» kl. 9 til 10, las med fr. Sigrid Gyllenstjerna i fransöska boken som jag henne gaf, gick hem mot 11».

1) Först den 12 Mars gjorde han sin första vakt som serjant på grund af en i början af året genomgången sjukdom, hvarom han antecknat »26 Jan. alt til d. 8 Febr. war jag sjuk och hade en farlig Pleurisin, men genom Guds nåd kom jag mig för igen d. 5. 6. 7. Febr.». Först d. 8 Mars »gick han ut prima vice post morbum».

Smärre meddelanden.

Lyckadt skämt.

Vid sidan af sådana falsarier, som Helgeandsholms-beslutet och andra historiska akter, hvilka för bestämda ändamål tillvärkades, har vår litteratur att förete åtskilliga »curiosa», hvilkas författare roat sig med att, stundom med en framgång, som sannolikt öfverträffat deras förväntan, gyckla med sina läsare. Det är ett sådant fall, hvarom vi här skola nämna några ord.

På många skilda håll påträffar man i tryck det bekanta *brefvet från »Syster Ingrid Persdotter till Herr Axel Nilsson»*¹⁾. Det fins inskrifvet i Agneta Wredes kopiebook, tillhörande De la Gardieska Arkivet, hvilken härleder sig från slutet af 1600-talet eller början af 1700-talet²⁾. Första gången någon del deraf framträder i tryck är 1703 i Dijkmans »*Antiquitates Ecclesiasticæ*», der endast några obetydliga rader anföras. Sedan dess har en ganska liflig reproduktion följt. Dijkman anger brevets år vara 1445; på alla öfriga ställen bär det årtalet 1498.

Ehuru nu detta bref snart sagdt från början till slut skulle kunna anföras såsom bevis *mot* dess föregifna ålder, skola vi här nöja oss med några korta utdrag.

Då nunnan säger sig vilja hafva igen »det lilla gyllene belätet och de andra smyckarne, som du tog senast, och mitt lilla skrin», röjer förf. en för hans uppgift betänkligh obekantskap med Vadstena Klosterregler i allmänhet och med de trenne hufvudreglerna i syn-

1) De olika ställena anföras af Wieselgren i Sv:s Sköna Litt. II, 408—409.

2) Agneta W. dotter af greffen och K.Rådet Fabian Wrede, och gift med Öfverste-löjtn. gr. A. J. Lillje, föddes 1674 och dog 1730.

nerhet, af hvilka en oeftergiffligt stadgade: »thet vari engom lofflikit hafva nakot eghit oc ey nakot gull ällir siilfwir». — Följande lilla bekännelse: »det qvinliga könet är svagt och bräckeligt; ibland alla verldsliga ting tyckes mig intet så svårt gå tillsammans, som det jag med dig, min skatt, intet får lefva och dö» — passar måhända för alla tider, men uttryckena platt intet för medeltiden. — Om »den trogne Per Nilsson» existerat 1498 — som ju i och för sig icke är orimligt —, skulle titeln »riddarsvennen» helt visst hafva förbluffat honom. — »Jag mins» säger nunnan — »huru du sade när jag satt på ditt knä och du lekte på harpan....»; vi vilja väl ej alldeles förneka situationens möjlighet, men kunna med all rätt förlägga den till den fria fantasiens rymder, der förf. likaledes låter oss i en liten öfverraskande offenbachiad se »bröderna och systrarne» (— scil. munkarne och nunnorna i Vadstena kloster —) »leka på spel, dricka vin och dansa med hvarandra i trädgården afton och morgon» — o. s. v.

Och dylika tokroligheter hafva allt intill nu fått gå och gälla icke blott som bilder ur verkligheten, utan som ett i många hänseenden dyrbart prof på vår medeltids litterära qvarlätenskap!

Se här några exempel på huru man dömt: Hammarsköld förklarar att i jemförelse med detta bref är »Popes rhetoriskt hoprimmade och så ofta berömda heroid af ingen betydelse, ty, hvad der är matt tillkonstling och eftersökt pathos, är här kraftig, egentlig naivitet och i hjertats innersta djup glödande passion.» Wieselgren, efter att hafva trasslat sig igenom svårigheterna vid personalbestämmelserna, säger: »Må brefvets intresse lända till ursäkt för commentatorn», — samt anser brefvet »såsom ett prof på den bildning en ofrälse tärna under medeltiden kunde få i föräldrarnes hem»(!) — och slutligen anför förf. till »Sveriges Historia» II (1877) yttranden ur detta bref såsom bevis hurusom sinnena vid slutet af 1400-talet rigtats från den svärmiska idealismen till naturen¹⁾.

1) Schück säger i sin Literaturhistoria I, 142: »Brefvet har onekligen sina förtjänster, men är sannolikt ett falsarium från slutet af 1600-talet».

Men myndigheter hafva funnits, som icke hållit detta skämt till godo.

Censor librorum Gustaf Peringer Lillieblad inlemnade på våren 1708 till K. Kansli-Kollegium ett så lydande memorial:

»Såsom en Booktryckare här i staden wijd namn Laurelius hafver sjelfwiljogtwijs sig företagit nu i några åhr bortåth trycka och uthsprida en hoop lastbahra wijsor och skriffter, med hvilka poikar kring gatorna löpa, dem försälja och sjunga til mångens förargelse, oachtadt hvad åthvarningar jag tijd effter annan til honom gjordt, att han med sådant missbruk skulle afstå; samme Booktryckare och i dessa dagar sig understådt att trycka en förargelig lättfärdig skrift om hvarjehanda Älskogs-saker, och icke dragit sky att där framföre sättja en hög Frökens namn, mehra til wahnheder än någon prydnad; Fördenskull hoos Ederess Höggrefl. Excellencier och Kongl. Cancellie-Collegium jag alraödmukeligast anhåller, att alle exemplaren af bemälte stygga skrift måge indragas och Booktryckaren med en skjälilig näpst ansees, på det han må hädaneffter afstå att uthsprijda ett sådant odugeligt *Kram*, som kan förleda ungdomen ifrån ährbarhet och goda seder».

Ärendet föredrogs i Kansli-Kollegium den 11 Maj s. å. och resolverades enligt Protokollet sålunda:

Efftersom bemelte secreterare Lillieblad gifver Collegium tillkänna medelst ett memorial, att Boktryckeren Laurelius icke allenest i nogre åhr bårtåth egenvilligt genom sitt trycke utspritt en hoop lastbare visor och skriffter, oaktat härför åtvarningar tid effter annan honom om sådant äro giorde, utan ock nu nyligen understått sig till att trycka en förargelig och lättfärdig skrift om hvarjehanda älskogssaker under titul aff »Nunnans Syster Ingrid Persdotters bref till Herr Axel Nilson» samt »Don Charles troförbindning med den sköna Sophia» etc., dedicerandes sedan skriften åth en förnäm fröken här i staden, så finner Collegium sådant boktryckarens Laureli förfarande hel straffbart och vill att secreteraren Lillieblad likmätigt Collegii förra utgångne förordningar om hämmande aff sådant oskick, alfvarsamligen detsamma honom före-

holler och låter alla exemplaren af ofvannämde skrift affhämtas ifrån trycket att förvaras uti Kongl. Archivo tils vidare».

Af ifrågavarande »stygg skrift» har ett exemplar räddats til K. Biblioteket. Titeln lyder: »*Trenne korta Relationer: Den Första är Nunnan Syster Ingrid Pärsdotters Bref till Härr Axel Nillson. Den Andra: Don Charles Af Spanien Troförbindning med den Skiöna Sophia Af Walense åg huru de å bägge sidor kiämpat åg vthärdat hafwa. Den tredje: Romerska K. Octavianus Med dess Forträffelige skiöna åg Dygderika Keysarinnas Lefwernes Lopp. Till Swänska Språkets wärdiga beröm i mögeligaste kärthet med flijt sammanskrefne Den Gunstbenügne Läsaren Til Nöjsamt tijdfördrif åg Tienst framgifwit*».

Skriften utgör liten octav, 16 sidor, och afbrytes i början af den andra berättelsen. Mera hann väl således ej tryckas före indragningen. Den börjar med en usel versifierad tillegnan till »Hög Grefwelige Fröken CHARLOTTA PIPER, Boren Grefwe Däster, Fri-boren åg Fröken Till Sturefärssa, Wibyholm, Högstad åg Krageholm». Dedikationen är undertecknad: »Vti all Respecht åg djupaste wördnadt framgifvit af Poetiskt Kram»¹⁾.

Skulle nu icke innehållet och formen hafva öfvertygat oss om att här föreläge ett falsarium, hade de anförda handlingarna kunnat göra det. Nunnans bref innehåller ju intet, som så kunnat sára sedligheten (— man jemföre de omdömen vi förut citerat —) att de nämnda myndigheterna derföre varit nödgade att uppträda, men man ansåg utan tvifvel det hela så misslyckadt, att det icke

1) På denna signatur hänsyftar det af oss kursiverade ordet i Lillieblads memorial. Det finnes ännu en skrift, hvars författares signatur innehåller samma initialer — en, som bekant då för tiden särdeles vanlig namnbeteckningsmetod, hvilken, såsom mången af våra bibliofiler torde hafva förnummit, icke är alldeles bortglömd ännu.

Den ifrågavarande skriftens titel lyder: »Den Dundrande och Warnande Moses: det är; At Sweriges närwarande Plågor, Krig, Hunger och Pestilentia härröra utaf dess förra obotfärdighet, wisa fölliande Gudz Heliga Ord: Sammanletade och i denne ordning brachte i Staden Arboga uti Decemb. Månad Åhr 1710 Af en Som Plågorna Klämma». (Tr. i Sthlm 1713). Möjligtwis leda de båda skrifterna sitt ursprung från samma håll.

borde få bära Carl Pipers unga dotters namn. Det är nu nästan endast ifrågavarande bref skriften innehåller; det var riksantikvarien och sekreteraren vid Antiquitets-arkivet Johan Peringskiölds broder, G. Lilljeblad, sjelf en mäktig lärd biblioteksman och språkforskare, som kallade skriften »förarglig och lättfärdig» och i Kansli-Kollegium, som fälde domen, sutto män, hvilka väl begrepo sin sak.

Tiden för brefvets författande är sannolikt slutet af 1600-talet; hvad författaren angår, tillåta vi oss ej ens en gissning, vi endast anmärka att bågen för Sveriges antiquiteter vid denna tid var särdeles liflig och att smaken för studier i dithörande ämnen i hög grad underlättade tilltag af denna art, och då skämtet kunnat hålla i sig i snart 200 år, må man ej neka att det ju på sitt sätt varit lyckadt, — en värdig föregångare till »Elisifs visa» och andra falsarier, på hvilka frihetstiden blef så rik.

S—e.

Till Georg Stjernhjelm's biografi.

Durchlauchtigste Großmechtige Königinne, Aller Gnädigste
Erbfürstinne vndt Fräulein etc.

Ewer Königl. M:tt in gehorsambster unterthänigkeitt klagent anzubringen kan ich nicht unterlassen. Wasmaßen meine Söhne Fabian vnd Helmuth Brangell An:o etc. 1641 d. 13 Julij in Dörpt auff des Hern assessoren Wilhelm Ulrichs kindt tauff gewesen, Vndt daselbst von Georgh Stiernhielm, mitt indiscreten vnnützen scheldtwortten überfallen, wodurch dan mein Sohn Fabian verurachett, daß er ihm etwa eine maußtasse gegeben /:weiln es in convivio vnd Sternhielm damals nicht mehr als eine andere privat person präsentirete. Sternhielm aber hatt daselbe nicht alsobaldt, wie ihme ratione status gebühret revanciret, besondern ist noch darnach eine stunde, daselbst im convivio geblieben darnacher wegl gegangen, als wann er sich nach hauß begeben wolte. Unterdesßen aber hett er eine anzahl studiosen zusammen gebracht, vorhabens mitt gewaltt Ulrichs hausse zu stürmen, wan die voran hausse gesetzte wacht, es nicht verhindert hette, vnd zwar mitt solcher mühe daß einer davon verwun-

bet worden; Hatt aber nichts desto weniger mitt schelten, schmachwörter vnd außfordern nicht auffgehört, biß Capitain Wstädt außgetommen vndt gebetten, sie wolten sich zu frieden geben; wehre Stiernhielm zuviel geschehen könnte es des andern tages oder sonst, durch gebürliche rechtens mittel außgeführt werden, weiln die im Conuivio amwesende mitt dem trundt uberladen. Auff dieses heilsahmes Vermahnen, haben Stiernhielms auffgewiegelte studiosi alsobaldt zu gehawen, vndt Wffstädt, der ihnen doch nichts zu wieder gethan, eine faust lahm gemacht, vndt andere mehr, so sonst nach hauß gehen wolten, verwundet. Da nun biß gerüchte des tumults in die stube gekommen, seind sie alle außgelauffen, vndt die studenten auff die Vießländer zugesetzt, die dan billich ihres eigenen Leibes gefahr abzuwenden, sich defendiren müssen, vndt ist also in diesem tumult ein student Josephus genandt, welchem Stjernhielm selbst, einen deegen gegeben geblieben vnwissent von wehme er die todlichen wunden empfangen wie solches die abgefaseten gezeugnussen gnugsam außweisen, auß welchem klahren gezeugnus zu ershende, daß keiner meiner Söhne, an dieser thatt schuldig. Nichts desto weniger aber hatt das Königl. Hoff Gerichte meinen Sohne vndt seinen damahligen diener in eine hohe straffe von 400 Rdr condemniret, da doch billich der anfangen dieses tumults hette sollen gestraffet werden, weiln er animo lebendi wieder gekommen vndt die studiosen mitt sich geführt. In diesem allen hab ich mich gedulden müssen, verhoffendt es würde Stjernhielm sich ein mahl in ruhe geben, vndt meine Sohne vnmolesiret lassen. Wieder Verhoffnung aber muß ich erfahren, daß er meine Söhne, davon 2 beij der Königl. Armeen außserhalb Reichs vndt mir vnwissent, ob sie lebendich oder todt, der dritte aber beij mir, nur sein obstinates gemuth zu contentiren, citiren lassen. Wodurch dan ich nothwendig verorsachet, Ew: R: Maj:tt meine noth Aller vnterthenigst diemutigst zuklagen, vndt zu bitten, Ew: Königl: Maj:tt Allergnedigst wollen geruhen, die auffgelegte straffe auff zuheben, oder doch zu mitigiren; damitt meine Söhne ihre angefangene bißhero getreue geleistete dienste continuiren mögen vndt können, vndt deswegen durch ein schriftliches Königl. mandat an das Königl. Hoff Gerichte ihm silentium imponiren. Welche Königl. Gnadh, mitt darsetzung, leibes, guthes vndt blutes abzuverdienen, meine sohne, alsje gehorsahme vntersassen sich sollen vndt wollen angelegen sein lassen;

Regst diesem thue Ew: Königl. Maj:tt Ich auch vnterthenigst dancksagen für das gnedige befelich schreiben, so Ew: R: M:tt vergangenen Herbst,

an den damahligen Gubernatoren zu Reval ergehen lassen, welches sich auff
 Ihr: R: Maj:tt Hoch Seligster Glorwürdigster gedechtnus referiret de Anno
 1615 wegen der creditoren, so in das Guth Behten verschrieben; Weillen aber
 biß Dato nichts darauff erfolget, wie wol mein Sehl:s mann alle guthliche
 mittel vorgeschlagen, vndt 31 Jahr gewehrt daß wir das vnserige von aussen
 ansehen müssen. Alß thue ich hochbetrübte wittibe, Aller vnterthenigst bitten
 Ew: R: M:tt: dem itzigen Hern Gubernatorn Graff Erich Ohlenskiern schrift-
 lich Allergnädigst anbefehlen lassen wollen, daß das Vorige gnedigstes schreiben
 ezequirit vndt mir das guth ohn weiteren verzugh mitt allen seinen pertinenz-
 tien müge eingeraumett, vndt legentheil in refusionem alles beweislichen scha-
 dens vndt vnköstens condemniret werden.

Ew: R: Maj:tt Aller Gnedigster resolution Diemütigst erwartende
 Ew. Königl. Maj:tt

Allervnterthenigste
 Diemütigste Dienerinne.

[Benäget meddeladt af Kand. A. Hammar skiöld. Orig. bland »Biographica»
 i Riksarkivet].

Svensk literaturhistorisk bibliografi.

IX.

1888.

Upprättad av E. H. LIND.

1. Allmän literaturhistoria.

Bergström, G. Forntida vise, deras tro och deras lära. Sthlm. 8:o.
344 s. Kr. 3,25.

Anm.: Finsk tidskr. 1888, 2 s. 468, av F. G[ustafsson].

Bergström, R. En Elzevier-samling.
Hemvännen 1888 s. 163--166.

Bolin, W. Calderons sekularminne.
Studier och föredrag af W. Bolin s. 83—110 (H. 2).

Fraser, G. Vitterheten under nittonde seklets reformtid i Ryssland
(1850-, 60-, 70- och 1880-talen). Hfrs. 8:o. IV + 114 + 3 s. Kr. 2.
Anm.: Finsk tidskr. 1889, 1 s. 301. av —r—t.

Kaufmann, R. Zolas senaste roman och hans förändrade lösen.
Finsk tidskr. 1888, 2 s. 445—455.

Levertin, O. Studier öfver fars och farsörer i Frankrike mellan
renaissancen och Molière. Akademisk afhandling. Upsala 8:o.
4 + 177 s. Kr. 2,50.

Anm.: Nord. tidskr. utg. af Letterst. fören. 1888 s. 320, av
Kr. Nyrop.

- Munthe, Å. W:son.** Spansk folklöre och spanska folkmål.
Sv. landsmålen VI. Smärre meddel. S. CCIV—CCIX.
- Schüök, H.** En litterär förfalskare.
Ny svensk tidskrift 1888 s. 1—15.

2. Nordisk literaturhistoria.

- Bauditz, F. M.** Goldschmidt och Thomas Lange.
Ny svensk tidskrift 1888 s. 16—33.
- Bauditz, F.** Dansk litteratur 1887.
Ny svensk tidskr. 1888 s. 123—134.
- [**Benedictson, V.**]. Från en bortgången. Utdrag ur bref från *Ernst Ahlgren*. Meddelade af Georg Nordensvan.
Ny svensk tidskr. 1888 s. 440—462.
- Bergström, R.** Efterbildning? [Dalins La religion à la mode jämförd med ett Epigramme av Baraton].
Samlaren 1888 s. 166—167.
- Bref rörande nya skolans historia. Med anmärkningar utgifna af *Gudmund Frunck*. III. 1810 [3 sept.—29 dec.] med tvänne bilagor. Ups. 8:o. S. 129—209.
Tillhör Skrifter utg. af Svenska literatursällskapet.
- Daae, L.** Ur en svensk handskrift från början af sextonde århundradet.
Hist. tidskr. 1888 s. 167—170. — Innehåller ett arbete av Västerås-biskopen Peder Månsson.
- Erdmann, N. B. S.** Ingemann og romantiken.
Vidar 1888 s. 181—203.
- Erdmann, N.** Moderna diktares qvinnotyper.
Dagny 1888 s. 183—189.
- Estlander, C. G. J. L.** Runebergs estetiska åsigter. Hfrs. 8:o. 102 s. Kr. 1,25.
Även i Förhandl. o. uppsatser utg. av Sv. lit.sällsk. i Finland. 2. 1886—87.

Fragmentum de vita et miraculis magistri Petri Olavi confessoris beate Birgitte. Utgifvet [med inledning] af *K. G. Grandinson*.

Karlstads h. allm. lärovärks årsredog. 1887—88.

Frunck, G. Bidrag till kännedomen om nya skolans förberedelser och första utveckling.

Stockholms norra latinlärovärks årsredog. 1887—88.

Frunck, G. Atterbom och Geijer efter »affallet».

Samlaren 1888 s. 71—86.

Gjörvell, C. Anmärkningar på en resa ifrån Stockholm till Finland år 1759.

Historiallinen arkisto IX s. 62—77.

Gödecke, P. A. Dikt och samhällstukt.

Nord. tidskr. (Letterst.) 1889 s. 215—227.

Hansson, Ola. Den svenske Skønliteratur 1887 i Fugleperspektiv.

Ny Jord 1888.

Hultin, A. Litteraturbrief från Finland.

Ny svensk tidskr. 1888 s. 111—122.

Hultin, A. Den svenska skönlitteraturen i Finland till och med år 1885. En bibliografisk förteckning.

Sv. lit.sällsk:s i Finl. förhandl. o. upps. 3. 1887—88 s. 241—318.

(Klemming, G. E.). Sveriges äldsta tidning.

Samlaren 1888 s. 174—178.

Lagus, E. Den svenska folkvisan i Nyland.

Finsk tidskr. 1888, 1 s. 81—98.

Anm.: Sv. landsmålen. VI. Smärre meddel. S. CLXXVI, av J. A. Lundell.

Lagus, W. Om F. M. Franzéns bortflyttning från Finland. Föredrag vid årsmötet den 5 februari 1887.

Förh. o. upps. utg. af Sv. lit.sällsk. i Finl. 2. 1886—87 s. 93—117.

Leopold, C. G. af. Bref till J. Axelsson Lindblom. 1774—1815. Utg. af *Eug. Levenhaupt*. (Forts.)

Samlaren 1888 s. 27—70.

L[evertin], O. Förebilden till fru Lenngrens Orfeus.

Samlaren 1888 s. 168—169.

Lind, E. H., Svensk literaturhistorisk bibliografi. VIII. 1887.

Bilaga till Samlaren 1888.

Lindblad, A. F. Bref till P. D. A. Atterbom. (Meddelade af *C. R. Nyblom*).

Samlaren 1888 s. 87—98.

Ljunggren, G. Svenska vitterhetens häfder efter Gustaf III:s död.

D. 4. Striden emellan gamla och nya skolan 1809—1814. H. 2.

Lund. 8:o. S. 163—322. Kr. 2.

Lundell, J. A. Från Finland. [Landsmålsliterär översikt].

Sv. landsmålen VI. Sinärre meddel. S. CLXIII—CXCIH.

Läsebok i svensk prosa. Utgifven af *Peter Bagge*. Upsala. 8:o.

Innehåller huvudsakligen författarbiografier ock literaturhistoriska uppsatser.

Messenius, J. Samlade dramer, utgifna af *Henrik Schück*. H. 4. Ups.

8:o. S. 207—260.

Tillhör Skrifter utg. af Svenska literatursällskapet.

Munthe, Å. W:son. Folklore.

Nord. tidskr. (Letterst.). 1888 s. 555—575.

Müller, S. Literaturbref från Danmark.

Finsk tidskr. 1888, 1 s. 149—157.

Møller, Chr. Elskovskravet. En sammenligning mellem Søren Kierkegaards »Gentagelsen» og Henrik Ibsens »Kærlighedens komedie.»

Nord. tidskr. utg. af Letterst. fören. 1888 s. 293—314.

Nervander, E. Ur inhemska brefsamlingar.

Finsk tidskr. 1888, 1 s. 401—417, 2 s. 3—14, 191—205.

Norges moderna litteratur. (Fragmentariska betraktelser). Af L—d.

Förr och nu 1888 s. 178—183 ock 193.

Nyårss Minne stäldt i Stockholm Anno 1569 om nyårssaften. (Meddeladt af [C.] *Silfverstolpe*).

Samlaren 1888 s. 155—163.

[**Omont, Henri**]. Catalogue des manuscrits danois, islandais, norvégiens et suédois de la bibliothèque nationale de Paris par *O. Skæbne* (pseud.). Angers 1887. 8:o. VII + 21 s.

Ann.: Literar. Centralbl. 1887 sp. 1415, av [E. Mog]k.

Rancken, O. Om J. W. Göthes skådespel Torquato Tasso i öfversättningar till svenska. Litteraturhistoriskt minne. Wasa. 12:o. 55 s.

Randers, Kr. Literaturbref från Norge. I. II.

Ny svensk tidskr. 1888 s. 167—189, 252—264 ock 320—332.

Samlaren. Tidskrift utgifven af Svenska literatursällskapets arbetsutskott. Ärg. 9. 1888. Ups. 8:o. 2 + 178 + 11 s. Kr. 4.

S[ilfverstolp]e, [C.]. Ett ord om medeltidens fastlagsspel.

Samlaren 1888 s. 165—166.

Schück, H. Några småskrifter af Olavus Petri.

Samlaren 1888 s. 5—26.

Schück, H. Svensk literaturhistoria. H. 6. Sthlm. 8:o S. 321—384. Kr. 0,90.

Schweizer, Ph. Geschichte der skandinavischen Litteratur von ihren Anfängen bis auf die neueste Zeit. 2. Theil: Von der Reformation bis auf die skandinavische Renaissance im 18. Jahrhundert. Leipz. 1888. 8:o. X + 272 s. M. 5. (Gesch. der Weltlit. in Einzeldarstellungen. VIII, 2).

Ann.: Literar. Centralbl. 1888 sp. 1020, av [E. Mo]gk. — Revue critique 1889 s. 378, av E. Beauvois. — Stimmen aus Maria Laach 1889 s. 91, av A. Baumgartner.

Schöldström, B. Bakom fäld ridå. Minnen och anteckningar. Sthlm. 8:o. 2 + 265 s. Kr. 2,75.

Ann.: Finsk tidskr. 1889, 1 s. 229, av B. Estlander.

Skrifter utgifna af svenska literatursällskapet i Finland. IX. Föreläsningar och uppsatser. 3. 1887—1888. Hfrs. 8:o. XL + 318 s.

Sten Stures och Peder Axelsson Baners epitafier 1565. (Meddelade af [C.] S[ilfverstolp]e).

Samlaren 1888 s. 163—165.

Tegnérstiftelsen i Lund. Minnesblad. Lund. 8:o. 37 s. + 2 pl. Kr. 0,50.

Inneh.: I. Tegnérstiftelsen i Lund. II. Stiftelsen. III. Samlingarna.

Warburg, K. Svensk literaturhistoria i sammandrag. 3:e öfversedda upplagan. Sthlm. 8:o. XVI. + 152 s. Kr. 1,75.

Warburg, K. Svensk literaturhistoria, bearbetad för folkhögskolor af *Herman Odhner*. 2 uppl. Sthlm. 8:o. 46 s. Kr. 0,55.

W(ieselgren), H. Reconditi Labores. Otryckta böcker af svenska författare från 15- och 16-hundratalen.

Sammlaren 1888 s. 99—114.

Wrangel, E. Det carolinska tidehvarfvets komiska diktning. Akad. afh. Vexiö. 8:o. 4 + 234 s. Kr. 2,50.

Wählin, K. Svensk lyrik.

Ny svensk tidskr. 1888 s. 157—166.

Weibull, M. Om »Mémoires de Chanut». 3, 4. Mémoires de Piques. Hist. tidskr. 1888 s. 1—28, 131—166.

Ålund, O. V. Den isländska sagans skådeplatser.

Förr och nu 1888 s. 206—210, 217—219 ock 246—248.

3. Biografiskt.

Ahlgren, Ernst se *Benedictson*.

Asbjørnsen og Moe.

Svenska landsmälen VII, 1 s. 3—14, av *Henrik Jæger*.

Baines, Edward.

Edward Baines, tidningsredaktör och människovän. Af * *. Ups. 8:o. 17 s. (Läsn. för hemmet 1888).

Benedictson, Viktoria. (Ernst Ahlgren).

Finsk tidskr. 1888, 2 s. 381, av *G. Nordensvan*. — Dagny 1888 s. 190—191, av *Sofi Adlersparre*. — Hemvännen 1888 s. 139. — Kalendern Svea 1889 s. 16—32, av *G. af Geijerstam*. — Framåt 1888 s. 170—174, av *Sofie Horten*. — Kalendern Polstjernan 1889 s. 178—190, av *Axel Lundegård*. — Kalendern Nornan 1889 s. 10—18, av *G. Nordensvan*. — Illustr. Tidende 1887—88 s. 528. (Med portr.).

Birgitta.

Leben der heiligen Birgitta von Schweden. Nach historischen Quellen bearbeitet und herausgegeben von Schwester *Maria Bernardina*,

Ord. Cap., Klosterfrau von der ewigen Anbetung in Mainz, zum Besten ihres Gotteshauses. 2. Aufl. München. 8:o. VIII + 448 s. + 1 tab. M. 3.

Bjørnson, Bjørnstjerne.

Bjørnstjerne Bjørnson som Digter, Politiker og Personlighed. Et Udkast af *Cecilia Holmberg*. (Oversat fra Svensk). Kolding. 8:o. 134 s. + 1 portr. Kr. 1,75.

Blanche, August.

Ny illustr. tidn. 1888 s. 401, av *H. W[iese]gren*. (Med portr.). Strödda drag ur August Blanches lif, af *Thore Blanche*. (Ny illustr. tidn. 1888 s. 406).

Bondeson, August.

Hemvännen 1888 s. 100, av *Hellen Lindgren*. (Med portr.).

Bourget, Paul.

Paul Bourget. En dekadensepoks novelldiktare. Af A. E—n. (Ur dagens krönika 1888 s. 214—225).

Byron, George Noel Gordon.

Ny illustr. tidn. 1888 s. 28, av *J. A. Runström*. (Med portr.).

Carducci, Giosuè.

Ny svensk tidskr. 1888 s. 553—576, av *Helmer Key*.

Carlén, Emilie se *Flygare-Carlén*.

Carlson, Fredrik Ferdinand.

Minnesteckning öfver Fredrik Ferdinand Carlson. Inträdestal i Svenska akademien af *C. H. Rundgren*. Sthlm. 8:o. 125 s. (Särtr. ur Sv. akad:s handl. II. 1887).

Dalin, Olof von.

Svenska parnassen I s. 3—9, av *Ernst Meyer*.

Echegaray, José.

Ny illustr. tidn. 1888 s. 358, av *J. A. Runström*. (Med portr.).

Edlund, Erik.

Hemvännen 1888 s. 145. — Kalendern Svea 1889 s. 251—254, av *H. Wieselgren*. — Ny illustr. tidn. 1888 s. 267, av *H. W[iese]gren*.

Eurelius-Dahlstjerna, Gunno.

Bidrag till G. Eurelius-Dahlstjernas biografi (af *E. Lewenhaupt*). (Samlaren 1888 s. 169—173).

Flygare-Carlén, Emilie.

Emilie Flygare-Carléns lefnadsteckning af *B. Schöldström*. Med 2:ne porträtt af fru Flygare-Carlén. Sthlm. 8:o. 78 s. Kr. 1. (Särtr. ur »Efterskörd» af Em. Flygare-Carlén).

Franzén, Frans Michael.

Minne af biskopen Frans Michael Franzén af *C. D. af Wirsén*. (Sv. akad:s handl. D. 2. 1887, s. 135—890. — Även i särtryck).

Geijer, Erik Gustaf.

Några ord om Erik Gustaf Geijers betydelse af *Bernhard Risberg*. (Läsn. för hemmet 1888).

Om Erik Gustaf Geijer. Tvänne tal vid akademiska förbundets Geijersfest i Upsala den 30 okt. 1888, af *S. J. Boëthius* och *C. R. Nyblom*. (Ny sv. tidskr. 1888 s. 525—533).

Grundtvig, Svend.

Svenska landsmålen VII, 1 s. 15—30, av *R. Bergström*.

Heyse, Paul.

Paul Heyse såsom novellförfattare. (Finsk tidskr. 1888, 1 s. 110—121. Undert.: *H—a*).

Hjerta, Lars Johan.

Lars Johan Hjerta. En kämpe för utvecklingen af *H. Wieselgren*. Sthlm. 8:o. 35 s. Kr. 0,20. (Studentfören. Verdandis småskrifter n:o 7).

Hutten, Ulrich von.

Ny svensk tidskr. 1888 s. 419—439, av *O. Levertin*.

Katkov, Michail Nikiforovitj.

Finsk tidskr. 1888, 2 s. 161—190, av *Alfr. Jensen*.

Krohn, Julius Leopold Fredrik.

Finsk tidskr. 1888, 2 s. 206—208, av *O. G[rotenfelt]*.

Landgren, Lars.

Kalendern Korsblomman 1889 s. 41—60. (Med portr.). — Kalendern Svea 1889 s. 237—241, av *H. Wieselgren*. -- Ny illustr. tidn. 1888 s. 109, av *H. W[ieselgren]*. (Med portr.).

Lencqvist, Erik.

Erik Lencqvist, en finsk präst och häfdatecknare i föregående århundradet. Biografisk skizz af *Aug. Hjelt*. (Historiallinen arkisto IX s. 35—61).

Lie, Jonas.

Finsk tidskr. 1888, 2 s. 338—351, av *N. Erdmann*.

Macaulay, Thomas Babington.

Lord Macaulay i kritisk belysning af *Eug. Tili*. (Finsk tidskr. 1888, 1 s. 276—293).

Maquet, Auguste.

Ny illustr. tidn. 1888 s. 40.

Mörk, Jakob Henrik.

Mörk och Upsala domkapitel, af *V. Vasenius*. (Samlaren 1888 s. 115—154).

Naumann, Kristian.

Ny illustr. tidn. 1888 s. 284, af *H. Wieselgren*. (Med portr.).

Petőfi, Sandor.

Harposlag och svärdsklang. En sannsaga af *B. Schöldström*. Jämte ett urval af egna och andras Petöfi-öfversättningar. Med förord af Viktor Rydberg samt Petöfis porträtt. Sthlm. 8:o. 123 + 3 s. Kr. 1,50.

Ann.: Ny sv. tidskr. 1888 s. 399, av *K. W[ahli]n*. — Finsk tidskr. 1888, 2 s. 301.

Rask, Rasmus Kristian.

Rasmus Rask och Sverige. Ett blad ur den literära skandinavismens historia af *Karl Warburg*. (Runa. Minnesblad från nordiska museet 1888 s. 54—56).

Richopin, Jean.

Framåt 1888 s. 113—115, 127—131 och 170—174, av *Ola Hansson*.

Rosenhane, Gustaf.

Gustaf Rosenhane. En litteraturhistorisk studie af *Ernst Meyer*. (Akad. afh.) Ups. 8:o. 206 s. Kr. 3,50.

Rydberg, Viktor.

Ny illustr. tidn. 1888 s. 441, av *J. A. Runström*. (Med portr.).

Seneca, Lucius Annæus.

Senecas Character und politische Thätigkeit aus seinen Schriften beleuchtet von *I. A. Heikel*.

Acta soc. scient. fenn. XVI s. 1—25.

Sommelius, Gustaf Lorenz.

Nord. tidskr. (Letterst.) 1888 s. 525—542, av *Cecilia Holmberg f. Bååth*.

Spongberg, Johan.

Ny illustr. tidn. 1888 s. 148. (Med portr.). — *Pedag. tidskr.* 1888 s. 229—248, av *V. Knös*. — Ny svensk tidskr. 1888 s. 265—273, av *A. M. Alexandersson*.

Stackelberg, Berndt Oscar.

Dagny 1888 s. 205—215, av *Esselde* (Sofi Adlersparre). — Ny illustr. tidn. 1888 s. 292 (med portr.).

Strindberg, Joh. Aug.

Ein Dichter des Weiberhasses, af *Marholm*. (Die Gegenwart 1888 n:o 1).

Svedberg, Jesper.

Folkevennen N. R. XII s. 17—50. Undert. S. A. L.

Svedenborg, Emanuel.

Ny svensk tidskr. 1888 s. 102—110, av *Hans Hildebrand*.

Thorild, Thomas.

Thomas Thorild. En lefnadsteckning af *K. Fähræus*. Sthlm. 8:o. 4 + 173 + 3 s. Kr. 2,50.

Ann.: Ny sv. tidskr. 1889 s. 133, av E. Meyer.

Tolstoy, Leo N.

Ny svensk tidskr. 1888 s. 205—237 ock 368—398, av *H. E. Larsson*.

Topelius, Zacharias.

Illustreret Tidende 1888 s. 193.

Turgenjeff, Ivan.

Finsk tidskr. 1888, 1 s. 341—362, av *Alfred Jensen*.

Wallenberg, Jakob.

Svenska parnassen 1 s. 277—282, av *Ernst Meyer*.

Wikner, Carl Pontus.

Hemvännen 1888 s. 91, av *G. Bergström*. — Kalendern Grenljuset 1888 s. 40—44, av *E. J. Ekman*. — Ur dagens krönika 1888 s. 607—629, av *Parzival*. — Kalendern Korsblomman 1889 s. 61—72. (Med portr.). — Ny illustr. tidn. 1888 s. 163, av *J. A. Runström*. (Med portr.). — Kalendern Svea 1889 s. 70—90, av *Fr. von Schéele*.

Carl Pontus Wikner. Minnesblad af en tacksam vän [*Elisabeth Kjellberg*]. Ups. 8:o. 82 s. Kr. 1,50. (Särtryck ur Läsning för hemmet 1888).

Register öfver Samlaren, jämte Bihang, årg. I—X (1880—1889).

A) Författare-register.

<i>Andersson, A.</i>	Columbi Ordeskötsel	IV: 65.
—.	Skrifter från Reformationstiden. Utg. af A Andersson och H. Schück. 1, 2	Bihang till X.
<i>Bagge, J.</i>	Bellmaniana. Om Bellmans melodier	II: 44, 107.
—.	Svar på Beriktigande af en uppgift i Bellmaniana	II: 111.
<i>Bergström, R.</i>	En fransk öfversättning, med kommentarier, af Kell- grens Nya Skapelsen	VIII: 179.
—.	Efterbildning?	IX: 166.
<i>Braune, F.</i>	Dikter af Carl och Ulrik Rudenschöld	I: 92.
<i>Bygdén, L.</i>	Ur Lidénska brefsamlingen å Upsala Universitets Bibliotek. Bref till J. H. Lidén från A. Schönberg	I: 76, III: 64.
	» » » » » C. C. Gjörwell	I: 133, II: 55.
—.	G. Benzelstjernas censorsjournal 1737—1746. Utg. af L. Byg- dén och E. Lewenhaupt	Bihang till IV, V.
<i>Fehr, J.</i>	Fabeln om Kärleken och Därskapen i den svenska litera- turen och något om dess utländska förebilder	IV: 44.
<i>Frunck, G.</i>	Ett bidrag till Israel Holmströms monografi	II: 65.
—.	Atterbom och Geijer efter »affallet».	IX: 71.
—.	Skrifter af C. G. Tessin.	Bihang till III.
—.	Bref rörande Nya Skolans historia, 1810. Bihang till VI, VII, IX.	
<i>Hernlund, H.</i>	Svenska Tungomåls-gillet	VI: 25.
—.	Några anteckningar om Dalins »Svenska Friheten»	» 42.
—.	Huru fru Nordensflycht fick statspension	» 52.
—.	Mörks »Prins Theodorik».	» 170.
—.	Fru H. Ch. Nordensflycht till Intendenten Fischerström	» 173.
—.	Ytterligare ännu några ord om Dalins Svenska Friheten»	» 187.
<i>Hjelt, A. J.</i>	Om de literära förhållandena i Åbo i slutet af ader- tonde och början af nittonde seklet	II: 112.
—.	Fragment af J. G. Oxenstjernas dagbok, förd på Skenås 1805	III: 17.

<i>Klemming, G. E.</i>	Guds Verk och Hvila	IV:	5.
—	Anteckningar af Johannes Thomæ Agrivillensis Bureus	IV: 12, 71, V:	6.
—	Nyckel till J. G. Rothmans tidskrift <i>Philolaus Parrhesiastes</i> eller den Pratsjuka Fritalaren, utg. i Stockholm 1768	»	27.
—	<i>Dialogus Creaturarum Moralizatus</i>	»	36.
—	Om kopparsticken i Suecia antiqva et hodierna	VI:	4.
—	Goda råd gifna Vadstena kloster 1495 af biskop Henricus Tidemann	»	174.
—	Kort Extract etc.	»	178.
—	Smädeskrift mot Danmark 1678	VII:	138.
—	Boksamling 1486	»	139.
—	Fanorna i Gustaf Adolfs grafkor	»	141.
—	Sveriges äldsta tidning	IX:	174.
[—]	Ur en antecknares samlingar Bihang till I—III.		
—	Sveriges bibliografi 1481—1600. 1	» »	X.
<i>Lewenhaupt, E.</i>	Johan Gabriel Werwing	I:	6.
—	En literär strid i Sverige år 1738	II:	4.
—	Några anteckningar om den Westinska handskriftsamlingen i Upsala Universitets Bibliotek	III:	5.
—	Roland Martin som öfversättare och literär författare	»	78.
—	Ett christeligt A. B. C. af Jacob Erics Sth.	IV:	176.
—	Thorilds Juris Kandidat Examen i Upsala	VI:	73.
—	Bref från Leopold till J. Axelsson Lindblom	VI: 77, VII: 4, VIII: 68, IX: 27, X:	31.
—	En svensk boksamling 1598	VIII:	183.
—	Ytterligare om »Siri Brahe»	»	186.
—	Bidrag till G. Eurelius-Dahlstjernas biografi	IX:	169.
—	Johan Heysig-Ridderstjerna. 1.	X:	69.
—	Benzelstjernas censursjournal se <i>Bygden</i> .		
<i>Levertin, O.</i>	Förebilden till Fru Lenngrens »Orfeus»	IX:	168.
<i>Lind, E. H.</i>	Förteckning öfver Upsala Universitets Biblioteks hand- skrifter rörande svenska språket	III:	46.
—	Svensk literaturhistorisk bibliografi för 1883 Bihang till	VI.	
—	— — — — — 1884	» »	»
—	— — — — — 1885	» »	VII.
—	— — — — — 1886	» »	VIII.
—	— — — — — 1887	» »	IX.
—	— — — — — 1888	» »	X.
<i>Meyer, E.</i>	Om drottning Kristinas literära verksamhet i Italien	V:	65.
<i>Noreen, A.</i>	En svensk ordeskötsel se <i>Stjärnström</i> .		
—	1500- och 1600-talens visböcker. Utg. af A. Noreen och H. Schück.		
	1. Harald Oluffsons visbok Bihang till	IV, V.	
	2. Bröms Gyllenmärs visbok	» » V, VI, VIII.	
	3. Barbro Banérs visbok	» »	X.
<i>Nyblom, C. R.</i>	Bref från tondiktaren A. F. Lindblad till P. D. A. Atterbom	IX:	87.

<i>Schück, H.</i>	Bellmaniana	I: 72, 128, 111: 75.
—	En »Sonnet» af Ostanus Pihl	I: 97.
—	Tillägg till Klemming, Sveriges dramatiska literatur . . .	I: 98, II: 63.
—	Författareskapet till legendariet i Codex Bildstenianus. 1. .	V: 43.
—	Medeltidsstudier.	
	1. När öfversattes Didrikskrönikan?	VI: 60.
	2. Själen's Kloster	» 63.
	3. En medeltidsdikt	» 65.
	4. Barnaboken	» 67.
	5. Tolf mästare af Paris.	» 156.
	6. Öfversättaren af Barlaam och Josaphat	» 160.
	7. Ars Moriendi	» 162.
—	Striden mellan Olavus Petri samt Peder Galle och Paulus Heliæ	VII: 49.
—	Cancelleren Laurentii Andreæ tankar om presterskapet . . .	» 71.
—	Domarreglerna	» 73.
—	Gustaf Adolfs krigssalm	» 74.
—	Kellgrens bref till Rosenstein	VII: 87, VIII: 5.
—	— — — — — Rättelser och Tillägg	» 186.
—	Skrifter i svensk literaturhistoria	» 111.
—	Den nyfunna Birgittahandskriften	» 158.
—	Vår äldsta folksaga	» 176.
—	Några småskrifter af Olavus Petri	IX: 5.
—	1500- och 1600-talens visböcker	se <i>Noreen</i> .
—	Johannes Messenius. Samlade dramer. H. 1—4. Bihang till VI—IX.	
—	Skrifter från Reformationstiden	se <i>Andersson</i> .
<i>Silfverstolpe, C.</i>	Mysterium Resurrectionis	IV: 64.
—	En hittills okänd dikt af Aurora Königsmarck	VIII: 52.
—	Nyåres Minne stäldt i Stocholm Anno 1669 om nyårssaften	IX: 155.
—	Sten Stures och Peder Axelsson Baners epitafier 1565 . . .	» 163.
—	Ett ord om medeltidens fastlagsspel	» 165.
—	Antoine de Beaulieu	X: 5.
—	Ur Svenska Teaterns häfder.	
	1. Urban Hjärnes trupp i Stockholm	» 53.
	2. Magister Johann Velthens trupp i Stockholm	» 55.
	3. Rosidors trupp i fältlägret vid Thorn	» 57.
—	Lyckadt skämt	» 106.
<i>Stjernström, G.</i>	Tvåne lustspel i svensk öfversättning från Frihetstiden	I: 139.
—	Tillägg till »Sveriges dram. literatur»	» 159.
—	Literaturhistorisk bibliografi för 1880	Bihang till I.
—	— — — — — 1881	» II.
—	— — — — — 1882	» IV.
—	Något om O. von Dalins handskrifter	IV: 67.
—	Dagboks-anteckningar åren 1769—1771 af J. G. Oxen-	
	stierna	Bihang till I, II.
—	En svensk ordeskötsel. Af S. Columbus. Utg. af G. Stjern-	
	ström och A. Noreen	Bihang till II.
<i>Tegnér, E.</i>	Armfelt och Leopold	II: 24.

<i>Tegnér, E.</i> Samuel Ödmann och Nya Skolan, anteckningar ur Wallmarkskas brefväxlingen på Kongl. Bibl.	IV: 127.
——. Bref af C. G. af Leopold till G. M. Armfelt	» 186.
——. En biljett från Thorild till Armfelt.	V: 115.
<i>Warburg, K.</i> Anders Wollimhaus: Dido	I: 105
——. Literaturhistoriska anteckningar.	
1. Om författarskapet till vår äldsta roman	IV: 55.
2. Lidneriana	» 59.
——. Ännu några ord om Dalins Svenska Friheten	VI: 185.
——. En förebild till Asteropherus' Tisbe	VIII: 58.
<i>Vasenius, V.</i> Mörk och Upsala domkapitel	IX: 115.
<i>Werner, K. F.</i> Till Carl Gustaf af Leopolds biografi	I: 58.
——. Erik Jakob Arrhén von Kapfelman	» 86.
——. Kajsa Warg	» 89.
——. Om en tysk översättning af »Blenda»	» 96.
——. En praktupplaga 1702 af en karta öfver Stockholm	» 146.
——. Andreas Burei stora karta öfver Sverige 1626.	» 148.
——. Johann Georg Rüdling	I: 151, II: 61.
——. Ovanliga kataloger	I: 156.
——. Till Olof von Dalins biografi	II: 59.
——. Klas Flemings dödsdag	» 62.
<i>Wieselgren, H.</i> Några notiser om Bengt Lidner.	III: 37.
——. Reconditi labores. Otryckta böcker af svenska författare från 15- och 16-hundratalet. 1.	IX: 99.
X. Beriktigande af en uppgift i Bagges Bellmaniana	II: 111.

B) Kronologiskt register.

Allmänt.

Ur en antecknares samlingar. [Af G. E. Klemming.] Bibang till I—III.	
Några anteckningar om den Westinska handskriftsamlingen i Upsala Universitets Bibliotek. Af E. Lewenhaupt	III: 5.
Förteckning öfver Upsala Universitets Biblioteks handskrifter rörande svenska språket. Af E. H. Lind	» 48.
Skrifter i svensk literaturhistoria. Af H. Schück	VIII: 111.
Tillägg till Klemming, Sveriges dramatiska literatur. Af H. Schück I: 98, II: 63.	
— — — — — Af G. Stjernström I: 159.	

Medeltiden.

Medeltidsstudier. Af H. Schück.

1. När öfversattes Didrikskrönikan?	VI: 60.
2. Själen Kloster	» 63.
3. En medeltidsdikt	» 65.
4. Barnaboken	» 67.
5. Tolf mästare af Paris	» 156.
6. Öfversättaren af Barlaam och Josaphat	» 160.
7. Ars Moriendi	» 162.
Mysterium Resurrectionis. Af C. Silfverstolpe	IV: 64.
Författareskapet till legendariet i Codex Bildstenianus. 1. Af H. Schück	V: 43.
Den nyfunna Birgittahandskriften. Af H. Schück	VIII: 158.
Dialogus Creaturarum Moralizatus. Af G. E. Klemming	V: 36.
Boksamling 1486. Af G. E. Klemming	VII: 139.
Goda råd gifna Vadstena kloster 1495 af biskop Henricus Tide- manni. Af G. E. Klemming	VI: 174.
Ett ord om medeltidens fastlagsspel. Af C. Silfverstolpe	IX: 165.

1500-talet.

Skrifter från Reformationstiden. Utg. af A. Andersson och H.

Schück. 1, 2	Bihang till X.
Sveriges bibliografi 1481—1600. Af G. E. Klemming. 1	» » »
Reconditi labores. Otryckta böcker af svenska författare från 15- och 16-hundratalen. 1. Af H. Wieselgren	IX: 99.
Några småskrifter af Olavus Petri. Af H. Schück	» 5.
Striden mellan Olavus Petri samt Peder Galle och Paulus Helim. Af H. Schück	VII: 49.
Domarreglerna. Af H. Schück	» 73.
Cancelleren Laurentii Andreæ tankar om presterskapet. Af H. Schück	» 71.
Sten Stures och Peder Axelsson Baners epitafier 1565. Af C. Silf- verstolpe	IX: 163.
Nyårss Minne stäldt i Stocholm 1569 om nyårssafften. Af C. Silf- verstolpe	» 155.
Ett christeligt A. B. C. af Jacob Erics Sth. Af E. Lewenhaupt	IV: 175.
1500- och 1600-talens visböcker. Utg. af A. Noreen och H. Schück. 1. Harald Oluffsons visbok	Bihang till IV, V.
Klas Flemings dödsdag. Af K. F. Werner.	II: 62.
En svensk boksamling 1598. Af E. Lewenhaupt	VIII: 183.
Anteckningar af Johannes Thomæ Agrivillensis Burcus. Af G. E. Klemming	IV: 12, 71, V: 5.

1600-talet.

Reconditi labores	se under 1500-talet.
Anteckningar af Bureus	d:o d:o
Johannes Messenius. Samlade dramer. Utg. af H. Schück.	
H 1—4	Bihang till VI—IX.
En förebild till Asterophorus' Tisbe. Af K. Warburg	VII: 58.
Vår äldsta folksaga. Af H. Schück	» 176.
Kort Extract etc. Af G. E. Klemming	VI: 178.
Sveriges äldsta tidning. Af G. E. Klemming	IX: 174.
Andreas Burei stora karta öfver Sverige 1626. Af K. F. Werner	I: 148.
1500- och 1600-talens visböcker. Utg. af A. Noreen och H. Schück.	
2. Bröms Gyllenmärs visbok	Bihang till V, VI, VIII.
3. Barbro Banérs visbok	» » X.
Gustaf Adolfs krigspsalms. Af H. Schück	VII: 74.
Fanorna i Gustaf Adolfs grafkor. Af G. E. Klemming	» 141.
Antoine de Beaulieu. Af C. Silfverstolpe	X: 5.
Om drottning Kristinas literära verksamhet i Italien. Af E. Meyer	V: 65.
Till Georg Stjernhjelm's biografi. Meddeladt af A. Hammarskiöld	X: 110.
Ett bidrag till Israel Holmströms monografi. Af G. Frunck	II: 65.
Om kopparsticken i Suecia antiqua et hodierna. Af G. E. Klemming	VI: 4.
Ur Svenska Teaterns häfder. Af C. Silfverstolpe.	
1. Urban Hjärnes trupp i Stockholm	X: 53
2. Magister Johann Velthens trupp i Stockholm	» 55.
Anders Wollimhaus: Dido. Af K. Warburg	I: 105.
Smådeskrift mot Danmark 1678. Af G. E. Klemming	VII: 138.
En svensk ordeskötsel, af S. Columbus. Utg. af G. Stjernström och A. Noreen	Bihang till II.
Columbi Ordeskötsel. Af A. Andersson	IV: 65.
En hittills okänd dikt af Aurora Königsmarck. Af C. Silfverstolpe	VIII: 52.
Guds Verk och Hvila. Af G. E. Klemming	IV: 5.
Johan Heysig-Ridderstjerna. 1. Af E. Lewenhaupt	X: 59.
Bidrag till G. Eurelius-Dahlstjernas biografi. Af E. Lewenhaupt	IX: 169.
En »Sonnette» af Ostanus Pihl. Af H. Schück	I: 97.
Lyckadt skämt. Af C. Silfverstolpe	X: 106.

1700-talet.

Ett bidrag till I. Holmströms monografi	se under 1600-talet.
Johan Gabriel Werwing. Af E. Lewenhaupt	I: 5.
En praktupplaga 1702 af en karta öfver Stockholm. Af K. F. Werner	» 146.
Ur Svenska Teaterns häfder.	
3. Rosidors trupp i fältlägret vid Thorn. Af C. Silfverstolpe	X: 57.
Dikter af Carl och Ulrik Rudenschöld. Af F. Braune	I: 92.

En literär strid i Sverige år 1738. Af E. Lewenhaupt	II: 4.
P. M. om Sv. Teatern af C. G. Tessin. Meddelad af G. Frunck . .	IV: 180.
Skrifter af C. G. Tessin. Utg. af G. Frunck Bihang till	III.
Svenska Tungomåls-gillet. Af H. Hernlund	VI: 25.
Nyckel till J. G. Rothmans tidskrift Philolaus Parrhesiastes eller den Pratsjuke Fritalaren, utg. i Stockholm 1768. Af G. E. Klemming	V: 27.
Ur Lidénska brefsamlingen å Upsala Universitets Bibliotek. Af L. Bygdén.	
1, 6. Bref till J. H. Lidén från A. Schönberg . . I: 76, III: 64.	
2—5. — — — — C. C. Gjörwell . I: 133, II: 55.	
Tvånne lustspel i svensk öfversättning från Frihetstiden. Af G. Stjernström	I: 139.
G. Benzelstjernas censursjournal 1737—1746. Utg. af L. Bygdén och E. Lewenhaupt Bihang till IV, V.	
Johann Georg Rüdling. Af K. F. Werner I: 151, II: 61.	
Kajsa Warg. Af K. F. Werner	I: 89.
Roland Martin som öfversättare och literär författare. Af E. Le- wenhaupt	III: 78.
Dagboks-anteckningar af J. G. Oxenstierna åren 1769—1771. Utg. af G. Stjernström Bihang till	I, II.
Om de literära förhållandena i Åbo i slutet af adertonde och bör- jan af nittonde seklet. Af A. J. Hjelt.	II: 112.

Dalin.

Till Olof von Dalins biografi. Af K. F. Werner	II: 59.
Något om O. von Dalins handskrifter. Af G. Stjernström . .	IV: 67.
Några anteckningar om Dalins »Svenska Friheten». Af H. Hernlund	VI: 42.
Ännu några ord om Dalins Svenska Friheten. Af K. Warburg	» 185.
Ytterligare »ännu några ord om Dalins Svenska Friheten». Af H. Hernlund	» 187.
Efterbildning? Af R. Bergström	IX: 166.

Mörk.

Om författarskapet till vår äldsta roman. Af K. Warburg . .	IV: 55.
Mörk och Upsala domkapitel. Af V. Vasenius	IX: 115.
Mörks »Prins Theodorik». Af H. Hernlund	VI: 170.

Nordenflycht.

Huru fru Nordenflycht fick statspension. Af H. Hernlund . .	VI: 52.
Fru H. Ch. Nordenflycht till Intendenten Fischerström. Meddeladt af H. Hernlund	» 173.

Bellman.

Bellmaniana. Af H. Schück I: 72, 128, III: 75.	
Bellmaniana. Om Bellmans melodier. Af J. Bagge	II: 44, 107.
Beriktigande af en uppgift i Bagges Bellmaniana. Af X. . .	II: 111.
Svar på detta Beriktigande. Af J. Bagge	» »

VIII

Kellgren.

Kellgrens bref till Rosenstein. Af H. Schück	VII: 87, VIII: 5.
d:o d:o d:o Rättelser och Tillägg	» 186.
En fransk öfversättning, med kommentarier, af Kellgrens Nya Skapelsen. Af B. Bergström	» 179.

Lenngren.

Fabeln om Kärleken och Dårskapen i den svenska literaturen och något om dess utländska förebilder. Af I. Fehr . . .	IV: 41.
Förebilden till Fru Lenngrens »Orfeus». Af O. Levertin . . .	IX: 168.

Lidner.

Lidneriana. Af K. Warburg	IV: 59.
Några notiser om Bengt Lidner. Af H. Wieselgren	III: 37.

Thorild.

Thorilds Juris Kandidat Examen i Upsala. Af E. Lewenhaupt .	VI: 73.
En biljett från Thorild till Armfelt. Af E. Tegnér	V: 115.

Leopold.

Till Carl Gustaf af Leopolds biografi. Af K. F. Werner . . .	I: 58.
Bref af C. G. af Leopold till G. M. Armfelt. Af E. Tegnér. .	IV: 186.
Bref från Leopold till J. Axelsson	
Lindblom. Af E. Lewenhaupt VI: 77, VII: 4, VIII: 68, IX: 27, X: 31.	
Ytterligare om »Siri Brahea». Af E. Lewenhaupt	VIII: 185.
Armfelt och Leopold. Af E. Tegnér	II: 24.

1800-talet.

Om de literära förhållandena i Åbo	se under 1700-talet.
Till Carl Gustaf af Leopolds biografi.	d:o d:o
Bref från Leopold till J. Axelsson Lindblom	d:o d:o
Armfelt och Leopold	d:o d:o
Fragment af J. G. Oxenstjernas dagbok, förd på Skenäs 1805. Af A. J. Hjelt	III: 17.
Bref rörande Nya Skolans historia, 1810. Utg. af G. Frunck	Bihang till VI, VII, IX.
Samuel Ödmann och Nya Skolan, anteckningar ur Wallmarkska brev-vexlingen på Kongl. Bibl. Af E. Tegnér	IV: 127.
Erik Jakob Arrhén von Kapfelman. Af K. F. Werner	I: 86.
Bref från tondiktaren A. F. Lindblad till P. D. A. Atterbom. Af C. R. Nyblom	IX: 87.
Atterbom och Geijer efter »affallet». Af G. Frunck	» 71.
En tysk öfversättning af »Blend». Af K. F. Werner	I: 96.
»Förgängelse.» En dikt af B. E. Malmström. Meddelad af C. R. Nyblom	» 100.
Ovanliga kataloger. Af K. F. Werner	» 156.

Svenska Literatursällskapets Stiftelse och Stadgar					I: 1.
Redogörelse för Sällskapets årsmöte	1881				II: 1.
— — — — —	1882				III: 1.
— — — — —	1883				IV: 1.
— — — — —	1884				V: 1.
— — — — —	1885				VI: 1.
— — — — —	1886				VII: 1.
— — — — —	1887				VIII: 1.
— — — — —	1888				IX: 1.
— — — — —	1889				X: 1.
Förteckning öfver Sällskapets medlemmar	1880	Bihang till			I.
— — — — —	1881	» »			II.
— — — — —	1882	» »			III.
— — — — —	1885	» »			VI.
— — — — —	1889	» »			X.
Literaturhistorisk bibliografi. Af G. Stjernström. För 1880.		» »			I.
— — — — —	1881.	» »			II.
— — — — —	1882.	» »			IV.
Svensk literaturhistorisk bibliografi. Af E. H. Lind.	1883.	» »			V.
— — — — —	1884.	» »			VI.
— — — — —	1885.	» »			VII.
— — — — —	1886.	» »			VIII.
— — — — —	1887.	» »			IX.
— — — — —	1888.	» »			X.

Af Svenska Literatursällskapet såsom Bihang till Samlaren utgifna skrifter:

- [*Klemming, G. E.*]. Ur en antecknares samlingar. Upsala 1880—82.
Oxenstierna, J. G. Dagboks-anteckningar åren 1769—1771. Utg. af G. Stjernström. Upsala 1881.
Columbus, S. En svensk ordeskötsel. Utg. af G. Stjernström och A. Noreen. Upsala 1881.
Tessin, C. G. Skrifter. Utg. af G. Frunck. Upsala 1882, 83.
Benzelstjerna, G. Censorsjournal 1737—1746. Utg. af L. Bygdén och E. Lewenhaupt. Stockholm 1884, 85.
 1500- och 1600-talens visböcker. Utg. af A. Noreen och H. Schück.
 1. Harald Oluffsons visbok. Stockholm 1884.
 2. Bröms Gyllenmårs visbok. Stockholm 1885, 87.
 3. Barbro Banérs visbok. Upsala 1889.
Messenius, J. Samlade dramer. Utg. af H. Schück. H. 1—4. (Disa, Signill, Swanhuita, Blanckamäreta, Christmannus.) Upsala 1886—88.
 Bref rörande Nya Skolans historia, 1810. Utg. af G. Frunck. Upsala 1886, 88.
Klemming, G. E. Sveriges bibliografi 1481—1600. I. 1481—1501. Upsala 1889.
 Skrifter från Reformationstiden. Utg. af A. Andersson och H. Schück. 1 (*Olavus Petri*. Kröningspredikan), 2 (*Dens*. Predikan mot eder). Upsala 1889.

Förteckning

öfver

Svenska Literatursällskapets medlemmar

år 1889.

Hedersledamöter:

Estlander, C. G. Professor, Helsingfors.
Klemming, G. E. Öfverbibliotekarie, Stockholm.
Ljunggren, G. H. J. Professor, Lund.

Ständiga Ledamöter:

Berggren, Robert. Grosshandlare, Stockholm.
Bünsow, Fr. Disponent, Merlo.
Davidson, Henrik, Generalkonsul, Stockholm.
Dickson, Charles. Med. D:r, Stockholm.
Ekman, A. W. Fil. D:r, Teol. Kand., Lerjeholm.
Geijer, K. R. Professor, Upsala.
Kjellberg, C. O. Grosshandlare, Göteborg.
Ljungqvist, O. Bruksägare, Munksjö.
Palm, Svante, Konsul, Austin, Texas.
Quensel, J. O. Docent, Upsala.
Schiller, A. L. f. d. Rektor, Åtorp.
Tamm, Gustaf. Friherre, Öfverståthållare, Stockholm.
Upsala, Seminariet för nord. språkforskning.
Wachtmeister, Fr. Cl:son. Grefve, Kammarherre, Tistad.
Vasenius, G. V. Docent, Helsingfors.
Wijk, Olof. Grosshandlare, Göteborg.
Wimmer, Ludv. F. A. Professor, Köpenhamn.

Ledamöter:

<i>Abramson, A.</i> Grosshandlare, Stockholm.	<i>Andersson, Aron.</i> Fil. Kandidat, Stockholm
<i>Agardh, J. N.</i> Bibl.-Amanuens, Lund.	<i>Andersson, J.</i> Biskop, Vexjö.
<i>Ahlström, G. A.</i> Fil. Kand., Upsala.	<i>Andersson, L. A.</i> Fil. D:r, Bibl.-Amanuens, Sällsk:s skattmästare, Upsala.
<i>Ahnfelt, A.</i> Fil. D:r, Stockholm.	<i>Andersson, L. P.</i> Fabrikör, Halmstad.
<i>Alin, O. J.</i> Professor, Upsala.	<i>Andréén, P.</i> Stadskamrer, Göteborg.
<i>Almqvist, H. N.</i> Professor, Upsala.	<i>Annerstedt, Cl.</i> Bibliotekarie, Upsala.
<i>Almqvist, R. M.</i> Bibl.-Amanuens, Upsala.	

Arnberg, J. W. Fil. D:r, Bankofullmäktig, Stockholm.

Arpi, R. M. Amanuens, Upsala.

Bagge, A. H. Landssekreterare, Jönköping.

Bagge, J. Kamrer, Stockholm.

Bagge, P. Lektor, Upsala.

Bahr, C. v. Revisionssekreterare, Upsala.

Becker, N. Prot.-Sekreterare, Stockholm.

Beckman, E. Redaktör, Stockholm.

Bejnoff, E. Bankbokhållare, Upsala.

Berg, F. W. Skogsinspektör, Piteå.

Berg, N. Grosshandlare, Stockholm.

Bergelmer, A. M. Läroverksadjunkt, Jönköping.

Berghman, G. Med. D:r, Stockholm.

Berglöf, F. Häradsbörding, Varberg.

Bergman, C. O. Öfverstelöjtn., Bodträskfors.

Bergman, E. W. Arkivarie, Stockholm.

Bergstedt, H. Lektor, Norrköping.

Bergstrand, W. Jur. Utr. Kand., Redaktör, Stockholm.

Bergström, P. A. Landshöfding, Örebro.

Berlin, Königliche Bibliothek.

Berling, Edv. Akad.-Boktr., Upsala.

Berwald, M. Tjänsteman i Bolaget Freja, Stockholm.

Bjursström, P. G. Handlande, Stockholm.

Björkén, J. Akad.-Adjunkt, Upsala.

Blomstrand, Fr. Th. Lektor, Göteborg.

Bodman, C. E. C. Tullförvaltare, Gefle.

Boëthius, S. J. Professor, Upsala.

Boije af Gennäs, Sten. e. o. Lektor, Stockholm.

Bonde, C. J. Frih., Öfverste-Kammarherre, Eriksberg.

Bonde, C. Trolle-. Grefve, Trolleholm.

Borgå, Lycei bibliotek.

Bratt, A. W. Assessor, Jönköping.

Braune, F. E. v. Bibliotekarie, Lund.

Broberg, F. Postdirektör, Göteborg.

Brummer, W. v. Häradsb., Helsingfors.

Brunström, J. Notarie, Stockholm.

Bygdén, A. L. v. Bibliotekarie, Upsala.

Börjeson, A. Lärov.-Adjunkt, Göteborg.

Cadier, R. Hotellägare, Stockholm.

Carlander, C. M. Grossh., Stockholm.

Carlson, J. O. Kommissarie, Upsala.

Carlson, M. Bokhandlare, Stockholm.

Cederschiöld, G. Rektor, Göteborg.

Cederström, E. Friherre, Krusenbergs.

Cervin, C. Bankir, Stockholm.

Clason, E. C. H. Professor, Upsala.

Cöster, J. L. Kansliråd, Stockholm.

Dahlgren, E. Bruksägare, Ransäter.

Dahlgren, E. W. Bibliotekarie, Stockholm.

Dahlström, J. A. Prost, Södersåla.

Danielsson, O. A. Docent, Upsala.

Davidson, E. Ågare af Hasselbacken, Stockholm.

De Geer, J. J. Friherre, Stud., Upsala.

Deurell, A. J. Ombudsman, Upsala.

Djurklou, N. G. Frih., Fil. D:r, Kammarherre, Örebro.

Eberstein, Chr. Bankdirektör, Norrköping.

Edman, L. Akad.-Adjunkt, Upsala.

Ehrenheim, E. v. Disponent, Grönsö.

Ehrensward, C. A. Grefve, f d. Utrikesminister, Tosterup.

Eigenbrodt, W. Fil. D:r, Karlsruhe.

Eklund, L. Lektor, Norrköping.

Ekman, C. Bruksägare, Finspong.

Ekstrand, A. G. Docent, Upsala.

Enblom, V. Fil. Kand., Upsala.

Ericsson, C. M. Handlande, Stockholm.

Esikilsson, N. Bokhandlare, Stockholm.

Essen, C. v. Frih., Ryttmästare, Wijk.

Essen, Fr. v. Frih., Statsråd, Stockholm.

Fahlcrantz, C. A. Lektor, Upsala.

Falck, C. Handlande, Halmstad.

Fehr, I. N. Lektor, Strängnäs.

Flodin, S. Bokförläggare, Stockholm.

Flodmark, J. Kammaskrifvare, Stockholm.

Florin, J. A. Medicinalråd, Helsingfors.

Follin, F. Kontrollör, Stockholm.

Forsstrand, C. Fil. D:r, Bibl.-Amanuens, Stockholm.

Frestadius, A. W. Grosshandl., Stockholm.

Fries, Ellen. Fil. D:r, Stockholm.

Frunck, G. Fil. D:r, v. Lektor, Stockholm.

Fürstenberg, O. Fil. Kand., Upsala.

Fürstenberg, Pontus. Grossh., Göteborg.

Fåhræus, Fredr., Lektor, Vesterås.

Gartz, Cl. Bokaukt-Kommiss., Stockholm.

Geber, H. Bokförläggare, Stockholm.

Geete, S. J. Häradsbörding, Östersund.

Geijer, C. v. Kammarherre, Legations-Sekr., Konstantinopel.

Geijer, P. A. Akad.-Adjunkt, Upsala.

Grape, A. Med. D:r, Gefle.

Grönvall, E. Bokhandlare, Upsala.

Gumpert, M. Grosshandlare, Stockholm.

Gyllinder, A. Fil. Licentiat, Upsala.

Göteborg, Latinläroverket.

Göteborg, Musei Bibliotek.

Göteborg, Realläroverket.

Göthe, A. G. Fil. D:r, Amanuens, Stockholm.

Göttingen, Universitäts-Bibliothek.

Hacklin, A. V. Fil. D:r, Upsala.

Hagberg, J. Th. Professor, Upsala.

Hagdahl, J. E. Kapten, Stockholm.

Hagdahl, J. Fabrikör, Karlskrona.

Hagson, K. A. Lärov.-Adj., Linköping.

Hallman, K. Redaktör, Luleå.

- Halmstad, H. allmänna läroverket.*
Hamilton, A. L. Grefve, Landsh., Upsala.
Hamilton, H. E. G. Grefve, Byråchef, Stockholm.
Hammarsten, O. Professor, Upsala.
Haverman, E. Fil. Licentiat, Stockholm.
Hazeliuss, A. Fil. Dr., Stockholm.
Hedlund, H. Literatör, Göteborg.
Hedqvist, R. V. Th. Bibl.-Aman., Upsala.
Hellerström, S. Fil. Kand., Godsägare, Rosensborg.
Helsingborg, H. allmänna läroverket.
Helsingfors, Student-Biblioteket.
Helsingfors, Universitets-Biblioteket.
Helsingfors, Svenska Literatursällskapet i Finland.
Hernblom, K. A. Stadsläkare, Östersund.
Hernlund, C. H. Rektor, Stockholm.
Herlenius, G. Bankdirektör, Norrköping.
Hildebrand, A. e. o. Lektor, Stockholm.
Hildebrand, E. Lektor, Stockholm.
Hildebrand, H. O. H. Riksantikvarie, Stockholm.
Himmelstrand, Hj. V. Bibl.-Aman., Upsala.
Hierta, P. G. A. Fil. Kand., Godsägare, Främmostad.
Hjärne, H. Professor, Upsala.
Hochschild, C. F. L. Friherre, f. d. Utrikesminister, Bellinga.
Holm, C. Th. Handelsbokh., Stockholm.
Holm, G. B. A. v. Häradsh., Stockholm.
Holmqvist, A. L. Kammarstr., Karlskrona.
Hoppe, E. O. L. Fil. Kand., Stockholm.
Hudiksvall, H. allmänna läroverket.
Hultman, F. O. Fil. Mag., Ekenäs.
Huselius, G. Jur. Utr. Kand., Stockholm.
Hålen, J. v. Häradsh., Rådman, Gefle.
Häggström, F. W. Professor, Upsala.
Häggström, L. Pastor, Norrköping.
Jacobsson, H. Lektor, Örebro.
Janson, G. E. Fil. Kandidat, Upsala.
Johanson, A. Grosshandlare, Halmstad.
Johnsson, A. Fil. Dr., Läroverks-Adjunkt, Jönköping.
Johansson, J. Rektor, Umeå.
Josephson, A. Antiqv.-Bokh., Upsala.
Jungbeck, K. Revisor, Stockholm.
Kallenberg, B. S. Fil. Dr., Läroverks-Adjunkt, Kristianstad.
Karlson, K. Fr. Fil. Dr., Kyrkoherde, Nyköping.
Karlsson, K. H. Bibliot.-Amanuens, Stockholm.
Karlstad, H. allmänna läroverket.
Keijser, E. J. Fil. Dr., Dompr., Strängnäs.
Kempff, Hj. Lektor, Gefle.
Key, K. A. H. Fil. Kandidat, Stockholm.
Kjellberg, K. Med. Fil. Kand., Upsala.
Kjellberg, L. Bibl.-Amanuens, Upsala.
Klockhoff, O. Lektor, Sundsvall.
Knös, O. V. Docent, Lektor, Upsala.
Kock, A. Docent, Lund.
Kristiania, Det norske Rigsarkiv.
Kristiania, Universitets-Biblioteket.
Krook, A. Literatör, Göteborg.
Krusenstjerna, E. v. General-Postdirektör, Stockholm.
Kullberg, K. Fil. Dr., En af de aderton, Sköfde.
Kälund, Kr. Fil. Dr., Bibliotekarie, Köpenhamn.
Köpenhamn, Det store kongelige Bibliotek.
Köpenhamn, Universitets-Biblioteket.
Köpenhamn, Studentforeningen.
Lamm, H. Grosshandlare, Stockholm.
Landtmanson, C. J. G. Lektor, Skara.
Landtmanson, I. S. Professor, Upsala.
Laurent, Th. Bankkamrer, Upsala.
Lehnberg, G. C. Handelsbokh., Stockholm.
Leman, E. Grosshandlare, Stockholm.
Lewenhaupt, A. Grefve, Öfver-Kammarherre, Sjöholm.
Lewenhaupt, C. H. E. Grefve, Biblioteks-Amanuens, Sällsk.s sekreterare, Upsala.
Levertin, O. J. Docent, Upsala.
Lidforss, V. E. Professor, Lund.
Liljecrona, P. G. Häradsh., Kristianstad.
Lindberg, G. E. Kassör, Stockholm.
Lindgren, E. v. Häradsh., Jönköping.
Lindencrona, C. J. Hofrättsråd, Kristianstad.
Linder, N. Lektor, Stockholm.
Lindgren, E. Lektor, Stockholm.
Lindh, A. Öfverläkare, Göteborg.
Lindhult, H. G. Rektor, Kongelf.
Lindström, A. F. Geolog, Stockholm.
Linköping, Stiftsbiblioteket.
Ljungstedt, K. Docent, Upsala.
Loostrom, L. Fil. Dr., Aman., Stockholm.
Lund, Akademiska Föreningen.
Lund, G. Lärov.-Adj., Göteborg.
Lundell, J. A. Docent, Upsala.
Lundgren, M. F. Lektor, Stockholm.
Lundholm, O. Hofqvartermäst., Stockholm.
Lundin, C. Literatör, Stockholm.
Lundstedt, B. W. Fil. Dr., Aman., Stockholm.
Lundström, A. H. Teol. Kandidat, Komminister, Upsala.
Lundström, C. J. Akad.-Bokhandl., Upsala.
Lundvall, Ad. Postkontrollör, Stockholm.
Lundvall, C. L. Hofrättsråd, Kristianstad.
Läffler, L. F. Professor, Stockholm.
Malm, T. W. Kansliasekret., Stockholm.
Malmö, H. allmänna läroverket.
Mannheimer, O. Jur. Utr. Kand., Göteborg.

Martin, F. R. Amanuens, Upsala.
Maurer, Konrad. Professor, München.
Meyer, Ernst. Docent, Upsala.
Michaëlson, K. G. Brukspatron, Schebo bruk.
Molander, A. Kontorschef, Stockholm.
Montan, E. W. Professor, Stockholm.
Montelius, G. O. A. Professor, Stockholm.
Månsson, L. f. d. Riksdagsman, Tranemåla.
Möbius, Th. Professor, Kiel.
Mörner, J. O. Grefve, Kåreholm.

Nattsén, A. L. Th. v. Kollega, Alingsås.
Naumann, Th. v. Häradshöfd., Stockholm.
Nielsen, Yngvar. Fil. D:r, Univ.-Stipendiat, Kristiania.

Nilsson, C. Bokhandlare, Lund.
Nordenfalk, J. Frih., Riksgäldsfullmäktig, Stockholm.

Noreen, A. G. Professor, Upsala.
Norrby, C. Professor, Upsala.
Nyblom, C. R. Professor, *Sällskapets Ord-förande*, Upsala.
Nylander, K. U. Docent, Upsala.
Nyström, J. F. Docent, Upsala.

Odhnér, C. T. Riksarkivarie, Stockholm.
Odhnér, H. Folkhögskoleförest., Lunnevad.
Ohlson, O. Förste lärare vid Sundsvalls folkskola.

Olbers, M. Kamrerare, Göteborg.
Olüecrona, S. R. D. K. Justitieråd, Stockholm.

Ossbahr, C. A. Sekreterare i Nat.-Museum, Stockholm.

Palm, A. J. Th. v. Bibliotekarie, Lund.
Paludan, J. Docent, Köpenhamn.
Petersens, C. af. Docent, Lund.
Peterzén, Hj. Bibl.-Amanuens, Kristiania.
Petre, J. W. Borgmästare, Gefle.
Pfannenstiel, E. Docent, Upsala.
Phragmén, L. Rektor, Örebro.
Piehl, K. E. Docent, Upsala.
Platen, C. v. Jur. Stud., Stockholm.
Platin, O. Civilingeniör, Gustafsvik.
Printzensköld, A. Kammarjunkare, Stockholm.
Printzensköld, O. H. R. Landshöfding, Nyköping.

Rabenius, O. M. Th. Professor, Upsala.
Rancken, J. O. I. Professor, Wasa.
Raphael, A. Fil. D:r, Jur. Utr. Kand., Stockholm.
Regnell, K. V. Kamrerare, Helsingfors.
Rettig, J. Konsul, Gefle.
Riets, A. Fil. Kand., Upsala.
Riets, Hj. Bokhandlare, Upsala.
Risberg, J. B. Fil. Kand., Upsala.

Rosén, J., Bedaktör, Stockholm.
Rosen, N. v. Grefve, Förste Hofmarskalk, Stockholm.

Rothoff, J. G. Borgmästare, Umeå.
Rubenson, L. E. Kongl. Sekter, Stockholm.
Rudbeck, Joh:s G. R. Frih., Stud., Upsala.
Rådborg, K. F. Lektor, Venersborg.
Rääf, L. R. Kammarjunkare, Buhlsjö.

Sahlén, C. Y. Professor, Upsala.
Sandegren, M. v. Lektor, Göteborg.
Sandels, L. G. Generallöjtn., Stockholm.
Sandströmer, C. e. o. Hofrättsnotarie, Stockholm.

Santesson, G. H. Fil. D:r, Stockholm.
Schauman, Aug. Fil. Mag., Helsingfors.
Schéele, F. A. v. Docent, Upsala.
Schlyter, G. R. Lektor, Karlskrona.
Schröder, A. v. Häradsh., Kronofogde, Gefle.
Schwartz, E. Fil. D:r, Rektor, Stockholm.
Schwerin, H. H. v. Frih., Docent, Lund.
Schück, H. Docent, Upsala.

Schützerkrantz, J. W. Revisor, Stockholm.
Schöning, G. Konsular-Agent, Söderhamm.
Sehlberg, N. J. Med. D:r, Gefle.
Selggren, J. f. d. Rektor, Gefle.
Settervall, N. v. Häradsh., Stockholm.
Silfverskiöld, N. Frih. Godsägare, Koberg.
Silfverstolpe, C. G. U. Kammarherro, Stockholm.

Sjöbeck, P. Biblioteks-Amanuens, Lund.
Skara, Stiftsbiblioteket.
Skarstedt, C. W. Professor, Lund.
Smerling, G. W. v. Häradsh., Stockholm.
Smith, J. J. Länsnotarie, Jönköping.
Sondén, M. Doktor, Stockholm.
Stenbeck, C. W. Grosshandlare, Gefle.
Steinnordh, J. H. W. Fil. o. Teol. D:r, f. d. Lektor, Linköping.
Stierncrona, D. E. Friherre, Godsägare, Stjernarp.

Stockholm, H. Realläroverket.
Strassburg, Kaiserliche Universitäts- und Landes-Bibliothek.

Stråle, G. H. Brukspatron, Börstrand.
Sundelin, R. Professor, Upsala.
Sundén, D. A. Lektor, Vesterås.
Sundén, J. M. Professor, Upsala.
Sundström, C. J. Lektor, Göteborg.
Sundsvall, Låse- och Schacksällskapet.
Svartengren, T. H. Pastor, Harads.
Swartz, C. Fabrikör, Norrköping.
Swedborg, P. J. F. W., Fil. D:r, Sekret. i Musikal. Akad., Stockholm.

Swedelius, A. E. Öfverste, Mariefred.
Svenska Akademien.
Sydow, C. A. v. Kyrkoherde, Sunnersberg.
Sydow, A. v. Pastor, Sköfde.
Sylwan, Otto. Bibl.-Amanuens, Lund.

Söderman, Sven. Fil. Kand., Upsala.
Söderström, C. C. Grosshandlare, Stockholm.
Söderström, Signe. Fröken, Upsala.
Söderwall, K. F. Professor, Lund.

Tamm, F. A. Docent, Upsala.
Taube, C. B. Frih., Arkivarie, Stockholm.
Tegnér, Elof. Bibliotekarie, Lund.
Tegnér, Esaias, Professor, Lund.
Telandér, E. Verkmästare, Lindholmen.
Tersmeden, E. B. Auditör, Örebro.
Thestrup, G. Rådm., Audit., Landskrona.
Thorburn, R. Grosshandl., Uddevalla.
Thorssell, E. B. T. Sjökapten, Stockholm.
Thurgren, J. A. Jur. Dr., v. Håradshöf-
 ding, Stockholm.
Tigerschiöld, H. E. v. Håradsh., Stockholm.
Tigerstedt, R. Professor, Stockholm.
Torbiörnsson, Tore. Stud., Upsala.
Törn, K. J. L. Läröv.-Adj., Skara.
Tottie, H. Docent, Upsala.
Trana, E. A. Fil. Dr., v. Håradshöf-
 ding, Göteborg.
Trübner & Co. Förläggare, London.
Tullstorp, G. L. Antiqu.-Bokhandl., Lund.

Uddenberg, E. v. Håradshöf-
 ding, General-
 konsul, Stockholm.
Uggla, C. G. af. Friherre, e. o. Hofrätts-
 notarie, Stockholm.
Ullman, H. Kassör, Stockholm.
Upsala, Estetiska Föreningen.
Upsala, Stockholms Nation.
Upsala, Studentikåren.
Upsala, Uplands Nation.

Wachtmeister, F. Grefve, Christineholm.
Wachtmeister, Hans Hansson. Grefve, Ex-
 peditionschef, Stockholm.
Wahlberg, C. G. Biblioteksamanuens, Stora
 Engby.
Wahlund, C. W. Docent, Upsala.
Wahlund, J. Borgmästare, Östhammar.
Wallberg, A. Fabrikör, Halmstad.
Wallensteen, J. A. Kammarrättsråd, Stock-
 holm.

Wallgren, H. G. Bibl.-Amanuens, Upsala.
Wannberg, D. E. Kontraktsprost, Tegneby.
Warburg, K. J. Fil. Dr., Bibliotekarie,
 Göteborg.
Warburg, S. E. Generalkonsul, Göteborg.
Wedberg, J. O. Justitieråd, Stockholm.
Venersborg, H. allmänna läroverket.
Wennström, Henr.:e. Fru, Söderhamn.
Werner, K. F. Kamrerare, Stockholm.
Westblad, L. E. Håradshöfd., Upsala.
Vestervik, H. allmänna läroverket.
Vesterås, H. allmänna läroverket.
Westling, G. O. F. Rektor, Sundsvall.
Vexjö, H. allmänna läroverket.
Whibley, C. B. A. London.
Vickberg, R. M. Lektor, Vestervik.
Victorin, K. A. Bibl.-Aman, Stockholm.
Wide, S. K. A. Docent, Upsala.
Widmark, P. F. Herr, Walla.
Wieselgren, H. O. Bibliotekarie, Stockholm.
Vikström, K. A. Boktryckare, Stockholm.
Wisén, Th. Professor, Lund.
Vising, J. Docent, Lund.
Vougt, C. F. v. Håradsh., Stockholm.
Wrangel, Evert, Docent, Lund.
Wrangel, H. Grefve, Kammarherre, Förste
 Sekret., Stockholm.
Wählin, L. Biblioteksamanuens, Lund.

Zachau, A. P. Grosshandl., Uddevalla.
Zachrisson, M. Landasekr., Venersborg.
Zethelius, Fr. Kanslisekreterare, Stock-
 holm.
Zetterströmska Biblioteket, Östersund.

Åberg, G. Bokhandlare, Göteborg.
Åberg, G. A. Fil. Mag., Helsingfors.
Åkerhjelm, G. F. Friherre, Attaché, Paris.
Åkerman, Axel, Borgmästare, Kristianstad.
Åstrand, J. O. G., Fil. Kand., Upsala.
Ödberg, J. F. Rektor, Skara.
Ödman, S. Öfverläkare, Lund.
Öman, V. E. Fil. Dr., Redaktör, Örebro.
Örebro, Karolinska läroverket.

SKRIFTER UTGIFNA AF SVENSKA LITERATURSÄLLSKAPET.

S A M L A R E N

TIDSKRIFT

UTGIFVEN AF SVENSKA LITERATURSÄLLSKAPETS ARBETSUTSKOTT

ÅRGÅNGARNE VI—X.

Af Svenska Literatursällskapet utgifna skrifter:

1880—81.

Samlaren, Tidskrift: I, 1. Pris i bokh. 3 kr.

” ” I, 2. ” ” ” 2 ”

Dagboks-Anteckningar af J. G. Oxenstjerna: I. Pris i bokh. 2 kr.

Ur en Antecknares samlingar: sidd. 1—64.

1881—82.

Samlaren, Tidskrift: II, 1. Pris i bokh. 2 kr.

” ” II, 2. ” ” ” 1 ” 50 öre.

Dagboks-Anteckningar af J. G. Oxenstjerna: II. Pris i bokh. 3 kr.

En Svensk Ordeskötsel af Samuel Columbus. ” ” ” 2 ”

Ur en Antecknares samlingar: sidd. 65—192.

1882—83.

Samlaren, Tidskrift: III. Pris i bokh. 2 kr.

Ur en Antecknares samlingar (slutet). 6 kr.

Skrifter af C. G. Tessin: I och II. Pris i bokh. 2 kr. 50 öre.

1883—84.

Samlaren, Tidskrift: IV, 1. Pris i bokh. 2 kr.

” ” IV, 2. ” ” ” 2 ” 50 öre.

G. Benzelstjernas Censorsjournal: I. Pris i bokh. 2 kr.

1500- och 1600-talens Visböcker: I. Harald Oluffsons Visbok. 1 h.

Pris i bokh. 1 kr. 25 öre.

1884—85.

Samlaren, Tidskrift: V. Ej i bokhandeln.

G. Benzelstjernas Censorsjournal: II. Pris i bokh. 2 kr.

” ” ” III. ” ” ” 1 ”

1500- och 1600 talens Visböcker:

I. Harald Oluffsons Visbok: 2 h. Pris i bokh. 1 kr. 25 öre.

II. Bröms Gyllenmärs Visbok: 1 h. ” ” ” 2 ”

1885—86.

Samlaren, Tidskrift: VI, 1. Pris i bokh. 2 kr.

” VI, 2. ” ” ” ”

1500- och 1600-talens Visböcker: II. Bröms Gyllenmärs Visbok 2 h.

Pris i bokh. 1 kr. 75 öre.

Samlade Dramer af J. Messenius: 1 h.

Bref rörande Nya Skolans historia: 1 h.

1886.

Samlaren VII. Pris i bokh. 3 kr. 25 öre.

Samlade Dramer af J. Messenius: 2 h.

Bref rörande Nya Skolans historia: 2 h.

1887.

Samlaren VIII. Pris i bokh. 4 kr.

Samlade Dramer af J. Messenius: 3 h.

1500- och 1600-talens Visböcker II. Bröms Gyllenmärs Visbok. 3

h. (sluthäfte.) Pris i bokh. 2 kr.

1888.

Samlaren IX. Pris i bokh. 4 kr.

Samlade Dramer af J. Messenius: 4 h.

Bref rörande Nya Skolans historia: 3 h.

1889.

Samlaren X. Pris i bokh. 3 kr. 25 öre.

Svensk bibliografi 1481—1600. I. (1481—1501). Ej i bokhandeln.

1500- och 1600-talens Visböcker: III. Barbro Banérs Visbok. Pris
i bokh. 1 kr. 50 öre.

Skrifter från Reformationstiden. I och II. Pris i bokh. 2 kr.

För angelägenheter rörande tidskriften samt sällskapets öfriga
publikationer hänvände man sig till Docent H. Schück, Upsala.

Upsala i Nov. 1889.

Svenska Literatursällskapets Arbetsutskott.

Obs.! Samlaren III. V. VII. VIII. IX och X. äro fullständigt ut-
komna hvardera i ett häfte.

—*~*~*—

3 2044 019 949 312

